

צמחים ה' ועליון יתן קולו צרר וגחלי אש
 שעתיד הקצ"ה להאצידה. וכן התנבא עליה
 דכ"ל עד די קטילת חיותא והוצד גשמה
 ויחיצת ליקידת אשא, וכ"מ עוצדיה שהתנבא
 על חרבן אדום בהסכמת צ"ד של מעלה, והוא
 שאמר צוהרש למה נכתב חזון צמחי כצ"ח
 בלצד ישעיה ועוצדיה, אלא חזון עולה ע"א
 ישעיה קלל את אדום צ"ד של מעלה ועוצדיה
 דן לאדום צ"ד של מעלה, וכן דרשו צפרקי
 היבלות עד שיאמר אדם לחצרו הא לך רומי
 צפרועה ויאמר לו איכה מתקשת לי ע"כ,
 ועוד אמלא מכלל עשרה אלופים הללו אלוף
 עלות וצדצרי הימים כי אלוף עליה כדי להזכיר
 השם צמחיהם שלם, וצ"ח לרמוז על הדוצרים קרה
 על ה' כי שקר צימנים ויחפאו על ה' דצרים
 אשר לא כן, וכענין שבי (תהלים צ') ורזנים
 כוסדו יחד על ה' ועל משיחו, ואמרו צ"ד
 עד שלא מלך מלך צישראל כלצ מלך אדום
 שנא' ואלה המלכים וגו', הה"ד נחלה מצוהלת
 צראשונה זו מלכות עשו שקדמה צהלה קודם
 מלכות ישראל ואחריתה לא הצורך, (עוצדיה
 א') ועלו מושיעים צהר ליון וגו' : וע"ד הקצלה,
 ואלה המלכים אשר מלכו צהרן אדום, ירמוז
 על העולמות שצרא הקצ"ה צמחה"ד קודם
 שצרא העוה"ז וקודם שיחגלה מלכותו צעוה"ז
 זהו לפי מלך מלך לצני ישראל ומכאן שהיה
 צונה עולמות ומחריצן עד שצרא את אלו ושחף
 צהם מדה"ר, ולא אוכל לפרש כי הדצרים
 כשגזים וכעלמים עומדים צרמו של עולם.
 ומדרך הקצלה הנאמנה אהה לריך לדעת כי
 אין הפרש צין פסוק היחוד והוא פסוק שמוע
 לפסוק ותמנע, ואין הפרש צין פרשת ואלה
 המלכים ופסוק ושם אשה מהיעצאל לפסוק
 (שמות י"ד) ויסע מלאך האלהים ועשרת הדצרות
 כי הכל ענין אחד וקשור אחד, ויש לך להסתכל
 כי המלכים האלה הם ה' ועם האשה מהיעצאל
 הם ע', ויש לתמוה מה טעם להזכיר שם האשה
 צמלך הזה יותר מצאח המלכים הנזכרים
 צפרשה, ומי יתן וידענו האשה הזאת מי היתה
 שלא מלאכה בכל התורה זולתי צמקום הזה
 ומה התועלת המגעת אלינו כשהזכיר הכי את
 שמה, ועשה אשכילך ואורך הענין, ואומר תחלה
 כי קרא שם המלך האחד הדר ושם השני הדר
 וצניהם מלשון הוד והדר שהם מדרות, ופירוש
 הדר צן צדר י"ג מדרות הנכוונות והנמשכות

מי ספירות והמשכיל ימלא, ודבר ידוע כי י"ג
 מדרות הן מנהיגות העולם השפל הזה שהוא
 עולם הצניחה וע"כ קראו עוית לצי צצו ילר
 הרע המעוות דרכו של אדם ושם ילא משפט
 מעוקל לפי מחשבת הרואים, ואמר וימלוך
 תחתיו הדר ושם עירו פשו כי משם פורחת
 הנשמות ועירו מלשון עיר וקדיש, ושם אשהו
 מהיעצאל המקצלת ממנו כקראת מהיעצאל לפי
 שהיא מדרת עוצו של אל שעליה כאמר למשה
 (שמות ל"ג) אחי אעציר כל טובי על פניך,
 וכקראת ג"כ אל, וכאמר למשה (צמדצר י"ב)
 צכל ציתי נאמן הוא כי טוב האדם ציתו,
 וכשאמר צח מטרד הוקיף לפרש כי אשהו
 שהזכיר לא חצין צה אשה ממש כ"א מלשון
 מדה (מלכים א') אלפים צח יכיל, ופירש עוד
 ואמר כי היא מטרדת המחשבה כי מונה היה
 טעותו של אחר שאמרו עליו חכמי האמת קלץ
 צכטיעות, ומזר ופירש עוד כי היא מדה כלולה
 מרחמים ודין, וז"ש צח מי זה כלוי מדה של
 רחמים ודין כי השכינה הנקראת צח כלולה
 משש קלוות שצהם רחמים ודין, עוד ידוע
 מחכמת לסוכנו הקדושה כי אות דל"ת מתחלפת
 צאות ח"ו צאותיות דעלכ"ת וא"כ מלת מטרד
 כמו מטרד והוא חרבו של מסמרת, וצמזמור
 (תהלים קכ"א) אשא עיני ששה פעמים שמירה
 כנגד ששה קלוות, ועד כאן דבר צעליונים
 מכאן ואילך מדבר צחחוכים שהם אלופי עשו
 הוא שבי אחריו ואלה שמות אלופי עשו למשפחותם:
 והמקום יראנו כפלאות מתורתו ויאיר עיני
 צכלנו צאור השגתו ויזכה אותנו לכצואת הושע
 להיות הלצ צידיעתו כשחר ככון מולאו וכמעין
 כוצע, שכן כמשלה התורה למעין, הוא שאמר
 סע"ה (סיר ד') מעין גנים צאר מים חיים
 וכנזלים מן לצנון, וכ"כ לעתיד (ישעיה י"ב)
 ושאלהם מים צשטון ממעיני הישועה :

לן וישב יעקב

אל חגזור דל כי דל הוא ואל תדבא עני
 בשער : כי ה' יריב ריבם וקבע את כובעיהם
 נפש :

שהמע"ה הודיענו צמחי כחוצים הללו (משלי
 כ"ב) עונש הגוזל את הדל, וידוע
 כי ד' כמות הן שהזהירה התורה על האדם
 לרחם אותם ושלא להרע להם, ואלו הם עניים
 יתומים אלמנות גרים, וכן מלינו הכי שהזכיר
 על

על ארבעה צפוק אחד הוא שבי (דברים ע"ז) ושומח צהר אהה וצבך וצהר ועצדך ואמחך והלוי והגר והיתום והאלמנה, ודרז"ל ארבעה שלי כנגד ארבעה שלך ואם אחס משומח את שלי אני משומח את שלך, והזכיר הלוי כנגד העניים, שהרי לוי עניים הם שלא היה להם חלק בארץ אצל היו זוכין על שלחן גבוה וכהנין מקדשי שמים והם חיל הקצ"ה כענין שבי (דברים ל"ג) צדק ה' חילו, והקצ"ה חלקם שבי (צמד צ"ח) אני חלקך ונחלתך, עניים הם שהזכיר עליהם התורה צמלות עשה וצמלות ל"ח, צמלות עשה שבי (דברים ע"ז) כחון חתן, וכתיב (סס) פתוח פתח את ידך לו, מלות לא העשה שבי (סס) ולא ירע לצדך צחחק לו וכתיב (סס) ולא תקפון את ידך, ואחר שהתורה הזהירה על הגזל בלאו של לא הגזול לכל העולם לפך לא הולכה להזהיר על גזל העני וחייב הוא לתת לו ואיך יגזול ממנו, וע"כ צא. שעי"ה והוסיף צאור צעוק הגזול את העני, כי אין דרכו בכל ספר משלי להזכיר מלות חן המלות הכתובות בתורה אלא איך יוסיף צאור או יחדש זה דבר, כי מי האדם שיצא אחרי משה אם לא לעשות קייג לדבריו, וע"כ אמר אל הגזול דל כי דל הוא, ואל"ל לדל כי אפי" לעסיר אסור לגזול, ומה שהזכיר דל מפני שהוא מלוי שהכל גוזלין אותו לפי שאין לו עוזרים ואין מי שיצדק צעדו באיש העסיר אלא הכל סוכלין אותו ומתרחקים ממנו ואפי" קרוציו כענין שבי (משלי י"ט) כל אחי רש שגאוהו אף כי מרעהו יחקו ממנו, וע"כ אמר אל הגזול דל מלך שהוא דל והוא חסר הכח ויודע אהה שאין לו עוזר וסומך כנגדך ואין מי יריב ריבו, אל תדמה צנפסך זאת כי הקדוש צרוך הוא יריב ריבו והוא הטוען שלו והוא יעניש את הגוזלים-אוחו לא עונש ממון רק עונש הגוף והנפש, זהו וקבע את קוצעיהם נפש שהיא מלה כוללת הגוף והנפש. יתומים ואלמנות הוא שהזהירה עליהן התורה צהרנה מקומות (סמות כ"ג) כל אלמנה ויתום לא הענון, ודרז"ל אפי" אלמנתו של מלך ואפי" יתומים של מלך, והעטם לפי שנפסם שפלה ודמעם מלויה ודצר מלוי הוא שהכל מריעין ומענין אותם, ואה"כ (סס) כי אם ענה מענה אוחו יחזור לכל אחד מהם ליחוס ולאלמנה שהזכיר וכפל הענוי להתמדת הצרות צענויים,

וכסם שכפל הענוי כך כפל הלעקה גם שמיעת ה' יתעלה זהו (סס) כי אם לעוק ילעקי אלי שנוע אשנוע לעקתו, ולפי ששאר בני אדם הנועוטים יעריחו אחרי מושיעים וישימו צמחונם בהם אצל היחוס והאלמנה שאין להם מושיעים אינם צועתים כי אם צהקצ"ה וע"כ הקצ"ה שומע לעקתם ויריב ריבם, וכן דצר שעי"ה על יתומים צפרטה זו צעלמו הוא שאמר אל חסג גזול עולם וצפרה יתומים אל חצא, כי גואלם חזק הוא יריב את ריבם אהך. גרים הוא שהזהירה עליהם התורה צהרנה מקומות, והוא שכתוב (סמות כ"ג) וגר לא תוכה ולא תלחלכו וגו' יזהיר שלא יונה אותו באונאת דברים ולא ילחלכו בגזלת ממון כי גרים הייתם בארץ מלרים, והוסיף טעם הכי האמר ואחס ידעתם את נפש הגר לא אמר את הגר אלא את נפש הגר כלו, נפשו שפלה וככנעה ועיניו תמיד אל ה', וכן דרז"ל היה צן גרים לא יאמר לו זכור מעשי אצותיך, צא ללמוד תורה לא יאמר לו פה שאכל כבלות וערפות שרלים ורועים יצא וילמוד תורה שכתבה מפי הגבורה, כי גרים הייתם בארץ מלרים מוס שצדך אל חומר לחצדך, וכן מליכו הלדיקי נקראים גרים, ולסון גר מלסון גרגיר הנפרד מעיקרו, וכן הלדיק רואה את עלמו יחידי אין דירתו בארץ כי אם דירת פראי, וז"ש דוד ע"ה (תהלים קי"ט) גר אנכי בארץ אל חסתר ממני מלותיך, המטיל עלמו לגר שהוא מוזמן לכסיעה ואינו יודע העת, ולפי שאינו יודע העת הוא לריך, שיקח לידה לדרך פן יצא עליו העת פתחום ומה היא הלידה קיום המלות, זהו אל חסתר ממני מלותיך, וכן מליכו האצות כולם שנקראו גרים, אצרהם הוא שבי (צרחסיה כ"ג) גר ותושב אנכי עמכם, ילחק הוא שבי (צרחסיה כ"ז) גר בארץ הזאת, יעקב הוא שבי, וישב יעקב בארץ מגורי אביו בארץ כנען, הזכיר ויסב ולא אמר ויגר יעקב מפני שהזכיר למעלה צעשו ויסב עשו צהר שעי"ה, כי תולדות עשו המלכים והאלופים שילאו ממנו כתיבנו בארץ אחוזתם הארץ שילאם להם לאחוזת עולם לכך הגיד כאן ציעקב כי כתיב הוא בארץ הקדושה בארץ מגורי אביו, ואמר לטון מגורי כי מליכו שקראה הכי בן (סמות ו') לתת להם את ארץ מגוריהם אשר גרו בה, כי לפי שהאצות היה עקרם מעצר הנהר היו עמה גרים בארץ

שהיתה לכנען צזונן ההוא : ובמדרש ויסע יעקב כל מקום שנאמר ויסע אינו אלא לשון לער (שמות ל"ג) ויסע העם לאכול ושחו ויקומו ללחם (בראשית ל"ז) ויסעו לאכול לחם ויסאו עיניהם וייראו וגו' (מלכים א') ויסע יהודה וישראל לצעה ויקם ה' שטן לישראל (צמדצר כ"ה) ויסע ישראל צטטים ויחל העם וגו' אף כאן ויסע צקס ליסע צטלוה קפץ עליו רוגזו של יוסף אחר הקצ"ה לא דיין ללדיקים מה שמתוקן להם לעוה"צ אלא שמצקטים ליסע צטלוה צעוה"ז, מה כתיב למעלה ואלה המלכים אשר מלכו צארץ אדום ואלה שנות אלופי עשו ראה יעקב אלופי עשו כתירא אחר מי יוכל לעמוד כנגד כל המלכים והאלופים הללו, ונשל למה הדבר דומה לגמלים טעונים קס היה הלורף עומד ותמה היכן יכנס כל אותו הקס היה שם פקח א' א"ל מה תתמה מן הקס כילוץ אחד יולא מכירתך ויכלה כל הקס, כך כשראה יעקב לעשו ואלופיו וגבוריו כתירא א"ל הקצ"ה כילוץ אחד שלך יכלה אותם הוא שבי (עובדיה א') והיה צית יעקב אש וצית יוסף להבה וצית עשו לקס ודלקו בהם ואכלום, וז"ש אלה תולדות יעקב יוסף כלו' כילוץ יולא מתולדות של יעקב והוא יוסף שיכלה כל תולדותיו של עשו שהיה יעקב מתירא מהם : (צ) אלה תולדות יעקב יוסף. היה ראוי שיזכיר תולדותיו כולן, אבל דרך הפסע כלל תולדותיו ציוסף להורות שהוא כלול מכל מעלות שאר אחיו, וכן דרז"ל כל מעלות מדות השצטים היו צו. צבורתו של ראובן שנא' (דה"א ה') וצחללו ילועי אציו כתכה צבורתו ליוסף, ונלכותו של יהודה שנא' ויוסף הוא השליע על הארץ, כצואתו של לוי (בראשית מ"א). ויהי כאשר פתר לו בן היה, חכמתו של יששכר שנא' (בראשית פס) אין צזון וחכם כמוך : וע"ד המדרש אלה תולדות יעקב יוסף הקיט יוסף ליעקב מפני שהיה דומה לו שנא' כי צן זקונים הוא לו ושהיה זיו איקוכין שלו דומה לאציו, ועוד שהיה דומה לו צכל עניניו מה יעקב היה כרדף מפני עשו אחיו שהיה מצקס להורגו כך יוסף כרדף מפני אחיו שהיו מצקטים להורגו, מה יעקב היתה אמו עקרה אף יוסף היתה אמו עקרה, מה יעקב נולד מהול שנאמר (בראשית כ"ה) ויעקב איט חם שאינו נקרא חם אלא מהול שנאמר (בראשית י"ז) התהלך לפני והיה תמים אף יוסף נולד

מהול, שנא' יעקב יוסף שהיה כמוהו צכל ענין, מה יעקב כתקטית אמו צטעה לידה אף יוסף כתקטית אמו צטעה לידה, מה יעקב ילדה אמו שנים אף יוסף ילדה אמו שנים, מה יעקב היה רועה אף יוסף כן, מה יעקב נשא אשה צחול"ל אף יוסף נשא אשה צחול"ל והוליד שם צנים, מה יעקב לוו אותו המלכים אף יוסף לוו אותו מלכים, א"ר יכאי שלשה מלכים כזרוגו לו שנא' וימלאהו איט, ויטאלהו האיט, ויאמר האיט, מה יעקב כתעלה על ידי חלום אף יוסף כתעלה ע"י חלום, מה יעקב כתצרך צית לצן צבללו אף יוסף כתצרך צית פועיפר צבללו, מה יעקב ירד למצרים וכלה את הרעצ אף יוסף ירד למצרים וכלה הרעצ, מה יעקב מות צמלרים אף יוסף מות צמלרים, מה יעקב כחנט אף יוסף כחנט, מה יעקב עלו עלמותיו אף יוסף עלו עלמותיו : וע"ד הקצלה יעקב יוסף, יעקב הוא הכרוצ וכן יוסף, וזהו שנאמר אפי צצרי ואפי צוטרי וכל אחד מהם נקרא נער הוא שכתוב (הושע י"א) כי נער ישראל ואלההו, וכתיב ציוסף והוא נער : ויבא יוסף כל לשון מציא דצה הוא אומר אמת כי הוא מציא ראה לדצרו, וכל לשון תולאת דצה הוא סקר שמוליא דצרי שקרים מלצו, כלשון האמור צמרגלים (צמדצר י"ג) ויליאו דצת הארץ רעה, וכתיב (משלי י') מוליא דצה הוא כסיל, והם דצרי כזצ כלשון (איוב ח') ונלצם יוליאו מילין : את דבתם רעה, ידוע כי כל דצה רעה אצל הזכיר רעה להפליג : את דבתם רעה. פירש רש"י ז"ל כל רעה שהיה רואה צאחיו צכי ללה היה מגיד לאציו, שהם אוכלים אצר מן החי ומזלזלים צצכי השפחות לקרוחם עצדים ומסודין על העריות וצטלשתן לקה, וכחצ הרמז"ן שאם כן ראוי היה לצכי השפחות להליל את יוסף מיד אחיו מאחר שהיה אהב אותם ומס על כבודם והיה צא צטצילם כנגד צכי ללה להגיד לאציו דצתם, ואם נאמר כי היו צכי השפחות מתיראים מהם, אין זאת, כי היו ארצעה דן ונפתלי. גד ואשר וראובן היה עמהם ויוסף עלצו הרי ששה כנגד שאר צכי ללה, ואנו רואים צודאי כי כל האחים הסבימו צמכירתו מלצד ראובן הגדול סצכולן וצכימן הקטן סצכולן, וע"כ פירש הוא ז"ל כי על צכי השפחות סיה מוליא הדצה והם צכי צלה וצכי זלפת כנזכר צכתוב, ויהיה שער הכ' כאילו אחר אלה תולדות יעקב

יוסף

הפחרון חלום האלומות שהיו משתחווים לחלומהו היא מעלת המלכות, וז"ש וגם כלצה שהוא מלכי מלכות כלסון הכי (ו"א כ"צ) כלצ מלך, ומפני שידעו זה צחמת הפחרון אמרו לו כמלעיגים המלוך תמלוך עלינו אם מושל המושל צנו, אזל נעלם מהם טע"י הצוה עתיד לצא חליו הנלכות, ומן הידוע שכיון שהיו שונאים אותה היה ראוי להם לפתור לרעה אזל הכל היה נאלת הט"י כי זימן צפיהם הפחרון הזה למלכות, והנה זה כענין האמור צנדעון (סופטים ז') חין זאת צלתי אם חרצ גדעון צן יואש איש ישראל, לפי שאמר הטי"ת רד אל מחנה מדין ואם ירא אתה לרדת רד אתה ופורה כערך אל המחנה וכאשר ירד אל מחנה מדין שמע לחיש אחד ממחנה מדין שהיה מספר לרעהו חלום וא"ל חלום חלומתי והנה לליל לחם שעורים ונתהפך צמחנה מדין ומצרו הטיצו חין זאת צלתי אם חרצ גדעון צן יואש איש ישראל, זימן הקצ"ה הפחרון צפי מצרו כדי שישמע גדעון החלום והפחרון ויתחזק צדצר וכן עשה, גם צכאן צענין יוסף זימן הקצ"ה הפחרון צפי אחיו להוליו למלכות והוא שאמרו המלוך תמלוך עלינו, ותמלא צכתוצ ג' פעמים והנה כנגד ג' פעמים שהולרכו לרדת למלרים להשתחוות לחלומתי והיה להם הכנעה לפניו, פעם ראשונה כשהיה רעצ צארן כענן ופעם שניה כשאמר להם יעקב (צראשית מ"ג) סוצו סצרו לנו מעט אוכל סצו כחגלה יוסף, ופעם שלישיה כשחזרו חליו עם יעקב חציהם ואז נתקיימו כל החלומות, ותשתחוין לחלומתי, גם השמש והירח ואחד עשר כוכבים שהשתחוו לו והם יעקב וצלהו ואחד עשר אחיו כענין טכ"י צאחיו וישתחוו לו חללה וכי ציעקב (צראשית מ"ג) וישתחו וישראל על ראש הנוטה: (ח) ויוסיפו עוד שנוא אותו על חלמותיו ועל דבריו, צאר כי השנאה ששכארהו היתה על טכ"י דצרים, האחד על חלום שחלם והטכ"י על ספור שהיה מספר אותו להם והיה מתהלל צו כגוי אשר לרקה עשה ואומר להם שמעו כל החלום הזה אשר חלומתי;

(י) ויגער בו אביו, רלה לצעל החלום צפני אחיו וע"כ גער צו לשכך חמחם מעליו, ואמר הצוא צצוא אחי ואונך ואחיק והלא אונך צצר מחה כסם שאי אפשר צאמך כך השאר צעלי, ואעפ"כ וחציו שמר את הדצר כי היה יודע גדל החלום וממתין סיתקיים כענין סכתוצ (דניאל

יוסף והוא כער צן טצע עטרה טנה היה רועה את אחיו צלאן שהם צכי צלהה וצכי זלפה כטי חציו, ויצא יוסף את דצחם רעה טל צכי השפחות הכזכרים, ויאמר אח"כ ויראו אחיו חלו צכי לזה כי אותו חצו חציהם וכל אחיו ויטכאו אותו, ונמלא יוסף טכאוי מכולם, מצכי צלהה ומצכי זלפה מפני הדצה שהציא אל חציהם, ומצכי לזה מפני שהיה יעקב חוהצ אותו יותר מהם והם צכי הגצירה כמוהו: (ג) וישראל אהב את יוסף, מעת שקרא הקצ"ה את טמו ישראל ינהגו הכחוצים המנהג הזה לקרותו פעם יעקב ופעם ישראל להורות כי מה שקראו ישראל מוסף על יעקב, וכן צקמוך ויאמר ישראל אל יוסף, וצתחלה הפרטה וישנ יעקב, וכן צסוף הפרטה ויקרע יעקב שחלותיו:

ועשה לו כחנה פסים, צגד מעולה היה כענין טכ"י (שמות כ"ח) וכחונת חטצן, ועליו נתקכאו אחיו, ומזה דרז"ל לעולם אל ישנה חדס את צנו צין הצכים, והכתונת הזה היה חחלת הסצות ועליו כחגלגלו הדצרים צטעצוד גופוחם צמלרים וכן לאחר זמן עטרה הרוגי מלכות כי כן הגוף כתונת חכפט, ולסון פסים אמרו צמדרט על טס שהיתה גדולה ומכסה שתי פקות ידיו, ד"א פסים על שהטילו פיים ציניהם צאיו מיתה ימיתוהו צארצע מיתות צ"ד טכא' ויתככלו אותו להמיתו, כיון שזכרוהו הטילו פיים ציניהם וני יוליך הכחונת לחציהם כפל הפיים על יהודה זהו שאמר לו הכר כל ולכך כאמר לו (צראשית ל"ח) הכר כל למי החותמת, וכשאמר לו הכחונת צכך פסקו חיו טל יעקב לכך פסקו חיי צכיו מן העולם זה ער ואוכן טכא' (ירמיה ל"צ) ומטלם עון חצות אל חיק צניהם אחריהם, ד"א פסים כנגד ד' לרות שאירעו לו, פועיפר, סוחרים, ישמעאלים, מדינים, דצר אחר כתונת פסים שמוקר לו קוד כ"צ אותיות ע"כ, והכוונה צזה שהלציקו ידיעת החכמה צסס כ"צ אותיות כמו שלמד מפי טס וצצר, והצן זה: (ד) ולא יכלו דברו לשלום, זו מדה טובה צחם שהיו מראין השנאה סצלצם ולא היו מחכיפין, וכן אמר טע"ה (משלי כ"ע) צצר מחליק על רעהו השת פורט על פעמיו, והנה הכי מטצח לחצטלום טכא' (ט"א י"ג) ולא דצר חצטלום עם חמכון למרע ועד עוצ כי טכא חצטלום את חמכון: (ז) והנה אנהנו מאלמים אלומים וגו'. היו רואים צחכמתם כי

(דכ"ח ז') ומלהא זלבי כעריית, וצ"ר ואצ"ו
 שער את הדבר, רוק-אוונרת שמור את הדבר :
 (יא) ויקנאו בו אחיו, צידוע כי השנאה צרוב
 חצא מלך הקנאה, והשנאה שהזכיר למעלה
 וישנאו אותו היתה מפני קלחת האהבה כמ"ט
 ויראו אחיו כי אותו אהב אזכיר מכל אחיו
 וישנאו אותו, וא"כ למה חזר צבאן ויקנאו זו
 אחיו, ויחכן לפרש כי מתחלה לא היו מקנאים
 זו מפני יחרון מעלה שהיה לו עליהם רק מפני
 קנאת אהבה האז שהיה אהב אותו יותר מהם
 ולמה יקנאו זו והם גדולים ממנו והוא כער
 בן י"ז שנה ואין אדם מקנא צחצרו אלא צכ"ח
 זו וסוף לו, אצל עתה אחרי שספר הלומותיו
 והם חכמים וחוכמים צפתרונים ראו כי הוא
 מעומד למלוך והתלבשו קנאה צזה, ז"ל ויקנאו
 זו לא אמר ויקנאו אותו כמו (צרח"ת כ"ו)
 ויקנאו אותו פלשטים אלא זו צמעלה שהיו
 רואים זו : (יד) ויבא שבמה, מקום הפורענות,
 צשכס ענו את דינה, צשכס מכרו את יוסף,
 צשכס נחלקה מלכות צית דוד מישראל והמליכו
 לירצעם שנא' (מלכים א' י"ג) וילך רחבעם
 שכם כי צשכס צאו כל ישראל להמליך אותו,
 כיון שנחלקו השצטים המליכו שם לירצעם והיה
 שם צית מלכותו שנא' (שם) ויצן ירצעם את שכם :
 (י"ז) כי שמעתי אומרים, יחסר מלת אותם כי
 צמעתי אותם אומרים : גלכה דותינה, עשאוהו
 רז"ל צמדדשם מלשון ככלי דמות, כי המלך רלה
 לגלות ליוסף מצמצתם הרעה, והנה יוסף לא
 הצין הכסתר מצחוד הלשון שהוא ככלי דמות
 וסלך אחר הנגלה ורדף אחריהם וימלאם צדוקה,
 והוא שאתרו צמדדשם נקעו מזה הסיעו עלמם
 מן האחוס והלכו לצקס לך ככלי דמות שימיתוך
 צהס, וז"ש ויחככלו אותו להמיתו היו מחשצין
 תחצולות היחך יקצבו לו מיתה ושלל ילטרכו
 להמיתו הם עלמם צידיהם, ומזה דרז"ל שאתרו
 כשפה זו את הכלצים, ואולי כי כן עשו צטרם
 יקרב עליהם ולא עלתה צידם וע"כ כשנתקרב
 אליהם אמרו להרגו צידים והוא שכתוב הנה
 צעל החלומות הלזם צא ועתה לכו ונהרגהו :
 (פא) לא נכנו נפש, קשה היה לראובן עלת
 האחים וסיחה כוונתו להלילו ואילו אמר
 לא נכנו קתם היה מראה עלמו צדצרו כי
 מניעתו זאת לחולה עליו וע"כ הוסיף להזכיר
 כפס כלומר שאיכו מקפיד עליו רק עליהם שלא
 יכו כפס קום אדם, וכן מ"ש אל תשפכו דם

ולא אמר דונו כלומר גם אכבי ככס שנאחיו
 ואין אכבי נוקפיד על דונו כלל כי אם עליכם
 שלא תהיו שופכי דם : (כד) ויקחהו, דרז"ל
 שמועון לקחו ולכך כת"ב (צרח"ת מ"ג) ויקח
 מלחם את שמועון (צרח"ת רצה) : והבור רק
 אין בו מים, אפי"ה היה זו מעט מים יקרא רק
 וע"כ כשאמר אין זו מים הכונה שלא היה זו
 מים כלל, ודרז"ל מים אין זו אצל נחשים
 ועקרבים יש זו, והולרכו החכמים לומר כן
 מפני שיש צכ"י שני מעוטין והצור רק מעוט
 אחד אין זו מים מעוט שני ואין מעוט אחד
 מעוט אלא לרצות וצא לרצות דבר המזיקו
 והוא נחשים ועקרבים, ורצ"ו תם ז"ל פירש
 כי צא להם לרז"ל זה מדיוק הכתוב אין זו מים
 מוניש צמדדשם (דברים ח') ולמאון אשר אין
 מים והיו שם נחשים בענין שכתוב נחש שרף
 ועקרב, וכתב הרמז"ן ז"ל היו צחורי הצור
 נחשים ולא האו אותם כלל כי אילו ראו אותם
 ולא יזיקוהו היה נוחצרר אללם שיעשה לו נס
 וזכותו תלילכו מידם ואיך יגעו צמשיח ה' אשר
 חפץ זו ומלילו בענין שכי' (דכ"ח ז') אלהי
 שלא מלאכיה וקגר פום אריותא ולא חצלוני :
 ובמדדשם והצור רק, נחרוקן צורו של יעקב
 אל צכ"ו ולא ידעו התורה שנא' אין זו
 מים אין צהס דברי תורה שנמשלה למים שנא'
 (ישעיה כ"ה) הוי כל למא לכו למים, ואיכס
 יודעים מה שכתוב צחורה (דברים כ"ד) כי
 ימלא אים גונצ כפס מאחיו מצפי ישראל והתעמר
 זו ומכרו ומת הגנצ והוא והכ מכרו את אחיהם :
 (כז) לכו ונמכרנו לישמעאלים, הוא סצור צחלומותיו
 שימלוך עליכו ושנהיה לו לעצדים לכו וכמכרו
 לעצד : וישבו לאכל לחם, לשון עכוצ וקציעות
 קצעו עלמם צקעודה : ובמדדשם תהלים וישצו
 לאכול לחם אמר הקצ"ה אתם נוכרתם אחיכס
 מתוך מאכל ומשהה שנא' וישצו לאכל לחם
 הרי צכ"כס נמכרים צשושן מתוך מאכל ומשהה
 שנא' (אסתר א') צשנת שלוש למלכו וגו'
 והמן צא ולוקח אתכם מתוך מאכל ומשהה
 שנא' (שם ג') והמלך והמן ישצו לשמות וגו' :
 (כה) ויעברו אנשים מדינים סוחרים וימשכו לפי
 הפשע העוצרים משכיהו ומכרוהו לא
 האחים, ולפי"ז מה שאמר להם יוסף אכ"י יוסף
 אחיכס אשר נמכרתם אותי מלרימה, הענין כי
 השלכתם אותי לצור שהיתה קצת הנוכירה, וז"ש
 מלרימה כלו' שנחגבל מלדון ללדון וכמכר

פעמים רבות עד שהורד למלרים, והחטא שנמלא עליהם המפורט בעשרה הרוגי מלכות הוא זה שהם היו סנה המכירה, וגדולי עולם כמותם ראויים להעניש על הסלכת אחיהם הנכבד לצור ולהחטא להם לרליחה כאלו הרגוהו צידם כענין שכי (ספואל צי י"ב) ואותו הרגת צהר צכי עמו, כי אין הפרט צין ההורג את הצור צידים או המקצב לו מיחה אלא דיכא רנה ודיכא זוטא: בעשרים בסף. נלעויו צתורה צפדיון הצן שיהיה חוטא סלעים הוא סכחוצ (צמדצר י"ח) ופדויו מצן חדש תפדה צערכך בסף חוטא סקלים, והסלע רי דיכרים ואיכ סי סלעים רי פעמים הם עשרים בסף, וזהו שתיא צעשרים בסף ולא הרגם צעשרין סלעין דכסף, והא למדת למלות פדיון הצן שהוא חוטא סלעים שהם עשרים בסף לפי שבא לכפר על מכירת יוסף צכורו של רחל סכחכה לו הצכורה סכחכר צכי בסף: (לצ) וישלחו את כחונת הפסים ויביאו אל אביהם. הסלוחים הציהוה, וז"ש סכחוכה צכך. שאילו הציהום האחים היו אומרים סכחוכה יוסף, ויש ספירסו וישלחו מלסון (איצ צ"ו) צטלח יעצורו, ויחזור ויציהו אל האחים וזהו אכזריותם: (כג) כהונת בני. כלו כחוכה צכי היא זו: חיה רעה אכלהו. עיד הפסע אס הרגוהו לסעים היו נוטלין סכחוכה: ועיד המדרש חיה רעה סככחהו נלכלה צו רוחיק סופו סתחגרה צו אטת פועיפר, ולמה לא גלה לו הקציה לפי סהחרימו וקללו כל מי סיגלה ליעקב וסחפו הקציה עמהם, כן כי צפרי"א, וצחור הדצר כי הם היו חטעה ולכך סחפו להקציה להסלים לעשרה והחרימו הדצרי, ואל יהי דצר קסה צעיניך סכן עשה אצרהם צענין סדום צקס לרופו של הקציה עם חטעה לכל כרך וכרך איל אהה לדיקו של עולם חלטרף עמהם ויכללו, ואס חלמר אינו דומה כי זה להללה וזה לפורענות, איז זה פורענות כי אס הללת כל ישראל וכצוד להקציה כי פחדו לכפסם שאס חיו יחגלה הדצר ליעקב יקללס קללה עולמית וכמלאו ישראל החלויס צזרעו של יעקב צעלים מן העולם ואין מי יפרסם האלהות וכענין שכי (יהושע ז') והכריתו את שמונו מן הארץ ומה חטעה לסמוך הגדול, וע"כ כראה להם כי הלרוף והסחוף ענין מוכרח היה לורך גצוה והללת כל ישראל, וכן מלינו צחטת סצקס לרופו של הקציה

וציה דינו עמו צקצלת סחורה, ואס אולי ססאל מנין ידע ילחק, סדרז"ל ויצך אוחו אציו ולא אציו אציו, יש לומר סהקציה הגיד לו, וכן הגיד לצנימין סידע צרוה"ק סהרי אצנו של צנימן ישפה ודרז"ל יש פה ואעפ"כ סתק ולא גלה מפני חחרס סכן סככיוו כל חטעה והקציה צלרוף עמהם סלא יחגלה הדצר ליעקב, שאין הקפידה אלא על יעקב פן יקללס וכמו סהזכרתי: (לד) ימים רבים, אלו סצעה ימי אצלו, ואין לתמוה אס קראה סכחוצ רציס סהרי ג' ימים קרואים רציס ממה סדרז"ל (ויקרא ע"ו) ואסה כי יצו צו דמה ימים רציס, ימים סנים רציס ג'. ובמדרש ימים רציס כ"צ סנה עשפירס יוסף ממכו ועד סירר יעקב למלרים כילד יוסף צן י"ז כספירס מאציו וכי ויוסף צן סלסים סנה צעמדו לפני פרעה וסצע סכי סצע וכי כי זה סכתיס הרעצ כסצא יעקב למלרים הרי כ"צ סכלטער מיוסף כנגד כ"צ סנה סלא קיים יעקב כצוד אצ ואס והס עשרים סנה עם לצן י"ד צסתי צכוחיו וסס סנים צלאן וצ' סנים צדרך סנה וחלי צכוכות וססה חדשים צצית אל: (לה) כל בניו, אלו ססצעים, וכל בנותיו, זו דינה וסרה צת אסר, ויסאן להחנהם. לפי שאין אדם יכול לקצל סכחומין על חמי וסצור סמח סעל סמח כגזרה גזרה סיסככח מן הלצ לא על חמי: כי ארר אל בני אבל שאלה, כלו צאצל אקצר ולא אסכחם כל ימי חיי: ובמדרש סחולה גיהנם לפי שהיה צטוח סלא ימות אחד מהם צחייו וכאשר היה יוסף כאצד צחייו פחד לכפסו מעוכס גיהנם לפי שהיה זה מעיד על לסעו שאילו היה זכותו סלס לא ימות אחד מצכיו צחייו: ויבך אותו אביו. זה ילחק שהיה צוכה מפני לרחו של יעקב אצל לא היה מחאצל שהיה יודע סיוסף חי: **ל"ח** (ח) ויהי בעת ההיא וירד יהודה. היה ראוי להדציק פרסה ויוסף הוריד מלרינוה עם פי זו של מעלה סהכל עכינו של יוסף, ועיד המדרש סמוך לה פרסת יהודה ללמודך סהורידוהו אחיו מנדולתו כסרלו צלרת אציהם איל אהה אמרת לכו וכמכרנו ליסמעאלים אלו אמרת להסיצו היינו סומעים לך, ועיד הקצלה סמוך פרסת היצום לפרסת המכירה כדי לסמוך גלגול לגלגול כי סוד היצום הוא סוד הגלגול, ומן הידוע ססחטא התיא לא היה אספר להחצור ולהחלצן רק צסוד הגלגול צעשרה הרוגי מלכות

מלכות כי אז הפח כסצר והכפשות כמלטו ועלו
 לשלום אל אציהם שצטמים. וכלל הדברים עשרה
 אחי יוסף אלו עשרה הרוגי מלכות וער ואוכן
 הם פרץ וזרח הוא ע"ש וימת ער ואוכן בארץ
 כנען ויהיו צני יהודה, והנה זה נרמזי התורה
 והמשכיל יצין. ומה שהיו עשרה הרוגי מלכות
 והאחים צעלי המעשה לא היו אלא עי' שהרי
 ראובן לא הסכים עמהם יש לומר לפי שגם
 יוסף חטא כי חטא האחים צו הלא הוא היה
 הקצה כשהיה נסתתר על אחיו הנכבדים הגדולי'
 וממנו והיי' מכעים אותם ומחפאר כנגדם בחלומותיו
 וכיון שהיה בכלל החטא היה בכלל העוכש ולכך
 נפקד עליו ג"כ. או יש לומר שלא נפקד על
 יוסף כלל אצל נפקד על ראובן ולא צטביל חטא
 יוסף שהרי ראובן לא חטא במכירתו אצל חטא
 צלה נפקד עליו ועל כן היו עשרה וראובן
 בכללם על החטא שחטא צמעסה צלה. וזה רמז
 צפסוק (דברים ל"ג) ויהי מתיו מקפר, כי היו
 עשרה עם ראובן וסם אכתוב צ"ה יתצרך :
 (ב) בת איש כנעני. כחרגומו חגרא לא כנעני
 מנש, כי יהודה הלך צדרך אצותיו
 וחלילה לו שיטא מצנות הכנעני והיו נשיהם
 מלריות עמוכיות מואציות ומייחוסי ישמעאל וצני
 קעורה, ומפני זה פרע הכי צטאל צן שמועון
 (שמות ו') וטאל צן הכנענית, ללמדך כי זו
 לצדה היתה צהם ואפילו צזו קצרו רז"ל שאינה
 כנענית ממש ואמרו זו דינה שכצעלה לכנעני :
 (ה) והיה בכויב בלדתה אותו. מה צא הכחוצ
 להודיענו שהיה יהודה צמקום פלוכי בלדתה
 אחו, פירש"י על סם שפסקה מלדת נקרא
 המקום כז"צ, והרמזין ז"ל כתב כי קראתו סלה
 מלשון שגגה ע"ש המקום כי היה צכז"צ בלדתה
 אחו והסוגג הוא כוזצ צמחצנתו : ויחבן לומר
 כי יש צכתוצ הזה נקתה, ומלת כז"צ הוא
 מקפר המתחלף צסם הגדול המיוחד (כוז"ו)
 והוא טוצ לתפלה צשכצר ידעת כי הוא נחקר
 מן השלישית צסם מקום הצנים כידוע ממלות
 שלוח הקן ומתפלת חנה, וגלה לך הכי צזה
 כי אחר שילדה סלה שהוא השלישי היה יהודה
 ומתפלל צכח הסם שהוא כשילדה אחו ושיתן
 לו צנים הגונים זרע אכסים כענין שנאי צחנה
 (שמואל א') וכתת לאומחך זרע אכסים לפי שהיי'
 יודע צרוה"ק שאין עיקר זרעו מאוחן השלשה,
 והנה כתגלגל הדבר צתמר כלתו וילדה לו
 תאומים, וזהו שדרז"ל ותהר לו לריקים כיולא

צו גצורים כיולא צו, והנה מלת צכז"צ לעד
 "צכח" כוזו "זכה" יהודה "צתאומים" : (י) וימת
 גם אותו. מלת גם תורה שטניהם צעצירה אחת
 ממו, ודרז"ל צטלמא אוכן כיון שאמר לו אציו
 והקם זרע לאחיק חשצ צדעתו שאין הצנים
 הכולדים נקראים זרעו. לפיכך טחת ארלה אלא
 ער מאי טעמא עצר הכי, כדי שלא תחעצר
 ותכחיש יופיה, והיתה כוכת יהודה כשאמר והקם
 זרע לאחיק על אחיק טמת כמו (צרחשית כ')
 אמרי לי אחי הוא שפירוסו עלי, ומן הכחוצ
 הזה למדו רז"ל כל המוליא טכצת זרע לצעלה
 חייצ מיתה, והשחתה זו שאמר ושחת ארלה
 הוא עון דור המצול טכי צו (צרחשית ו') כי
 השחית כל צטה, ונקרא ער רע צעיכי ה' וכן
 צאוכן ורע צעיכי ה', וכן צאנטי קדום (צרחשית
 י"ג) ואנטי קדום רעים וחטאים לה' :
 (יא) עד יגדל שלה בני. מפני שלא היה סם
 אח גדול ממנו אמר לה עד יגדל סלה
 צני אצל אם היה סם אח גדול לא היה אומר
 עד יגדל סלה. מכאן אמרו רז"ל חלה צקטן עד
 שיגדל או צגדול עד שיצא ממדינת הים או צחרש
 או צטועה עד שיטחפה אין שומעין לו ומטה"כ (רות
 א') טוצנה צכותי למה תלכנה עמי העוד לי צנים
 צמעני והיו לכס לאכסים. ויש שסוצרין מכלל שאילו
 היה לה צנים צמעיה סכולדו אחר מיתה אחיהם
 צני יצום הם, אינו כן, שהרי צפירוש אמר הכי
 (דברים כ"ה) כי יצצו אחים יחדו שהיתה להם
 יסיצה אחת צעולם פרע לאסת אחיו שלא היה
 צעולמו : כי אמר סן ימות גם הוא כאחיו. כי
 מוחזקת היא שימותו אכסיה שהרי אמרו צתרי
 זמני הויא חזקה כך פרש"י ז"ל. וכתב הרמזין
 על זה אם כן למה יעשה אותה יהודה והיא
 אקורה לסלה וכמו שאמרו צכסוא"ן צתרי זמני
 הויא חזקה, ועיכ פירוש שהיה סלה ראוי ליצם
 אצל לא רלה אציו שייצם אותה ועודכו כער כי
 חשט יהודה פן יהיה מנחית זרעו ויהיה חייצ
 מיתה כיון שהיה קטן ואיכנו ראוי להוליד, וכאשר
 רחמה כי גדל סלה צעיכיה והוא עודכו כער
 צעיכי אציו אז עשתה המעשה הזה : (עו) כי
 כסתה פניה. על דרך הפשט לפי שכסתה פניה
 חסצה לצוכה כי כן דרך הזכות לכקות פניהן
 כדי שתזכינה אפי' מן הקרוצים ולא יכירום :
 ועיד המדרש כי כסתה פניה צצית ממה כלוי'
 שפעולם לא גלתה פניה צצית יהודה ולפיכך
 לא היה יהודה מכירה, עיז דרז"ל לעולם יחא

רבינו

וישב לח

בחי

נא

אדם רגיל בקרוצותיו : (עז) הבא נא אבא אליך. היה ראוי הכי לומר הכי, אבל מפני שהיתה צעינו זוכה תוצעת צפה כוונתה הזכר לכך שנה הכי ודבר לה צלסון זכר, ומלינו כיוולא בזה (צראשית י"ע) לכה נסקה שהיה ראוי לומר לכי ושם צארת : (יח) חותמך ופתילך ומטך אשר בידך. ע"ד הפסע חותמך עצעת שחתה חותם זה אולי היה בחותמו של יהודה לורת אריה על שם גור אריה יהודה : ופתילך. פירש"י שחלחך שחתה מכסה זה, וכחצ עליו הרמב"ן ז"ל איננו ככון שיחן יהודה שחלתו וילך ערום ממנה ואיך יקרא הכי לשחלה. פתיל ויאמר עליה למי החותמת והפתילים, וא"ת ע"ש פתילי הלילית חלילה שיזלזל יהודה צמלות לילית לחה אוחו אחתן, וע"כ פירש ז"ל ופתילך סודר קטן שיעטוף בו קלת הראש, ועוד היום מנהג הנכבדים צחלות המזרח שיפרשו אוחו על ראשם, ויקרא פתיל ע"ש שהוא קלר כפתיל והוא מחורגם שוסיפא כחרגום (דברים י"ז) ופרשו השחלה שוסיפא : ומטך. המטה אשר צידו כמנהג השרים וכענין שכי (יחזקאל י"ט) מטה עוז שצט למסול, וכתיב (צראשית מ"ט) לא יקור שצט מיהודה: ויש שפירשו צלססה דברים הללו שחלה ממנו ערבון רמזה לו ענין שאר כסות ועונה, חותמך זו עונה לפי שהאדם חתום צחות צרית קדש, ופתילך, זה כסות, ומטך, זה שאר והם המזונות, וכמו שכי (ויקרא כ"ו) צצצרי לכס מטה לחם : וע"ד המדרש חותמך ופתילך ומטך כולן כתקיימו זה, חותמך שילא ממנו זרוצבל שכי בו (חגי צ') ושחתיך כחותם כי צך צחתי כחם הי לצחות, ופתילך, שילא ממנו צללאל שכתוב צו (שמות ל"ט) וקלן פתילים, ומטך, שילא ממנו דוד שכי צו (שמואל א') ויקח מקלו צידו : (כד) הוציא והשרף. וקבלו ממנו עיד ומכאן חסה למד שהוא היה הדיין וכה משפטם להיות כל חסה מכאפה לשרפה, ודרז"ל צחו של שם היתה והוא כהן לאל עליון לפיכך דכוה צשרפה שכן דין חורה, שחומר (ויקרא כ"ח) וצח איש כהן כי תחל לצנות וגוי צאש חשרף : (כה) היא שוצאת. לישרף, ודרז"ל מכאן כוח לו לאדם שיפיל עלמו לחוך כצטן האש ואל ילצין פניו חצירו צרבים שכך חמרה חמר חם יודה מוטצ ואם לאו הריכי מטיל עלמי לכצטן האש ולא אלצין פניו, ואע"פ שחלת שחלה כחוצה צחליף יש, למרשו לפי

הדרש הזה מלסון (איכה ד') וילח חם צליון, וחמלח הסם המיוחד צראשי תיבות כסדרן ויאמר "יהודה" הול"חיה "וחשרף" היא מולחה, להודיע כי צעת שהיתה מחסצת יהודה לשרפה היתה מחסצת הקצ"ה להללה ורחמים והכל קצות מחתו יחצ' : והיא שלחה אל חסיה לאמר. כלוי שיחמרו לו הסלוחים, צצונה לאיש אשר חלה לו חככי הרה, כי הם עלמס לח היו יודעים ונה צצידם ועצתה כן כדי שלא יחצ"ש, וכאשר רחמה שלח הודה צזה וחסצת אולי שכת הענין חמרה לו היא צעלמה פנים צפנים חכר כח למי החותמת וגוי, ולכך הזכירחם צצמס ועדיין היתה כוונתה שאם יודה צזה מוטצ ואם לחו חשרף ולא חלצין פניו : ובחרגום ירוסלמי של היא מולחה הזכיר כי קמאל החציה אוחס כדי שלא חמלחם וחשרף וחמר צקסה רחמים לפכי הקצ"ה להמליח לה צלססה ויכללו צלססה ואז תהן לו ג' ורמו הקצ"ה לגצריאל והחזירם לה והסליכתם לרגלי הדיינים וזהו שחמרה לו הכר כח למי החותמת והפתילים והמטה : (כו) צדקה מפני. כשהצילו לו החותמת והפתילים והמטה הודה עיד וחמר לדקה ממני כלוי לדקה צדצריה ממני היא מעוצרת וכן דעת החרגום : והרמב"ן ז"ל פי' לדקה ממני יותר ממני שאני כתכוונתי לצנות והיא כתכוונה למלות יצום, וז"ש כי ע"כ לא כתתיה לצלה צכי כלוי על ככון עשחה כן כשלח כתתיה לצלה צכי, כי צלה הוא היצום ואני הגואל חחריו חם לא יחפון לקחה חת יצמתו : ובמדרש לדקה ממני ילחה צת קול וחמרה ממני ומחתי ילחו הדברים, ודרז"ל צצלהי מוסכת מכות א"ר חלעזר צצלססה מקומות הופיע רוה"ק צצית דינו של שם וצצית דינו של שמואל וצצית דינו של שלמה, צית דינו של שם יהודה חמר לדקה ורוה"ק חמרה ממני, צית דינו של שמואל שחא' (ש"א י"צ) עד הי צכס ועד משיחו היום הזה ויאמר עד, היה לו לומר ויאמרו חלל רוה"ק משיצה עד, צית דינו של שלמה שחא' (מלכים א' ג') תנו לה חת הילוד החי והמת לח חמיתחו ורוה"ק משיצה חליו היא חמו : ולא יסף עוד לדעתה. חמר שקיים המלוה אע"פ שהיתה מותרת לו כל ימיו, וכונה האומר ולא יסף עוד לדעתה ולא פסקי, שחותרת היא לו ואסה הקנו לו מן השמים : (ל) ויקרא שמו זרח. זרח על שם החמה, פרץ

על שם הלצנה ומלכות צית דוד צא מפרץ
 שהוא כנגד הלצנה, וידוע כי ימות הלצנה כ"ט
 יום וע"כ תמלא מפרץ צן יהודה עד לדקיהו
 כ"ט אי"ט, כ"ל פרץ, חלרון, רס, עמינדב,
 כחשון, שלמון, צועז, עוצד, יטי, דוד, תמלא
 דוד עשירי לפרץ, מדוד עד יהויכין תמלא י"ט
 מלכים כולם מלך צן מלך ואלו הן, שלמה,
 רחבעם, אחזיה, אחא, יהושפט, יהורם, אחזיהו,
 יואש, אמליה, עזיהו, יוחס, אחז, יחזקיה,
 מנשה, אמון, יאשיהו, יהואחז, יהויקים, יהויכין,
 כדקיהו, הם כ"ט אי"ט כנגד ימות הלצנה, וכפס
 סתלצנה שוקעת אחר כ"ט יום כן מלכות צית
 דוד כפסקה וחרצ המקדש צימי לדקיהו שהוא
 כ"ט לפרץ: אבל צמדרש ואלה שמות רצה
 סדרו חשון זה צענין אחר והוא שכנו ימות
 סלצנה צחוקפת ופחת. כנגד מלכי יהודה שהיו
 צהם מי שגזרה מלכותם כנגד ימי החוקפת
 ומי שחלטה כנגד ימי הפחת עד שפסקה המלכות
 לגמרי, כמו שיארע ללצנה שהיא מוספת והולכת
 ואח"כ פוחת עד ששוקעת לגמרי, והוא סדרשו
 (שמות י"ב) החדש הזה לכם עד שלא הוליא
 הקציה לישראל ממלרים הודיע להם שאין
 המלכות עומדת להם אלא שלשים דוד שנאמר
 החדש הזה לכם, הלצנה שלשים יום ומלכות
 שלהם שלשים דוד, הלצנה עתחלת להאיר יום
 ראשון של חדש וכל שהיא הולכת ומאירה עד
 ט"ו יום דקקום שלח תמלא ומטיו ואילך
 מתחמק וצשלשים אינה נראית, כך ישראל מאצרה
 עד שלמה ט"ו דוד, אצרהם התחיל להאיר
 שנא' (ישעיה מ"א) מי האיר ממזרח לדק וגו',
 וכה"א (ישעיה מ"ב) אני ה' קראתיך וגו', צא
 ילחק אף הוא האיר שנא' ויזרע ילחק וכתיב
 (תהלים ל"ז) אורזרוע ללדיק, צא יעקב והוסיף
 אור שנא' (ישעיה י"ו) ויהי אור ישראל לאש.
 ואח"כ יהודה פרץ חלרון רס עמינדב כחשון
 שלמון צועז עוצד יטי דוד, כיון שבא שלמה
 תמלא דיקקום של לצנה שנא' (דמ"א כ"ט)
 ויסב על כסא ה' לעלך, צכסאו של הקציה
 מה כחוב צו (יחזקאל א') ודמות פניהם פני
 אדם ופני אריה, צשלמה כתיב (מ"א ז') על
 המסגרות אשר צין השלצים אריות וכי (סס)
 מעשה האופנים כמעשה חופן המרכזה, צכסאו
 של הקציה אין דבר רע כובע שנא' (תהלים ה')
 לא יבורך רע, וצשלמה כתיב (מ"א ס') אין
 שטן ואין פגע רע וגו', הקציה עשה ששה

רקיעים והוא צצציעי, וצכסא שלמה כתיב
 (מלכים א' ה') ששה מעלות לכסא ויוסב על
 מעלה צציעית, הרי תמלא דיקקום של לצנה,
 ומשלמה ואילך התחילו המלכים פוחתים והולכים
 רחבעם אחיה וכן כולם עד לדקיה כיון שבא
 לדקיהו (מלכים ז' כ"ה) ואח עיני לדקיהו עור
 חקר אורה של לצנה, וכל אותן השנים אע"פ
 שהיו ישראל חועאים היו האצות מתפללין עליהם
 ועושים שלום צין ישראל לאציהם צצצעים שנא'
 (תהלים ע"ב) ישאו הרים שלום לעם ואין הרים
 אלא אצות שנא' (מיכה ו') שמועו הרים את
 ריב ה' והאיתנים מוסדי ארץ תה"ד (תהלים
 ע"ב) ורוב שלום עד צלי ירח, עד ששקעה
 הלצנה וחרצ צהמ"ק לשלטים דוד, ע"כ:
 נמצאת למד מאצרהם עד שלמה ט"ו דוד כי
 המלך דוד היה י"ד לאצרהם וכן דוד
 עולה י"ד ושלמה צנו ה"ה ט"ו לאצרהם כנגד
 גמר המלוי מהלצנה, וכן לדקיהו היה ט"ו
 לשלמה אלא ששלמה כנגד מלוי הלצנה ולדקיה
 כנגד שקיעתה, וידוע כי רוצן של מלכים היו
 עוצדי ע"ז עד שבא לדקיה שהיה המלך האחרון
 שמלך אחרי יויכין והרשיע כמותם ולא היה
 צנו של יויכין, ואז שקעה הלצנה שחרצ צהמ"ק
 צימיו ע"י כצוכדלר הוא שכי צירמיה (ירמיה
 ל"א) צשנה החשיעי ללדקיהו מלך יהודה צחדש
 העשירי צא כצוכדלר מלך צבל וכל חילו אל
 ירושלים וילורו עליה, וכי (סס) צעשתי עשרה
 שנה ללדקיהו צחדש הרציעי צחשעה לחדש
 הצקעה העיר, וכי (מלכים ז' כ"ה) וצחדש
 החמישי צעשור לחדש היא שנה י"ט שנה למלך
 כצוכדלר צא כצוזרלרן רב עצמים ויטרוף את
 צית ה' ואח צית המלך וגו', ודרז"ל צמסכת
 הוריות פרק כהן מטיח הוא שלום הוא לדקיהו
 למה נקרא שמו שלום ששלמה מלכות צית דוד
 צימיו ומה שמו מחניה שמו שנא' (מלכים ז'
 כ"ד) וימלך מלך צבל את מחניה דודו תחתיו
 ויסב את שמו לדקיהו ולמה נקרא שמו לדקיהו
 א"ל שהי מלדיק עליך את הדין אס המרוד
 צי, וכי (דה"ב ל"ו) וגם צמלך כצוכדלר מרד
 אשר השציעו צאלהים וגו'; וע"ד הקבלה יש
 צכתוב הזה צצ' הילדים האלה סוד גדול צסוד
 מלכות צית דוד אגלה ממנו לך קלת ממסחריו
 והט' אונך ושמע: ידוע כי שם אלהים הנזכר
 צצראשית הוא מלך העולם והוא התשובה וזה
 אנו אומרים צראש השנה שנו כצרא העולם
 המלך

רבינו וישב רח למ בחיי סב

זכור אחתהו עליון למלכי ארץ, ולפי שמלכות צית דוד צא מפרץ ופרץ כנגד הלצנה הזכירו חכמי האמת צחדוש הלצנה ושלח ליי סימנא דוד מלך ישראל חי וקיים, וזהו המאמר הזה ע"ד פשוטו כי קרא הלצנה צעם דוד לפי שדוד צא מפרץ שהוא כנגד הלצנה ועוד שהלצנה נקראת המאור הקטן, וכי צדוד (ס"א י"ז) ודוד הוא הקטן, וצאמנו חי וקיים כונתו לומר נראית הלצנה: וע"ד הקוד שאנו צו ירמוז המאמר הזה לכח הלצנה שקראו דוד מלך ישראל צלשון כנסת ישראל וע"כ הזכיר חי וקיים זהו שרמוז לנו צפנימיות דצריהם (דכ"ח ז') עד די כרסון רמיו שתי כסאות, וצמסכת חגיגה פרק ח"ן דורשין גלו לנו חכמים דעתם צזה יש מי שאמר אחד לו ואחד לדוד ויש מי שאמר אחד ללדקה ואחד לד"ן ויש מי שאמר אחד לכסא ואחד לשרפרף, כסא ליטב עליו שרפרף להדום רגליו, והחכמים נראים כחולקים ואיכו כן חבל כולן מסכימים לדעת אחת והכל ענין אחד ושורש אחד וזהו שכי (הושע ג') וצקשו את ה' אלהיהם ואת דוד מלכם הוא כנסת ישראל, ועל כח זה דרז"ל ראויים היו ישראל שלא יגלו מן מקומם לעולם ולא נגזרה גזרה עד שכתרו צמלכות שמים וצמלכות צית דוד שכל (ס"ב כ"י) ח"ן לנו חלק צדוד ולא נחלה צצן ישי איש לאהליו ישראל, ויש לך להסתובן כי ח"ן הכי כפל לשון כדעת צעלי הפשט, חבל הענין כי כפרו צמלכות של מעלה וכפרו ג"כ צמלכות צן ישי למטה ועצדו ע"ז כי לכך אמרו איש לאהליו, ודרז"ל איש לאהליו, וזה מצואר:

והזכיר הכי צזרח ארצעה פעמים יד, והוא שכי ויתן יד, והקשר על ידו שכי, ויהי כמשיצ ידו, אשר על ידו השכי, והם כנגד ארצעה חרמים שפשע ידו צהן עכן צן זרח, והם חרם עמלק, חרם סיחון ועוג, חרם כנעניים, חרם יריחו: **ל"ט (ח) ויוסף** הורד מצרימה. דרז"ל צן אמה מוכר צן חורים ועצד קונה אותה, שהרי המדינים מכרו אותה שהיו צכי האמה צכי הגר, ופושטר היה עצד ונתקיים הכי (קהלת י') ראייתו עצדים על קוסים, ושר העצמים זה ממוכה היה להרוג כל חייבי ההריגה צגזרת המלך והיה גזור ח"ל וצעל זרוע כמו כצוצראדן שהיה שר גדול כענין שכי (ירמיה ל"ט) וישלח כצוצראדן רצ עצמים וכי (מ"ב כ"ה) ואת יתר הסעון הגלה כצוצראדן רצ עצמים, וכ"ע

המלך הקדוש והמלך המשפט, לפי שהיום ההוא הוא חחלת מעשיו שאין מלך צלא עם, ואמר הכי (צרחסית ח"י) ויאמר אלהים יהי אור ויהי אור לצאר כי מכה מלכות שמים הנקרא אלהים כאללו שכי חורים הללו וע"כ אמר ויהי אור ולא אמר כן צשאר מעשה צרחסית, ויש לך להסתובן שאין הכונה שהיו שכי חורים ממש רק שכי כחות היו צו האחד כח זכרות והשכי כח נקצות חבל האור הראשון לא היה חלל אחד והוא אחד כולל כח זכרות וכח נקצות ומן האור הזה כאללו חמה ולצנה ציום רציעי וכמו צצחרתי שם צסדר צרחסית וכאלל כח הזכרות על החמה וכח הנקצות על הלצנה: ופעמה הסתובן צענין יהודה ותמר ושכי הילדים האלה פרץ וזרח יצאר לך מוכו ענין מעשה צרחסית וזהו שארז"ל ונלכותא דארעא כעין מלכותא דרקיעא, הנה נקרא יהודה צעם הזה על שם ההודאה כענין שאמרה לאה (צרחסית כ"ט) הפעם חודה את ה' והוא הרציעי צצצעים והעם המיוחד רשום צו והיה מלך וראש מלכות צית דוד וע"כ ראויה היתה תמר להצדווג ליהודה שפעשה המעשה ההוא מפלי שהיתה שמה תמר הכולל כח זכרות וכח נקצות, כי הולוצ הוא הזכר והפרי שלו הוא התמר שהוא זכר מצחון וצברעינתו צצצעים הוא נקצה מה שלא חמלא כן צשאר כל האילנות, וראויים היו פרץ וזרח להיוחס כאללים ותמר כי הם כנגד חמה ולצנה הנאללים מן האור הראשון הכולל זכר ונקצה כי זרח כנגד החמה שזרחת תמיד צענין שוה, ופרץ כנגד הלצנה שהיא פעם מתמלאת פעם חסרה וכפרלת, ע"כ יתחייצ מלכות צית דוד הצא מפרץ להיות צזמן מן הזמנים פעם קיים פעם צעל: ואם תשכיל צכי חמלא כי כעם שהחמה מוחאמה צלצנה כך זרח ופרץ מוחאמים צצצן אחד ומוחאמים צצכורה כי זרח היה הצכור צנתינת ה"ד הוא שכי ויתן יד ואמר עליו זה ילא ראשונה ואמר ג"כ ויהי כמשיצ ידו ולא אמר וישצ ידו, ופרץ היה הצכור צהפערו מן הרחם ומזה חומר ואחר ילא אחיו אשר על ידו השכי כי היה זרח האחרון צפער רחם חע"פ שהיה ראשון צנתינת ה"ד, ודע כי הצכור הגמור מוכיחם היה פרץ שהוא הכפטר מן הרחם חחילה כי הצכור צפער רחם חלה רחמנא וכן הכי יזכיר את שמו חחלה, ומזה חמלא צמלכות צית דוד (חחלים ק"ט) חף חני

וכ"ע באריוך כי (דניאל ז') בארין דניאל
 החיצ עיפה ועעס לאריוך רב עבחיאל די מלכא :
 ובמדרש ויוסף הורד מלרימה מעשה באכטוכיכוס
 המלך שצא לקשרין שלו וסלח אחר רציו
 הקדוש ור"ם זכו עמו ורצי חייא הגדול, ראה
 ר"ם שם לגיון אחר כלה ומסובח ראשו ונגיע
 לקפיטולירין של עמודים ח"ל ר"ם לרצי חייא
 ראה כמה פעומים עגלים של עשו נטלו ר'
 חייא וחוליכו לסוק והראו קל של האנים וקל
 עכזים והזבזבים עליהם אחר רצי חייא זבזבים
 אלו ואותו לגיון שראית אי זה עהם מסובח,
 כפעלה ר"ם חלל אציו ח"ל כך אורחי לרצי
 חייא וכך השיצ לי ח"ל אציו עד עכסיו כהן
 לו הצבלי מעט סהסוה אוחו לזבזבים, לפי
 שלגיזוכים אלה אינם מסובים כלום אצל זבזבים
 הקצ"ה הוא עושה שליחותו זהם סכא' (ישעיה
 י"ח) והיה ציוס ההוא ישרק ה' לזבזב אשר
 בקלה יארי מלרים ולרצורה אשר בארץ אסורה,
 וכ"כ (סמות כ"ג) וסלחתי את הלרעה לפניך,
 וכן זככים ולפרדעים, חדע שנצטעה שצקס
 הקצ"ה לקיים גזרת ידוע חדע צקטן שצצטעים
 עשה שליחותו כמכר יוסף למלרים ויכדו שם
 אציו ואחיו ופרעו הסער לכך כאמר ויוסף
 הורד מלרימה : (ג) כי ה' אתו. היה ראוי
 שיאמר כי אלהים אהו, אצל אדני יוסף היה
 מלרי לא ידע ה', וע"כ יאמר כי צראותו
 הללחתו הגדולה היה סצור כי דרך חכמת
 הכספים הוא כמעשה ארץ מלרים שהם כהונים
 זהם, עד שראה שהיה מאת עליון צמראה
 סכראית לו צחלוס או צעמוד עכן לכבוד יוסף,
 וז"ס צמדרס וירא אדוכיו כי ה' אהו, היה
 רואה אוחו מלחט וככנס מלחט ויולא אחר מזוג
 רותחין והיו רותחין מזוג פוסרין והיו פוסרין,
 ומה אחר יוסף חצן צעפריות חרסין צמלרים
 עד היכן עד שראה סכיתה עומדת על גציו
 הה"ד וירא אדכיו כי ה' אהו : (ד) וישרת אותו.
 צנקיות ובזריזות : ויסקידהו על ביתו. מנהו צן
 ציתו כענין סכ' (מ"א י"ח) ויקרא אחאב אל
 עובדיהו אשר על הצית : וכל יש-לו נתן בידו.
 מנהו סר האולר כענין סכ' (ישעיה כ"צ) לך
 צא אל הסוכן הזה אל שצכא אשר על הצית :
 (ה) ויברך ה' את בית המצרי בנלל יוסף. המטיילו
 סכ' לארון הצרית סכ' צו (סמואל ז' ו')
 ויטצ ארון ה' צית עוצד ארוס הגתי ג' הדסים
 ויצרך ה' את עוצד ארוס ואת כל ציתו :

בבית. זו צרכת הצית צממון וצכלים : ובשרה.
 צחצוחות וצפירות וצכעיעות עד עכסיו היה
 צמוכה צחצון מכאן ואילך צלא חצון סכא'
 ויעזוב את כל אשר לו ציד יוסף : ובמדרש צצית
 וצצרה, צצית ששה חדסים צחורף, וצצרה
 ששה חדסים צקיץ, מכאן אהה לנד סעמד
 יוסף צציתו של פוטיפר סנה אהת וצצית
 האסורים שחיס עשרה סנה סכן מליכו שלש
 עשרה סנים משפירס מאציו עד סמלך צמלרים,
 והיה זמנו ללאת מרשות פוטיפר לקוף י"א
 סנים לפי חצון י"א אלומות צחלוס ראשון
 וי"א כוכבים צחלוס סני אלל סנתוספו לו סתי
 סנים צעונס סתי מלות, שהם והזכרתני והולאחכי:
 (ו) ולא ידע אתו מאומה. לא היה יוסף כמלך
 עמו כי אס צמעעמי סעודתו סכא' כי אס
 הלחם אשר הוא אוכל, ועוד יכלול הלחם ההוא
 כנוי על אשתו כענין סכ' (סמות ז') קראן לו
 ויאכל לחם, וכ' (משלי ל') אכלה ומחתה פיה,
 וכן צאר צמורך כי אס אוחך צאשר את אשתו:
 ויהי יוסף יפה תואר ויפה מראה. גלה לנו סכ'
 על יופיו אשר צעצורו הצעתו גצירתו :
 ואמר ויהי אחר הדברים האלה. להגיד מעלת
 יוסף כי אחר שהשליטו הארון וסמו ארון לציתו
 ומשל צכל קנינו כענין הנזכר והיה רואה עלמו
 ארון הצעתו גצירתו ולא קבל : ובמדרש כיון
 שראה יוסף את עלמו צעוצה הזאת החחיל
 לאכול ולשתות והיה מסלסל צסערו ואמר צרוך
 המקום שהסכיחני מצית אציו ח"ל הקצ"ה אציק
 מחאצל עליך ואתה מסלסל צסערך הרי אדוכהך
 מזדיוגת לך ומלירה לך : (ח) ויסאן ויאמר הן
 אדוני, תחלת דצורו אחר לה הן אדני כלומר
 והלא אדני מלוי לך ומה את עושה לי, והטעם
 סצעילת וימאן מורה על אסור הדצר ועל
 היותו כמעט אללו ממאן צו צחכלית המיאלון,
 שהרי מחוך העעמים סצחורה אלו מציינים מה
 סלא ככתב צה, כענין התכוועות סצאדס סמתוכס
 כדע כוונת לצו : ובמדרש הן אדני ראה איקוכין
 של יעקב אציו וח"ל יוסף עתידיס אחיק סיכחצו
 צאצני אפור רלזוכך סתהיה חקר מהם ותהיה
 רועה זוכות : ותאמר שנבי עמי. דצרה דרך
 פרילות ומליפות כענין סכ' (משלי ז') והנה
 אשה לקראתו סית זונה וכלורת לצ וגו', וזאת
 סיחה מאשה ונכאפת, אצל אשה כצרה כגון
 רות צלסון נקיה אמרה (רות ג') ופרשת כנפיך
 על אמחך : ויאמר אל אשת אדוניי. היה אפטר
 לוטר

לומר ויאמר לה אזל הוסיף לומר אשת אדוניו
 לבאר כי עם היותה גזרת אשת אדוניו והיא
 ירא אוחה את ה' היא ירא יוחר: (ט) ואין
 אעשה הרעה הגדולה הזאת וחטאתי לאלהים.
 הגיד כי יעשה שמים רעות, האחת שיהי צוגד
 באדוניו הצוטח צו זהו הרעה הגדולה הזאת
 היא הצגידה שיצגוד לאדוניו, השנית שיהיה
 חוטא לאלהים, וזהו כלשון הכי שאמר עלי
 לבניו (שמואל אי צי) אם יחטא איש לאיש
 ופללו אלהים ואם להי יחטא איש מי יתפלל לו:
 (י) ולא שמע אליה לשכב אצלה. ע"ד הפסע
 אפי' בלא תשמע. להיות עמה, בתשמיש
 שכן מלינו ציאה בלשון הויה כענין שכי (רות
 אי) גם הייתי הלילה לאיש: וע"ד המדרש
 אמרה לו למה אין אתה שומע לי אין אדם
 יודע אותנו, אמר לה הפניות שצכס אקורות
 לנו אשת איש עאכ"ב, מלמה"ד לכפרי אחד
 שאמר לישראל יש לי מאכל נאה ומסובח להאכילך
 ח"ל ומהו ח"ל צטר הזיר ח"ל ריקה מצעולם
 שחוטא שלכס צצהמה טהורה אקורה לנו צטר
 חזיר עאכ"ו, כך אמר יוסף פניות שלכס
 אקורות אשת איש עאכ"ו: ולא שמע אליה
 לשכב אצלה. צעוה"ז: להיות עמה צגיהכס, גי
 נאמנין הם צעל הצית המפריש מעשרותיו כראוי
 ואינו נחמד על החכמה והמעשרות ואין לך
 כאמון גדול מזה, רווק הדר צצכונח זוכות ואינו
 חוטא אין לך כאמון גדול מזה, עכ"ו שהפקידו
 לו פקדון ולא נחמד עליו אין לך כאמון גדול
 מזה, אי אתה מולא כאמון כיוסף שהי' צמלרים
 שכי צהס (יחזקאל כ"ג) אשר צטר חמורים
 צטרם והוא צן מצע עטרה שנה והיא מצדלתו
 צכל יום ולא נחמד על העריות, שלשה כצטו
 את ילרם ואלו הם, יוסף, צועז, פלטי צן ליט,
 ודרז"ל צצכהדרין תקפו של יוסף עכותותו
 של צועז דאלו גצי יוסף ציום ואלו גצי צועז
 צלינה דכי (רות ג') והי צחלי הלילה ויחרד
 האיט וילפת והנה אשה טובבת מרגלותיו, וכצט
 את ילרו שלח קרב אליה כלל עד אחר הנישואין,
 תקפו של צועז עכותותו של פלטי צן ליט
 דאלו צועז מרד ליליא ואלו פלטי צן ליט כמה
 זמן, שהרי צטעה מצעתהו רוח רעה לשאול
 כהן לו את מיכל צחו שכחי (שמואל אי כ"ה)
 ושאל כהן לו את מיכל צחו אשת דוד לפלטי
 צן ליט אשר מגלים, והי יודע פלטי צן ליט
 שלח היו קדושין תופקין צאשת איש ושאל

אנס את צה וכתבה לו ומפני צכתירח מצאול
 הרחה עלמו שלקחה כי לא היט חפץ צה וכיון
 צכתצטר לדוד שאנסה שאול ושלח היט חפץ
 פלטי צן ליט צה, שלח לבנו של שאול אחר
 צמת שאול ואמר (ט"ז ג') תנה את אשתי את
 מיכל אשר ארסתי לי צמאה ערלות פלסטים,
 ולפיכך פירש ואמר (טס) ויקחה מעס איש
 ולא אמר מעס אישה, ומ"ש (טס) וינך אתה
 אישה פירושו שהלך פלטי ללוותה לילך אל
 דוד אישה, ומ"ש (טס) הלוך וצכה אחריה עד
 צחורים, מפני שהיט מתיירא מרוד שמה לא
 יאמיכהו ויגמלהו רעה: (צ) ויעווב בגרו אצלה.
 למד הכי מעלתו שלח רלה להתעלם עם אדונתו
 ולקחה צגרו מנכה אזל הכיחו חללה לכצודה:
 ויגס ויצא החוצה, ילא לחון כרי שחתיאש מענו
 ולא תחצבנו, או חולי מפני שרלה הלדיק
 לכצוט את ילרו נחכס למלוא דרך וילא החולה
 להתקרב מפני צכתחמנו לו כחות הגוף:

ובמדרש ויכס וילא החולה, ח"ל הקצ"ה אתה
 נסת היום היט ינוס מפני ארוך שכחי
 (תהלים קי"ד) היט ראה ויכוס מה ראה ארונו
 של יוסף: (יד) ראו הביא לנו איש עברי, ולא
 פירשה מי והכונה על צעלה, ומה שלח הזכירחו
 אותו הנה זה דרך מוסר צכטים, ומה שאמרה
 איש עברי שהיט מוחזק צארץ הוא ואצותיו
 כאכטים עצרים ע"ש שהיו מעצר הנהר:
 לצחק בנו, כלשון הכי (משלי יי) שחוק לכסיל
 עשות זמה: בא אלי לשכב עמי, חפח
 רומה היט אמרה לו שכבה עמי ואומרת צא
 חלי לשכב עמי: ובמדרש צא חלי לשכב עמי
 ז"ש הכי (קהלת ז') ומולא חני מר ממות את
 האשה אשר היט מלודים וחממים לצה אקורים
 ידיה, רצי יהודה צר שלום אומר אין לך קשה
 מן האשה חדע כי צמעשה העגל כאמר (צמות
 ל"ז) ויפול מן העס ציום ההוא כשלשת חלפי
 איט, וצמעשה זמרי ע"י אשה נפלו (צנודצר
 כ"ה) ארבעה ועשרים חלק, טוצ' לפני האלתים
 ימלע ממנה זה יוסף, וחוטא ילכד צה זה
 זמרי, והו אקורים ידיה היו תופקות לאדם
 צצוק, כצצרא הקצ"ה לחוה אמר מאיזה מקום
 אצראכה אם מן הרחש תהיט רוחה גסה, אם
 מן העין תהיט סקרכיט, אם מן הפה תהיט
 פטפטניות, אם מן האוזן תהיט לייטכית, אם
 מן הידים תהיט גכנת, אם מן הרגלים תהיט
 פרדכית, מה עשה הקצ"ה צראה מן הללע שהוא
 מקום

מקום לנועה כדי שיהא לנועה וישנה צבית, ואע"פ שלא צראה מן הראש רוחה גסה שכל (ישעיה ג') יען כי גזהו צנות ליון ותלכנה כטויות גרון, לא צראה מן העין והיא בקרנית שכל (שם) ומסקרות עינים, וכי (צראשית ג') ותרא האשה כי עוז העץ למאכל וכי האוה הוא לעינים, לא צראה מן הפה והיא פטפטנית שכל (צראשית ל') המעט קחחך לח אישי, לא צראה מן הידים והיא גכנת שכל (צראשית ל"א) ותגוב רחל לח התרפים, לא צראה מן האוזן והיא לייחנית שכל (צראשית י"ח) וטרה שומעת פתח האהל, לא צראה מן הרגלים והיא פרדנית שכל (צראשית ל') ותלח לאה לקראתו, (צראשית ל"ד) ותלח דיכה צח לאה :

יושני חסך וללמות חקירי עני וצרזלי, וכסס שכי ציוסף ויע אליו חסד כן ישראל בגלות כי זהם (עזרא ט') ובעבודתנו לא עזבנו אלהינו ויע עלינו חסד, וכי (ישעיה כ"ד) וחסדי מאחך לא ימוש וכי ציוסף ויתן חנו צעיני שר צית הסוהר, כן ישראל בגלות כתיב זהם (תהלים ק"ו) ויתן אותם לרחמים לפני כל שוביהם, וכסס שילח יוסף מצית האסורים כן ישראל מן הגלות עתידים ללחח ולהגאל שכל (ישעיה מ"ט) לאמר לאסורים לחו, וכסס שכי ציוסף (תהלים ק"ה) עד עת צח דצרו אמרת ה' לרפתחו כן כתוב בגאולת ישראל (דניאל י"ג) ואתה דניאל סתום הדברים ותחום הספר עד עת קץ יטוטטו רבים ותדנה הדעת :

ב (ח) וידוי אחר הדברים האלה. אחר שהרגילה אותה הארורה ללדיק צפי כולן לדבר צו הציח להם הקציה קרחון של חלו הקריקים שיפנו אליהם ולא אליו ועוד שהצח הרווחה ללדיק על ידם: חטאו משקה מלך מצרים והאופה. אין הכתוב מצאח חטאים, אצל רז"ל דרשו כי חטא המשקה היה שנמלא זבוב צכום וחטא האופה היה שנמלא לרור בגלוקסא שנתן לפני המלך ולפיכך כעס על שכיחם, הלרור בגלוקסא פשיעת האיפה וע"כ נחלה, אצל הזבוב צכום לא היה פשיעת המשקה שאחרי שמוצי הכוב צטעה שפסטי ירו למלך כפל הזבוב לחוכו לפיכך כלול: לאדונייהם למלך מצרים. היה ראוי לומר לאדניהם לפרעה מלך מצרים ושיאמר אח"כ קחם ויקלוק על שני קריסיו, אצל יחכן לפרש כי צתחלת זכרונו עתה יגיד הכי מראשית אחרית מה שעתיד שחפרד ונלכותו ממנו צכנת ישראל ומפני זה הזכיר הכי המלכות צפ"ע והסס צפ"ע, וכן חמלא צענין אחריתו על הים שינחג הכתוב המכהג הזה הוא שכי (שמות י"ד) ויוגד למלך מצרים כי צרת העם ויהפך לצב פרעה, ותיח ראוי לומר ויוגד לפרעה מלך מצרים כי צרת העם ויהפך לצבו, אצל הזכיר המלכות צפ"ע והסס צפ"ע ללמד על אחריתו כי קרוב יום אידו שעתיד הקצ"ה להעזיר מלכותו ממנו ולא ישאר לו כי אם הסס לצדו, אצל צענין חוזק לצו הזכיר ויחזק ה' את לצ פרעה מלך מצרים הזכיר מלכותו וסמו ציחד להורות כי אע"פ שפרעה הוא מלך מצרים הנה הקצ"ה המלך הגדול עליו והוא המחזק את לצו ולצו צידו מלגי

(יע) בדברים האלה עשה לי עבדך. זה ראיה למה שדז"ל שהיה קריק ולא היה יכול לשמש, ומזה דרז"ל צטעה השמים אמרה לו, ואין הכוונה השמים ממש שהרי קריק היה אצל השמים היה צמיכי המשמוש צחצוק וכטיקה כי חלו היה השמים ממש איך אפשר שחודה צמה שלא היה ותהיה כמאסה צעיני צעלה וחלו היה הדבר אמת היה ראוי לה להסתירו ואיך חכז להעליל עליו לפגום את עלמה, אצל צאור כדברים האלה צמיכי משמוסין, כי הרטעה הזאת העלילה על יוסף שצח כנגדה וקם עליה לחנוק אותה צמיכי משמושים וחצוקין כמוהו: (כ) ויחגהו אל בית הסוהר, הוא הצור והוא צית צכוי צקרקע שקורין לו סיג"ח צלעז אשר לו פתח קטן מלמעלה יכניסו צו האסורים וממנו צח להם האורה והוא מלשון (צראשית ו') לותר חעטה לחיצה צחלוק סומך צלד"י, ואח"כ פי" שהוא צית הסוהר המיוחד לגדולי המלכות ז"ש מקום אשר אקורי המלך אסורים, כי שני צית הסוהר היו סס, אחד לגדולי המלכות גדול האורה, ואחד לשאר העם קטן האורה, ומה שהוסיף ואמר ויהי סס צצית הסוהר כדי להקמיכו אל ויהי ה' את יוסף ולמד שצחוד צית הסוהר היתה שכינה עמו: ויחכן סגס הרמזים מורים צעתיד, ועכו"י יוסף צצית הסוהר רמו לגלות ישראל שהוא כמשל לצור, ומזה חקנו לנו צתפלה לשון יעלה ויצח כי העומד צצור לריך שיעלה מוסס וכסס שהשכינה שרויה עמו צחוד הסוהר כן ישראל השרויים בגלות שכינה עמהם, וכסס שכי ציוסף (תהלים ק"ה) צרזל צחה כפסו כן בגלות ישראל כתיב (שם)

פלגי מים: (ז) ויקצוף פרעה על שני סריסיו. דרז"ל הקליף הקצ"ה מלך על עצדיו להליל את הלדיק ומנו יוסף והקליף הקצ"ה שני עצדים על מולך אחשוורוש להליל את הלדיק ומנו מרדכי: (ב) מקום אשר יוסף אסור שם. כל הגלגולים הללו על יוסף כדי להוריד יעקב וצניו למלרים לקיים דברו של הקצ"ה שאמר (בראשית ע"ו) כי גר יהיה זרעך: (ד) ויהיו ימים במשמר. שנה כענין שכתוב (ויקרא כ"ה) ימים תהיה גאולתו: (ז) וישאל את סריסי פרעה אשר אהו במשמר בית אדוניו לאמר. מה לורך לכל האריכות הזה וכי לא היינו יודעים שהסריסים היו אתו צמער ומה לורך להזכיר קריסי פרעה ויסקפיק שיאמר הכי וישאל אותם לאמר מדוע, ויחכו לפרש כי מפני שהזכיר למעלה ויפקד ער העצמים את יוסף אתם וישרת אותם, לזאר כי הארון הפקיד את עצדו ציד הסריסים שישרת אותם ותלה הארון הכבוד בהם צאמרו את יוסף אתם, הולרך הכי לזאר כי לא היה יוסף אתם אזל הסריסים שהיו קריסי פרעה גדולי המלכות היו אתו ותלה הכבוד ציוסף, וע"כ אמר את קריסי פרעה אשר אתו, ועוד הגיד הכי צמוקרו של יוסף כי מלך שהיו אתו צחצורה אחת צמער אחד וצית אחד חקר על ענינם ושאל צסלומם, וזהו שהזכיר קריסי פרעה כלוי אע"פ שהיו רשעים עצדי מלך זליעל לא כמעט מלשאל בהם מדרך המוסר: (ח) הלא לאלהים פתרונים. המקרים העתידים לזא צחלומות לאלהים הם כי הוא לצדו המחלים והמודיע העתיד והוא עושה שלום צורא רע, ואין צדצורי לכס הועלת והפקד. וע"כ קסרו כל לי אולי ירלה סי לגלותו אלי: (ט) בחלומי והנה נסן לפני. ראוי לאדם שיזהר צחללת דצורו צקספור חלומות, כי ער המסקים זה היה החילת דצורו צחלומי שהוא לשון חלימות וצריחות שהוא מלי (ישעיה ל"ח) ותחלימני והחייני וכלול וכדון לחיים וחזר למעלתו, אזל ער האופים החחיל צאף שאמר אף אחי צחלומי וכדון למיתה, ודרז"ל ארבעה פתחו צאף וכאצדו מן העולם, ואלו הן. כחש, ושר האופים, ועדת קרח, והמון, וכבר נזכר זה צקפר צראשית צפסוק (בראשית ג') אף כי אמר אלהים: (י) ובגפן שלשה שרינים. זמורה מלשון (יואל א') הלצינו שריניה: והיא כצורחת. כלוי כאשר פרה מיד עלתה נלה, מיד כשהחילה לפרוח עלתה נלה וילא

הכך מן הגפן והוא הסמדר כלשון (סיר ז') אם פרה הגפן ואח"כ פתח הסמדר, ומיד עלתה נלה שהוא הסמדר ומיד ראה שהצטילו אשכולותיה ענבים, והנה החלום הזה מורה כי ממחר האלחים לעשות הענין כי מיד צפרחה הגפן מיד צלה הכלה וגמר הפרי וקטע הענבים והוליא היין ונתן על כף פרעה, ומפני צראה פריחת הגפן ופתוח הסמדר וצטול הענבים שהיו ענינים ככופים זה אחר זה מורים על הנחון ועל תהירות הענין, ע"כ ראה יוסף צחכמתו לפתור צסלשת שרינים סלשת ימים לקרב הזמן ולא פתר ג' חדשים או שנים, ומלת שרינים הוא מלשון רז"ל צרגא והוא לשון אורה, והוא הדין צסלשת סלי חורי צפתר צו ג"כ סלשת ימים ואע"פ שסעוטו לשון חררה, ועוד הוא כולל האור והלצון מלשון חיור, וכן דרז"ל (שמות ל"ג) וראית את אחורי מלשון אורה וכן לשון חורים וקנים, כי הכי ימשול הגדולים צמעלת למעלת האורה והקטנים שאין להם מעלה ימשילים לחושך ויקראם חסוכים הוא סכי (פעלי כ"ג) צל יחלצ לפני חשכים, ועוד סלשת הסלים עולה למספר סלשת ימים הם: ועוד יס לפרש כי ראה יוסף לפתור סלשת שרינים וסלשת סלי חורי צפתרון ג' ימים ולא חדשים ולא שנים לפי צראה הסרינים והקלים שוים כאחד ואין זה כי אם צימים צלצד שהרי החדשים לא חמלא צכל השנה סלשת חדשים שוים לגמרי אזל משחכים ומתחלפים מזרע לקליר עקור לחוס ומקיץ לחורף ולא חמלאם שוים כי אם צימים ועל סם ההסואה הנמלאת צג' ימים משאיכ צסלש חדשים וכס"כ צסלש שנים לכך ראה לפתור להם פתרון ימים ואמר ג' ימים הם: ובמדרש וצגפן ג' שרינים, גפן אלו ישראל סנאי (תהלים פ"ט) גפן מוצרים תסיע. ג' שרינים אלו סלש רגלים שישראל עולים צכל שנה, והיא כפורחת, הגיע זמן של ישראל לפרוח ולרצות וכס"א (שמות א') וצני ישראל פרו וישראל, עלתה נלה, הגיע זמן של ישראל להגאל וכן הכתוב אומר (ישעיה ס"ג) ויו כלחם על צגדי, הצטילו אשכולותיה ענבים, הגיע זמן של מלרים לסתות כוס התרעלה, וכן חמלא צפרשה ד' פעמים כוס כנגד ארבעה כוסות של פסח וכנגדם עתיד הקצ"ה להסקות לרשעים ארבע כוסות של פורענות סנאי (ירמיה כ"ה) קח את כוס היין החמה הזאת מידי, וכחיצ

כוס זה צל ציד ה' וכי (תהלים ע"ה) כי כוס ציד ה' ויין חמר מלא חסד, וכתיב (סם י"א) ימטר על רשעים פחיס חס וגפירת ורוח זלעפות מכת כוס, ועוד דרז"ל וצגפן שלטה סריגים, גפן זה חורה, ג' סריגים זה צאר ועמוד ענן ומן, והיא כפורחת עלתה כלה, אלו זכורים, הנשילו אשכולותיה ענבים, אלו נקפים: (יד) כי אם זכרתי אחך, צקט ממנו צ' דברים. האחד שיזכירו הוא עלמו, והשני שיזכירו לפרעה, ומפני זה כתוב ולא זכר שר המצקים את יוסף וישכחו כלומר שלא זכרו לעלמו וישכחו מלהזכירו אל פרעה, וזה טעם ולא זכר וישכחו זהו והזכרתי אל פרעה וחיו שיחלה יוסף הלדיק צעמונו צטר המצקים רק זה לצדו אצל היחה כוונתו שהסם יחעלה הזמין אליו שר המצקים זה כדי שיעשה לו כס על ידו, כי מן הידוע שהללח הקציה את הלדיקים ע"י סצות הוא ומה שבעכש צאחורו סם שתי סנים עוד כמו סדרז"ל זה היה על דבור סדצר עם שר המצקים מענין הללחו וחלה פניו לדצר ולפי צקט סנה צטר המצקים שיזכירו ויוליחו כמו שא"ל והזכרתי והולאתני ואין ראוי ללדיקים כיולא צו לצקט סנה לכך בעכש צזה, כי היה לו לצטוח צהקציה לצדו שהוא צעל הסצות כולן שהוא יזמין אליו הסנה מצלתי שיצקט הוא אותה וללדיק כוונתו כחצצ לעון שהרי הקציה מדקדק עם הלדיקים אפי' כחוע הסערה, וכן דרך הלדיקים השלמים צצטחון שלא יצקטו סנה כלל, וכ"מ צאליהו סעמד צמדצר חקר המזון וצטח צהקציה והקציה הזמין לו סם עורצים וכלכלו אותו כמו שכי (מ"א ט"ז) והעורצים מציאים לו לחם וצטר צצקר ולחם וצטר צערב, והנה העורצים היו סנה לפונקתו או צדרך הנס או משולחנו של יוספט והקציה הזמין לו אותה הסנה והוא לא צקט אותה, והעולה לנו מזה כי יוסף הלדיק לא חלה צטחונו צצטר ודם כלל והעונש היה על צצקט סנה: - (כ) יום הולדת את פרעה. צאותו יום כולד צן למלך וקראו את שמו פרעה כסם אציו ומנהגם היה לעשות משחה צכל סנה צאותו יום סכולד: וישא את ראש שר המשקים ואת ראש שר האופים בתוך עבריו. מנס שכי סריקים אלו צתוך סאר ענדיו, ולסון וישא מלסון (סמות ל') כי תשא את ראש, ומחוך סהזכירם על המשחה צתוך סהאר ללה

לדון אותה ולהוליא משפטם לאור, האחד ילא זכאי וחזר למעלתו והשכי כחייצ ונחלה: ויש צענין הזה סהעוררות גדולה לצניא סכל מעשיהם כסקלים עפ"י העונש והסכרה והס עתידים ליהן דין וחצצון לפני מי סאמרה"י העולם: וענין פרעה זו צא ללמדנו כי ראוי לאדם שיצקט רלון המלך ושיזהר מחמתו, וכן הזהיר סהמע"ה על האדם שיסתדל אחר רלון המלך וסתהיה לו הסצרת פניו, הוא סאמר (משלי ט"ז) צאור פני מלך חיים ורלונו כעצ מלקוט, ושיזהר שיחרחק מחמתו שלא יכעיקנו והוא סאמר (סם) חמת מלך מלאכי מות, וכי (סם י"ע) נהם ככפיר זעף מלך וכטל על עשב רלונו, המסיל רלונו והסצרת פניו לעל סהוא מפריה ומגדל הלמחים שהם מחיה לצעלי חיים, וכדי ללמדך כמה קסה כעסו המסילו לאריה סהוא משחית ומכלה לצעלי חיים האוכלים הלמחים, וכוונת סלמה צכל זה כדי שידון אדם קיו צעלמו חס החוטא למלך צ"ו והמכעים אותו כעסו על מלך רע ומר וקסה כ"כ, אף כי המכעים למלך מלכי המלכים הקציה צחטאותיו על אחת כו"כ, וע"כ חייצ אדם מדרך הסכל שיסכיל צדעתו להפיק רלונו ולירא מחמתו הוא סכי (תהלים ל') כי רגע צאפו חיים צרלונו לפי סרלונו וחרונו חכלית הטובה והרעה, ואם הוא לריך להסמר מכעס מלך צ"ו סנמשל לאריה וסיפיק וידרוש רלונו הנמשל לעל, אף כי ממה"ה הקציה סהמסילו הכי לאריה סנאי (עמוס ג') אריה סאג מי לא יירא, והמסיל רלונו לעל הוא סכי (הושע י"ד) אחיה כטל לישראל יפרח כסושנה ויך סרסיו כלצנון:

ויהי מקץ

בטח אל ה' בכל לבך ואל בינתך אל תשען: **סא שלמה** המלך יזהיר צכי הזה (משלי ג') על מדת הצטחון מפני שהוא מעקרי החורה והמלות, יאמר שיצטח אדם צהקציה צכל לצו ולא יצטח ולא יסען על ציכתו, והכוונה צזה שאם יורה סכלו ותלמדו ציכתו לצטוח צעטרו או צכחו ונצורתו, שלא יסען צזה כלל רק שישים כל צטחונו צהקציה שהוא מסיצ חכמים אחר ודעתם יסכל ואין כל מעשיו ומחצצותיו כלום צלתי חס יגזור ה' יתעלה, וז"ס (משלי י"ע) רצוח מחצצות צלצ חים ועלת ה' היא תקום, כי חס אסף עושר

עושר לרוב אין לו להחזיק טובה לעלמו כי עשירו לא בא אליו זכחו וקלוטו, וכן אמר שעים (קהלת ע') כי לא לקלים המרוץ ולא לגבורים המלחמה וגם לא לחכמים לחם וגם לא לכוזבים עשר וגם לא ליודעים חן כי עת ופגע יקרה אח כלם, וכן אמר עוד (משלי ט"ז) לאדם מערכי לב ונח' מענה לטון, ודבורו אינו צידו כי אם ציד הקציה וכש"כ שאר כל המעשים, ולפיכך אין ראוי לו לזכות ולהשען על זיכחו ואין לו לחלות תקותו בהשתדלותו רק בהקציה, והוא שאמר דוד ע"ה (תהלים ס"ג) אך לאלהים דומי כפטי כי זמנו תקותי, כלוי לא בהשתדלותי: וידוע כי זמנו של אדם מתחלק על שמונה חלקים, האחד הוא זמני חולדתו זמנו זמנו על שדי אמו מפני שהחלצ זמנו וחיותו וכענין שבי (תהלים כ"ג) מנטיחי על שדי אמו, והשני הוא שזמנו אח"כ על אמו להאכילו מה שיערב לו ולהטעמו המחוק לחכו, וכענין שאמר דוד ע"ה (תהלים קל"ח) אם לא שויתי ודומתי כפטי כגמול עלי אמו, יאמר דוד ע"ה שהיה מסוה ומדמה כפשו זמנו ה' יחברך כגמול הזוטח על אמו, השלישי הוא שזמנו על אצו כי אחר שיגדל ומסקנה עיני שכלו מעט יראה כי הוא ואמו תלויים על אצו ואצו הוא עקר ואז יחלה זמנו באצו, הרביעי הוא שיזנוח על כחו כאשר יגדל יותר וילמד חי זו מלאכה שהיה באשר יוכל להתפרנס אז יסיר זמנו מאצו וישים זמנו זכחו ותחזולותיו, החמישי הוא שיזנוח בהקציה כאשר יגדל יותר ויתחזק שכלו, ומתוך שיראה שאין כחו ותחזולותיו כלום ויראה חסרון הצרות ופחיתותם ולרכס הגדול לחסדיו יחעלה אז יסיר זמנו אשר היה לו זכחו וישים זמנו בהקציה זעניכים שאין צידו כח ותחזולה להפיק אותם, כענין לורך גשמים בזמן הזריעה או אם ילך צים והים הולך וקוער או נמדצר חיות ולקטים או זיסוב והדצר היה צורך, וכל העניכים האלו וכיולא בהן שאין לו כח ותחזולה להמלט ישים זמנו בהקציה, ומדרגה זו צמדת הזמנו היא טובה אצל אין לה שלמות מפני שהוא כענין שאמר הכניא ע"ה (ירמיה ז') וזעת רעתם יאמרו קומה והושיענו, הששי הוא שיזנוח בהקציה חפ"י צדצרים שיש לו בהן כח וקלת תחזולה, כגון מי שאפשר לו להתפרנס בקצת מלאכה

כזרה שהיא מיגעת הזכר ומחזיר זמנו להקציה שיפרנסו זענין שיהיה נקל יותר, השביעי הוא שיזנוח בהקציה בכל הקצות כולם צין שיהיה הקצה קשה או קלה, השמיני הוא שיזנוח בהקציה בכל לבו ולא יחלה מחשבתו לקצה מן הקצות רק שירלה זמנו שהוא רלון הקציה כלו זמנו שהוא צריא או חולה עשיר או עני חפטי או חסור צצית האקורים, וכיון שרלון הקציה שיהיה לו אחד מן המאורעות והיפורין ההם והוא חפץ לרכאו זהם יש לו לחפון. זמנו ואין לו לזקט קצה, כי אם הוא מתחלל ומזקט קצה שיכלל מן המאורע ההוא שהוא צו משים חלק אחד מלבו זמנו חותה קצה ואינו זנוח בהקציה זמנו שלם בכל לבו, ומי שהוא שלם צמדת הזמנו. יש עליו לזכות בהקציה בכל לבו שהוא יחעלה בעל הקצות כולן יזמין אליו הקצות כפי מה שילטריך, כן כחצ הרצ הגדול החסיד ר' צמיי צן פקודה ז"ל בקפר חובת הלצות שחבר: ויראה לי כי מפני זה אמר (משלי ג') זנוח אל ה' ולא אמר זה' לזאר שהזמנו השלם בכל לבו הוא שיהיו כל מחשבותיו אל ה', כענין שבי (תהלים כ"ה) עיני תמיד אל ה', ואין ראוי לו ללדיק השלם צמדת הזמנו לזקט קצה, והעד על זה ענין חליהו וכמו שהזכרתי צפרסה של מעלה (מ"ח י"ז) והעורצים מציאים לו לחם וזכר צצק וגו' והקציה הזמין לו אותה קצה והוא לא זקט אותה, והנה זאת מדרגה עליונה מאד צמדת הזמנו: והנה יוסף הלדיק הזנוח בהקציה לפי שזקט משר המסקים שיהיה לו קצה שילא מציח האקורים לכך לא הגיע למדרגה זו של זמנו וכעכס זמנו שכשאר שתי סנים יותר זנוכס שתי מלות שאמר לו והזכרתי והולחתי, וז"ש ויהי מקץ שנתיים ימים ופרעה חלם והנה עמר על היאור: מקץ שנתיים ימים. לסקף שנתיים שפחר יוסף חלוס סר המסקים והאופים היה החלוס הזה של פרעה, ודרזיל כי עכזו צצית האקורים שתי סנים אחרי זאת היה זנוכס והזכרתי והולחתי, וכבר בארתי למעלה כי יוסף הלדיק שם ה' זמנו כלצד ולא פנה אל סר המסקים רק שיהיה לו קצה מאת ה' יחברך, ואחר שהזכיר שנתיים למה הולרך ימים והרי כי (צרחסית מ"ה) כי זה סנתיים הרעצ ולא הזכיר שנתיים ימים אלא למדך כאן שהיו שתי סנים מלאים מיום ליום

לכך

לכך הוסיף ימים : ובמדרש מקץ שנתיים ימים ז"ש הכי (איוב כ"ח) קץ שם לחסך ולכל תכלית הוא חוקר אצון אופל וללמות, כל דבר ודבר שילא הפי הקציה בקלצה הוא יולא אפילו הגשמים בקלצה הם יורדין שהוא קולב לצריות צראם השנה וכשישראל זוכים יורדין על הלמחים ועל האילנות וכשהם חועאים הם יורדים על המדצרות ועל הימים ז"ש הכי קץ שם לחושך, קץ נתן ליציאת מלרים שנא' (שמות י"ג) ויהי מקץ שלשים שנה וארבע מאות שנה וגו', קץ נתן ליוסף ללאת מציח האקורים שנאמר ויהי מקץ שנתיים ימים : (ח) ופרעה הולם. ראוי שיאמר ופרעה מלך מלרים, אצל מפני שהיה החלום הזה צענין היאור והוא היה תחלת מפלתו, גם יש בו רמז למה שעתיד שילקה במים ע"כ לא הזכיר בו הכי מלכות כי אם השם לצדו, ומפני זה תמלא שיזכיר בכל הפרשה שם פרעה תמיד, ולא תמלא שם כלל מלך מלרים רק בהיות המעלה ליוסף שהזכיר בו הכי מלכות לכבוד יוסף, הוא שכי (צראשית מ"א) ויוסף בן שלשים שנה צעמדו לפני פרעה מלך מלרים כי אז הזכיר בו השם והמלכות לצאר כי מעלת יוסף היא סבת מלכותו כי כל הארץ היתה אוצרת לולי עלתו צחכמת פתרונו : ודע כי החלומות מפני ג' סבות, מפני מאכלים, מפני מחשבות, מפני חזק הנפש, המאכלים מולידים גקות ומעלין עשן אל המוח והחלום הבא בקצת זה הכל עניני הצל ודברים צעלים, החלום הבא בקצת מחשבות הוא כשארם מחשב בהם תדיר ומכה ליור המחשבה שהוא מחשב בהם ציוס יראה אותם צלילה, הוא שכתוב בצובדנלר (דניאל ז') רעיוניך על משכבך סליקו, והחלום הבא מפני חזק הנפש הוא האמתי תראוי תכלס שהוא מכחות הנפש, שכת המדמה מלייר צעת השינה הדברים המורגשים שכתב חשב בהם והסיגם צהקיץ וחקקם צדמיוכו וצבעת השינה שההרגשות צעלות סכת הזה מחזק בו עד שיהיה הענין כדמה לו כאלו ראה אותו צהרגש והחלום הזה לורק כשהכת המדמה חזק צאדם והוא שצא לאדם מצלי שיהרהר בו ושלל על-דרך הרגילות כלל, וזו היא כצואה קטנה שארזיל סכתנו לטוטים ולתיכוקו מפני שאין להם דעת ולא העריחו חושיהן צהקיץ להשכיל צדברים המורגשים ולעלור אותם צדמיונם ולפיכך כל מה שהכת המדמה שלהם

ישחלם להם צהקיץ ישחלם להם צעת השינה שהם מדמיי דברים אמתיים ומתקיימים, והחלומות שהם עתמין הזה הם צאים צין ללדיקים צין לרשעים מצלי שיהרהר אדם צענין זה כלל, ורלה הקציה להחלים את פרעה ולהפעים רוחו צחלום ולסכב עלת חרטומיו וחכמיו כדי להעלות את יוסף אל המעלה ההיא : והנה עומד על היאור. היאור וכהר הכל אחד, וכן חרגם אונקלוס כהרא ועקר שניהם מלשון אורה, וכן מליכו שהגשמים קראן הכי אור שנא' (איוב ל"ו) על כפים כסה אור, וכי (איוב ל"ז) יפיץ ענן אורו, ועעם הדבר כי הנהרות כעשין ממי גשמים והגשמים צקצת המאורות, וע"כ ראוי ליחס התולדות אל האצות, והיאור הזה נקרא כילום שהיה עולה ומסקה את הארץ כי אין הגשמים יורדים צמלרים תדיר, ומה שהזכיר על היאור הים ראוי לומר על ספת היאור כמו שאמר וצעמדנה אלל הפרות על ספת היאור, וכן פרעה צעלמו צקפורו ליוסף הזכיר צחלומי הכני עומד על ספת היאור : אבל יתכן לפרש כי לפי שזה קפור החורה גלתה לנו החורה צזה מחשבתו הרעה כי היה חלומו מענין מחשבתו שהיה עושה עלמו אלוה והיה כילום היאור ומפני זה הזכיר על היאור, ראה צחלומו כי היה שליט על היאור ומושל עליו כענין שכי (יחזקאל כ"ט) לי יארי ואני עשייתיכי, ופרעה צקפורו שנה הענין ואמר על ספת היאור כי היה כצהל צענין החלום והוא שכי ותפעס רוחו וכתצייט לתת גדולה לעלמו שיאמר על היאור ואמר על ספת היאור : (צ) והנה ען היאור עלת שבע פרות. מתיח ארץ מלרים היתה ען היאור הוא שכתוב (ישעיה י"ט) עדות על היאור על פי היאור וכל מזרע היאור יצט כדף ואיכנו, וכי (סס) ואנו הדייגים ואצלו כל משליכי ציאור חכה, וכי (סס) וצושו עוצדי פשמים שריקות, וכי (סס) והיו שחותיה מדכאים וגו' : ותרעינה באחו, סצ' כוספת כמו (משלי ע') לכו לחמו צלחמי ושתו ציין מסכתי, כי אחר הוא שם העשב עלמו כמו (איוב ח') ישגא אחרו צלי מים, ועעמו ותרעינה אחר כי על ספת היאור היו רועות האחר : וייקץ פרעה והנה חלום, היה לו לומר והכה חלומות כי שני חלומות היו חלום הפרות וחלום השצלים, אצל אחר חלום שהוא צעלמו היה מזכיר כי שניהם ענין אחד אצל לא היה יודע פתרונם :

וחפעס

הפטרון פראה וסיו אומרים לו שצע זכות אחת מוליד ושצע זכות אחת קוצר, ויש לתמוה איך אפשר שלא יוכלו חכמי הגדולים וחרטומיו להודיע לו פתרון החלום והדברים מוכיחים שהם מורים שצע שני שצע ושצע שני רעצ שהרי הפרות היו סימן לחרישה בענין שבחוב (משלי י"ד) ורצ הצואות זכה שור, והשצלים ג"כ סימן הקלירה, אבל הכל היה קצה מצעל הסבות יתעלה שסכל עלתם והסיב אחר חכמתם בענין שכי (ישעיה וי"ד) ונסיב חכמים אחר ודעתם יסכל, ומנע מהם הפתרון לצעצור קצב אח פני הדבר ולחת גדולה ליוסף, והוא דבר הנציא ע"ה שאמר (ישעיה י"ט) אך אוילים שרי לוען חכמי יועלי פרעה עלה כצעה, יבאר כי הקציה סכל עלתם ז"ש עלה כצעה, וכי (שם) היה אפוא חכמיק ויגידו כל לך, הכונה שהיה להם להצין לולא שהקציה מנע מהם זאת, וע"ז דרז"ל (משלי י"ד) בקש לך חכמה ואין ודעת לכבון נקלה, בקש לך חכמה ואין זה חכמי פרעה, ודעת לכבון נקל זה יוסף: (יד) ויריעה סן הבור, דרז"ל מתוך לרה רוחה מתוך אפלה אורה מתוך כבולן של לדיקים כשיחות שנאי (משלי ל"י) אם כבלת צהנכשא, שכימו צהנכיה מיסאל ועזריה שכתרומו מתוך כבולן שנאימר (דניאל ג') כפתו צפרצליהון פטישיהון וכרצלחהון ולבושיהון ורמיו לבוא אחון נורא יקידתא, וכתיב צאדין מלכא הללח לשדך מישך ועזר כגו, דניאל הוסלך לצור אריות וכלל ונחרומם שנאי (דניאל ו') ודניאל דנא הללח צמלכות דריוס, מרדכי כתיב ציה (אסתר ד') וילבש שק ואפר ונחרומם שנאי (אסתר ח') ומרדכי ילא מלפני המלך בלבוש מלכות וגו', אף באן ציוסף וירילוהו מן הצור ויגלח ויחלף שמלותיו, וכי (קהלת ד') כי מצית האקורים ילא לעלוד, וכן דרז"ל צפסוק (שמות א') ועלה מן הארץ מתוך ירידה עליה: (טו) ואני שמעתי עליך לאמר חשטע חלום לפתור אותו, הצין מלסון (דברים ה') שמע ישראל ששוא ענין הצבוכנות, כלו יס צך כח החכמה והצניכה לפתור החלום, וכן אמר בלשאלר לדניאל (דניאל ה') ואנה שמעת עליך די תוכל פטרין למפטר וקטרין למפטר: (טז) בלעדי, השיב יוסף אין כח החכמה והצניכה צי אלא מן ממני, ז"ש בלעדי כלו זולתי, אלהים יענה אח שלום פרעה, הכל צא מכה אלמים שהוא צעל הכחות כולן והוא יעזור אותך אלער החלום

(ח) ותפעם רוחו, היתה מקסקת צחוכו כפעמון, וצבוכדכלר כאמר ותחפעס לפי שהיו צי חלומות חלום הללם וחלום האילן, חלום הללם שנאי (דניאל צ') הוא ללמא ראשיה די דהצ טב חדוהי ודרעוהי די כסף מעוהי וירכחיה די נחש, חלום האילן שנאי (שם ד') חזי הויה ואלו אילן צגו ארעא ורומיה שביא, ועוד כאמר צו ותחפעס מפני שכתעלם ממנו החלום והפתרון הוא שכי (שם צ') מלכא לעלמין חיי אמר חלמא לעצדך ופטרם כחיה, ענה מלכא ואמר לכסדיא מלמא מני אזדא הן לא תהודעוכי חלמא ופטרם הדמין תתעצדון וצתיכון כולי יחשטון והן חלמא ופטרם תהחון מתנן וכצצה ויקר שניא תקצלון מן קדמי להן חלמא ופטרם החוכי, (שם) ענו חכיות ואמרין מלכא חלמא יאמר לעצדוהי ופטרם כהחיה, ענה מלכא ואמר מן יליב ידע אנה די עידכא אכתין זצנין כל קבל די חזיתון די אזדא מני מלמא, די הן חלמא לא תהודעוכי חדה היא דתכון וגו', (שם) ענו כסדיא קדם מלכא ואמרין לא אחי אינש על יצשתא די מלת מלכא יוכל להחיה כל קבל די כל מלך רצ ושליט מלה כדנא לא שאל לכל חרעס ואשף וכסדי ומלמא די מלכא שאל יקירא ואחרן לא אחי די יחונה קדם מלכא להן חלמין די מדרהון עם ציפרא לא אחיהוהי, ודרז"ל אמרו לו כשהיה צ"ה קיים היה אדם הולך אלל הנציא או אלל צני אהרן הכהנים וסואל צאורים ותומים ומגלה לו את הדבר, וזהו רעו הכי שאמר ואחרן כאלו אמר ואחרן לא אחי די יחוינה שאוחיות אחיע מחלפות, אמר להם כתתם לי עלה להחריצו מיד כעס ואמר ולהוצדה לכל חכימי צבל ודמא נפקת וחכימיא מתקטלין וצעו דניאל וחצרוהי להתקטלה, צא דניאל לפני צבוכדכלר אמר לו האיחך כהל להודעתני חלמא די חזית ופטרם, אמר לו אין, אמר לו אימתי אמר לו לא לאמר שלטים יוס ולא לעשרים יוס אלא המתן עד הלילה ולצקר אחי אומר לך, (שם) אדין דניאל לביתה אזל ולחכניה מיסאל ועזריה חצרוהי חלמא הודע ורחמין למצעא מן קדם חלה שמיא על רזא דנה די לא יהוצדון דניאל וחצרוהי עם שאר חכימי צבל, אדין לדניאל צחזוא די ליליא רזא גלי אדין דניאל צרך לאלה שמיא: ואין פותר אותם לפרעה, דרז"ל פרעה ראה החלום ופתרונו עמו וזכר החלום ושכח

החלום ופתרונו, והזכיר אלהים כי מאתו המענה
 בחלומות והיא הה"א האחרונה שבשם, וכן אמר
 דכ"ח (דכ"ח ז') ופסרה נאמר קדם מלכא
 רמז לוא"ו ה"א כי צוה ידע פשר דבר כי אם
 צפתי אותיות האחרונות והנן זה, כי ע"כ אמר
 הוא גלי עתיקתא כי כן צודאי ה"א וא"ו שבשם
 גלי עתיקתא מהמטבת ספע הראשית, וכסם
 שהזכיר יוסף לפרעה בלעדי כך מליכו גדכ"ח
 שאמר לכבודכ"ח (דכ"ח ז') ואנה לא בחכמה
 די אחי זי מכל ח"א וגו' : ודע שאני חושב
 ענין בחלום פרעה שהוא הולך בשבע על שבע,
 ידוע כי פרעה ועמו רשעים מאמינים הקדמות
 כופרים צדיעה ובהשגחה וצדוק, והיתה דעתם
 בכל המעשים הנעשים בשפלים שכולם מקורים
 למקרים ותחת משלה כוכבי לכת המנהיגים
 את העולם, ומתוך שהיה כחך אחר העצב
 והחומר ויקוד העפר כנרמז בשמו הראו לו מן
 השמים שתי חלומות אלו מתוך שכי היקודות
 הכבדים שהם המים והעפר, שבע פרות עולות
 מיקוד המים ושבע שבלים לומחות מיקוד העפר,
 והרמז בהן לענין שבע ורעז שהוא מופת על
 ההשגחה בשפלים כמו שכזכר עליהם ז"ה.
 ומזה תקנו בחפלה ועל המדינות זו יאמר איזו
 לרעז ואיזו לשבע, והענין הזה היה מופת
 לפרעה מאתו יתברך בענין ההשגחה להודיע
 כי הוא יחז' המשגיח בעולם היקודות והנותן
 זו שבע ורעז, והוא השליט המושל על שבעה
 כוכבי לכת ובידו להגבירם ולהחליטם על פי
 השכר והעונם, והולך להודיע לו זאת לפי
 שהיה עושה עלמו אלוה והיה אומר כי כילום
 הנהר שלו בענין שכי (יחזקאל כ"ט) לי יארי
 ואני עשיתי, ומה שהיה החלום מתוך היאור
 יגיד מראשית אחרית לרמוז על מפלתו בחילת
 עשר מכות שלקה היאור צדס, ועל אחריתו
 שעמיד ללקוח ולהאצד צמים אם לא יחזור זו
 מדרך האמונה הזאת, וכאשר לא שב מרשעו
 ועמד צמדו באומרו (שמות ה') מי ה' אשר
 אשמע בקולו לקה צמים מדה כנגד מדה, ומפני
 שהיה יוסף ידע אמונתו הרעה הזאת קפץ
 בחלום דברו להזכיר לו שם אלהים ואמר בלעדי
 אלהים, כלוי אין חכמת הפתרון מבחי כי אם
 מכה אלהים הוא המחדש והמשגיח והיכול והוא
 יענה את שלום פרעה כלוי יתן עזר וסיוע,
 כי מענה שלום האדם ממונו יחז' לא מלד
 הכוכבים והמזלות וראוי לאדם לסוס דברתו

חליו לא אלהים בענין שכי (איזו ה') ואל
 אלהים אשים דברתי, ומזה אמר שכי (הושע
 ז') מענה נאם ה' מענה את השמים והם
 יענו את הארץ והארץ מענה את הדגן ואת
 החירוש ואת הילכה, יגיד לך שכי כי כסם
 שאין מענה לארץ כלום בלתי מענה השמים
 כן אין מענה השמים כלום בלתי מענה השם
 יתעלה, ומזה הזכיר בכאן אלהים יענה, ועל
 הכוונה הזאת יזכיר יוסף שם אלהים תמיד
 בכל דבריו, אמר את אשר האלהים עושה הגיד
 לפרעה, ואמר עוד אשר האלהים עושה הראה
 את פרעה, ואח"כ אמר כי כבון הדבר מעם
 האלהים וממתר האלהים לעשותו, ייחס המעשים
 לאלהים לצאר כי אין מעשה האדם מקורין
 לכחות העליונות כמו שהוא סבור כי אם לשם
 אלהים ולכך פתח בחלום דבריו בלעדי אלהים
 וקיים בקוף דבורו וממתר האלהים לעשותו כי
 היה מדבר עם פרעה הכופר בחדוש העולם
 במעשה צראשית, וע"כ אחז דרך מעשה צראשית
 שפתח צראשית צרא אלהים וקיים אשר צרא
 אלהים לעשות :

וחמצא צפרטה זו קפור שבע פרות ושבע
 שבלים ג"פ, האחד קפור החורה,
 והשני קפור פרעה ליוסף, והשלישי קפור יוסף
 לפרעה, ושלשה פעמים י"ד הם מיז ולא יסאר
 הקפור לצטלה כי כתקיים הכל במלכים משה
 שאמר הכזיח (יחזקאל כ"ט) מלכים תהיה שמתה
 ולא השב ארבעים שנה, כי שתי שנים החמילו
 במלכים שנאי (צראשית ל"א) כי זה שנחים
 הרעז ואח"כ השלימו לארבעים ושנים כחצבון ג'
 קפורים שצחורה : (ית) בריאות בשר וימות
 חואר, ולמעלה הזכיר יפות מראה ובריאות צפר
 וכן הלשון מתחלף במקלח תיבות, כי אין פרעה
 מקפר חלומו ליוסף כמו שראה ממש וכמו
 שהעידה החורה בקפור של מעלה, וע"כ דרז"ל
 אמר לו יוסף לא ראית צריאות צפר ויפות
 הואר אלא יפות מראה ובריאות צפר, לא
 ראית דלות ורעות הואר אלא רעות מראה
 ודקות צפר, לא ראית מלאות ועוזות אלא
 צריאות ועוזות, לא ראית לכומות אלא דקות
 וסדופות קדים, תמה פרעה ואמר אחרי היית
 בחלומי שנאי אחרי הודיע אלהים וגו', הוא
 שאזיו מנרכו (צראשית מ"ט) בן פרת יוסף
 בן פרת עלי עין, בן הפרות : (לז) ועל השנות
 החלום אל פרעה פעמים, שנשכה שכי פעמים
 צלילה

רבינו

מקץ מא

בהיי

פז

זלילה אחד שכי חלומות ולא היה אלא חלום אחד, כי נכון הדבר וגוי וממהר האלהים לעשותו. והחכם רבי אברהם פירש כי השכות החלום צפרות וטבלים לעד כי הדבר נכון וקיים, אבל בעצור כי היה פעמים זלילה אחד לעד כי ממהר האלהים לעשותו, ורצונו הנכבד ז"ל כי פעמים מלמד כי הראשון והשני ענין אחד הם, ולמה פעמים כי נכון הדבר מעט האלהים זה הסוצע וממהר האלהים לעשותו הרעצ אחרי השצע מיד: (לב) ועתה ירא פרעה איש נבון וחכם. יאמר ילטרך לאיש נבון וחכם שיהיה ממוכה על הארץ וזהו וישייתו על ארץ מלרים כלו ישייתו עליון על כל בני ארץ מלרים, ואמר נבון שידע לנהל עם ארץ מלרים זלחם לפי הסף צידו ולתת להם לחם כדי חיוהם למכור המותר לארלות לאסוף, ומזון לפרעה, ואמר חכם שידע לקיים התצוה שלא הרקצ שיערצ צכל מין דצר המקיים אותו בעצמו, ואמר כן בעצור שיצחר צו המלך כי החכם עיניו צראשו, כן פירש הרמצי"ן ז"ל: (לד) יעשה פרעה. אחד שליט עליהם. ואותו השליט יפקד פקידים כי לא יוכל עשוהו לצדו: וחמש את ארץ מצרים שיטול מכל צעלי הסים תצולות חלק אחד ומחמשה, או פירושו יזרם מלשון (שמות י"ב) וחמשים עלו בני ישראל וגוי: (לה) ויקבצו את כל אכל. הוא החמישית ואמר את כל אוכל שיטלו אותו מן החטים ומן השעורים והכוסמין וטבלת שועל וסיפון ואורז ודוחן וכיולא זהם: ויצברו בר. לשון לצירה הוא תחת הקרקע טכאי (איוב כ"ז) אם ילצור כעפר כסף, נתן לו עלה לטמון תחת הקרקע וגם לעלור צחדרים על הקרקע כי לשון לצירה כולל את הכל מלשון (שמות ח') וילצרו אותם חמרים חמרים: תחת יד פרעה. צרשותו וצולרותיו: אוכל בערים. כל מאכל הכלצר יהיה מלכיעו צאותה העיר: ושמרו. כלו והוא שיהיה דצר המשתמר לאכילה זמן מרובה: (לו) והיה האכל לסקרון. כשם שהפקדון הוא לצעליו צכל ווקום כך יהיה זה פקדון שמור לאכילה צעליו לצורך הארץ לצצע שכי הרעצ אשר הסיכה צארץ מלרים כדי שלא תכרת הארץ צרעצ כאשר לא מחו הפרות צכחיסותן: (לז) וישב הדבר בעיני פרעה. לאו כי עלה טובה היה ותועלה רצ למלך ולגדולי המלכות ולדלת הארץ ע"כ מלא חן והודו לדצריה ועליו אמר שלמה (משלי

כ"ז) אהבצ טהור לצ חן ספתיו רעהו מלך: (לח) הנמצא כזה איש אשר רוח אלהים בו. כן מליכו צכצוכדלצר שאמר לדניאל (דניאל ד') די אכל ידעת די רוח אלהין קדיסין צד: (לט) אחרי הודיע אלהים אותך את כל זאת. את כל החכמה הזאת אתה אמרת ירא פרעה איש נבון וחכם: אין נבון וחכם כמוך. מאשר כתיסצ צלצס הפחרון והיה צכל דצריו אלה כותן עלת חכמה היה הדצר צעיניהם כאלו צא הכל כצרי, וע"כ אמר אחרי הודיע צלשון עצר: (מ) ועל פיך ישק כל עמי. יתפרכס. רק הבסא. שיהיו קורין לי מלך, כסא לשון מלך וכן (מ"א ח') ויגדל את כסאו, ואמר ראה נתתי אותך על כל ארץ מצרים. וכן מליכו צדניאל (דניאל צ') ארין מלכא לדניאל רבי ומתכן רצרבן שגיאן יהצ ליה והשלטיה על כל מדינת צצל: (מב) ויסר פרעה את שבעהו. מפר לו חותמו שהוא חותם צו למכות שרים ולהוריד שרים ומקורותם כענין שכי (אסתר ח') ומתמו צעצעת המלך, וצגדי שס הוא מלצוס המלכים צמלרים, ורציד הזהצ הוא הנוכיכא דדהצא, ומרכצת המטכה היא מרכצה שרוכצ צה המטכה של מלך: (מג) ויקראו לפניו אברך. משפטו הצרך אותיות אחיע מתחלפות, ודרז"ל הצרך אצ צחכמה רק צשכים, וכי צדור (שמואל צ' ג') ואככי היום רק ומטוח מלך, והוא שתי מלות אצ ורק כונו פרחח פרי חח. עצטיט עצ עיט, ויש שפירשו עוד הצרך שתי מלות מלשון אצ וארון, מלשון האמור צהורדוס לא ריכא ולא צר ריכא לפי שהיה תחילתו עצד ועלה לנולכות, גם מלשון החרגוס יודע ליד כחשירכו, כלו כחש רכן מתחש ארון כי רוב אכסי הליר מתחשים הם, אש"פ שהחרגוס המדוקדק כחשירכו מלשון רז"ל הבא צמאי עסקינן צצצרא טדכא כלו אדם צטל שיש לו מכוהה מכל אומנוה, והרגוס והארץ טקטה ומלחונה (יהושע י"א) שדכה: ונתון אותו על כל ארץ מצרים. כך היו מוכריזין לפניו זהו שכתבו מלך על כל ארץ מלרים: (מד) אני פרעה. אחי לצדי מולא מתחה רשותך כונו שאמרתי רק הכסא אגדל ממך, אבל הכל תחת רשותך וצלעדיך לא יהא רשות לשום אדם להרים ידו להחזיק צכלי זיין או להרים רגלו לרכוז על סוק צלא רשותך צכל ארץ מלרים, והוא דעת אינקלוס: (מה) צשנת פענה. מבלה לפכות, ואין לו חצר צמקרא אצל מליכו

מלינו בחפלה יולר המפענה בעלמים, ולפי
 היה המלך יודע שפח ארץ כנען הקרובה אליו,
 וכן צחו קראו עם למטה רבינו בלה"ק ע"ש
 כי מן המים משי"תו: בת סופי ארע בהן און.
 דרז"ל פוטיפרע הוא פוטיפר ונקרא פוטיפר
 ע"ש שפיטס פריס ועגלים לע"ז וז"ל פוטיפר
 מפטס פר והוא נקרא פוטיפר ונקרא פוטיפרע
 ע"ש שנקתקס מאליו לפי שלקה את יוסף למשכב
 זכר: ורעתי לומר כי פוטיפרע היה סר מסרי
 פרעה וכאשר נסתקס ושכו את שמו פוטיפרע
 כחז"ש בדבר ובעטה כומר צבית ע"ז וז"ש כו
 בהן און האלוה שלו הוא און, וכן מלינו ציתרו
 שכתוב בהן מדין ופירושו כומר לפי שהיה
 מפטס עגלים לע"ז, ואמרו במדרש כי אסנת
 צח דיכה היחה משכס בן חמור ולפי שגרסה
 יעקב מציתו והוסיצה צחוך סנה אחד לכך
 נקראה אסנת מה עשה יעקב קטר לה כתב
 צלוארה וכחוצ בו כל המדבק צ"ך מדבק בזרעו
 של יעקב, ויוסף שנשאה ראה הכחצ ההוא
 והלניעו והוא שאמר לחציו (בראשית ע"ח) בני
 סס אשר נתן לי אלהים צזה הראה לו הכחצ
 הזו, ומ"ש צח פוטיפרע מפני שגדלה צביתו
 שכן דרז"ל כל המגדל יחוס צחוך ציתו מעלה
 עליו הכחוצ כאלו ילדו: (מז) ותעש הארץ. תצואה
 צצבע שכי הסצע, לשון עשיה צכאן לשון רצוי
 הוא וצח ללמד שהקצ"ה לוח את הצרכה צתצואה
 שכן מלינו לשון עשיה צעכין הצצואה שנאמר
 (ויקרא כ"ה) ולויתי את צרכתי לכס וגו' ועשה
 את הצצואה, לקמצים. כמו לגמלים מלשון (קהלת
 ח') חופר גומץ כי החפירות העשויות צארץ
 יקראו קמלים כי הקו"ף מהחלפת צגימ"ל צאותיות
 גיכ"ק, וכן (שמואל ז' ע"ז) ויליקו את ארון
 האלהים כמו וילינו מלשון והלגתיו לפכ"ך:
 (מח) ויקבוץ את כל אבל. זה החונט שהיה
 מקבץ מן השדוה, ויתן אבל צערים, זה
 שהזכיר כל אוכל יורה שקצלו כל הנאכל לאדם
 צר ולחם ומזון חפ"י חאים ולמוקים וכיולא
 צהס: אבל שדה העיר אשר סביבותיה נתן
 בחובה. מכאן למדו רז"ל שכל עפר המקום שומר
 הצצואה של אותו המקום: (מע) עד כי חדל
 לספר. מדידת האיפה והולרך לספור המקומות
 צלצד לפי שאין מקפר להצצואה סנה אחרי
 סנה: (כ) בשרם חבוא שנת הרעב. מכאן למדו
 רז"ל שאקור לשמש מעתו צשכי רעצון חבל
 חסוכי צניה מוחרין, והנה יוסף קרא שנות

לצניו על סס המאורע: (כח) כי נשני אלהים
 את כל עמלי ואת כל בית אבי. מזה קורין ז"ל
 בית חניה של חשה צי כשא כלו' צית הסכחה
 על סס הכ' (בראשית ז') ע"כ יעזב איש את
 חציו ואת אמו ודבק באשתו וכן האשה צבעלה:
 (כד) ויהי רעב בכל הארצות. חבל צכי ארץ
 מלרים שידעו שהרעב עתיד לצח אלרו
 מפירותיהן מה שיאכלו סנה ראשונה שנאמר
 ובכל ארץ מלרים היה לחם: (כה) ותרעב כל
 ארץ מצרים. צסנה הסכית, למד שקרא הקצ"ה
 לרעב כעכין סכי (מ"צ ח') כי קרא ה' לרעב,
 וכ' (תהלים ק"ה) ויקרא רעב על הארץ כל
 עטה לחם סצרי, ומפני הרעב וילעק העס אל
 פרעה ללחם כן דרך הרעצים לקרוא וללעוק אל
 מי סצירו להסציעס. כעכין סכי (תהלים ק"ז)
 רעצים גם למאים כפסס צהס החעעף, וכח"צ
 וילעקו אל ה' צלר להס: לבו אל יוסף. ססרי
 הוא צמקומי לכל דבר ואין לי רק סכסא וע"כ
 יס לכס לעשות כל מה שיאמר: ובסריש לבו
 אל יוסף הלכו המלריס אלל יוסף אמרו לו
 חנה לבו לחם ח"ל לבו ומולו עלמכס ואחן לכס
 לחס, הלכו אלל פרעה. וצכו לפכ"י ח"ל הלכנו
 אל יוסף והוא מדבר לבו דברים ריקים ואומר
 לבו מולו עלמכס, אמר להס פרעה שוטים מה
 הלעקו אלי מפני מה לא הסתחס תצואה של
 ג' סנים ושל ד' סנים, אמרו לו כל תצואה
 סצצחיתו הרקיצה, אמר להס לא כסתייר פת
 לכס פת מאחמול, ח"ל חף פת שהיחה מוכחה
 צכל הרקיצה, אמר להס לבו אל יוסף אשר
 יאמר לכס תעשו, זשה"כ (משלי י"ח) מוכע צר
 יקצוהו לחוס וצרכה לראש מסציר, מוכע צר
 זה פרעה וצרכה לראש מסציר זה יוסף שנא'
 (בראשית כ"ח) צרכות חצ"ך גצרו על צרכות
 הורי וגו' הצואתה לראש יוסף: (כו) והרעב
 היה על כל פני הארץ. חלו העסירים ונקראו
 פני הארץ שהכל פוכין להס, ומכאן שלא סחחיל
 הרעב חלא צעסירים, ואמר את כל אשר בהס.
 פירוש את כל האולרות אשר צהס צר, וכן
 אמר התרגום אולריא די צחון עצורא: וישבר
 לבצרים. מכר להס: ויחוק הרעב בארץ מצרים.
 שהיו אוכלים ולא היו סצעים כעכין סכי (מ"ח)
 י"ח) והרעב חזק צשומרון: (כז) כי חוק הרעב
 בכל הארץ. שהיחה צממסלת פרעה:

מב (ח) וירא יעקב. אין זה ראיית עין חלא
 ראיית לב והראיה חנה שפעתי ולא
 חמר

רבינו

מקץ מב

בהיי

סח

אמר הנה ראיתי: כי יש שבר במצרים. שבר לשון מכירה שנאמר (דברים ז') אכל תשברו מאתם: וראוי להתזונן שלא הזכיר יעקב כלשונו לא אוכל ולא בר אלא שבר, וירא יעקב כי יש שבר במלרים, הנה שמעתי כי יש שבר במלרים ומה שהוליא התזונה כלשון שבר לפי שלשון שבר כולל התזונה והצר וכולל ג"כ השוד והשבר ולכך הוליא הענין כולו כלשון שבר. ואמר עוד ושברו לנו מעם ולא אמרו ושברו לנו אוכל מעם וכל זה כדי שיכלול כלשונו ענין התזונה לשעה ולרמות בחוכו ענין הגלות לעתיד. ומה רמז ואמר רדו שמה ולא אמר לנו לפי שנשתעבדו עם מנין רד"ו, ואמר ושברו לנו מעם לרמות כי ראה להם השבר והגלות מעם, וכחיה ולא כמות, שאפי' מה שעתידין להשתעבד שעבוד גדול צרצוי הלכות רמז בחוק דבריו שלא יכלו וימותו מחוק הלכות אצל יחיו צאותו השבר, וכענין שדר"ל (דברים ל"ב) חלי אכלה חלי כלין והם אינם כלין. ועוד הוליא רז"ל מלת שבר לענין אחר, והוא מלשון שבר ותקוה, והו' שדרסו וירא יעקב מהו וירא ראה באפקלריא של קדש שיש לו עוד שבר במלרים תקוה, ולא הייתה כזוהא מעש סיודיענו בפירות שהו' יוסף: למה התראו. למה תהיו כחוקים צרעז מלשון (משלי י"ח) ומרום גם הוא יורה כן פי' רש"י, ורצונו חנכאל ז"ל פירש למה תתראו למה אין אתם מפורדים למה תתערבו כולכם כענין שבי (מלכים ז' י"ד) לכה נתראה פנים וכתיב (שם) ויתראו פנים הוא ואמליהו מלך יהודה, והרמב"ן ז"ל פירש למה תתראו במקום הזה כי היה לכם ליסע מיד כאשר שמעתם כי יש שבר במלרים כי כבר היו בסכנה אם לא יתברו לרצו הזה, וזה טעם וכחיה ולא כמות: ובמדרש למה תתראו אמר להם יעקב אתם גבורים אתם נאים אל תכנסו בשער אחד ואל תעמדו במקום אחד שלא ישלוע, זכס עין הרע: (ג) וירדו אחי יוסף עשרה. היה לו לומר זכי יעקב אצל למד שהיו מתחרטים במכירתו ונתנו לצס להתנהג עמו באהוה ולפדותו בכל ממון שיפסקו עליהם, או יש לפרש כי הכתוב יצא כוונתם הטובה אללו כי ירדו עשרה כדי שיחפלו עליו במנין שהרי אין קדושה בפחות מעשרה שנה (ויקרא כ"ב) ונקדשתי בחוק זכי ישראל: והרמב"ן פירש וירדו אחי יוסף עשרה כדי לקיים החלום הראשון של

החלומות כי הוא היה מפור אל אחיו העשרה כי זו אמר (בראשית ל"ז) ויגד לאחיו ויוסיפו עוד שנוא אחוה, ולהם אמר והנה אכחנו מאלמים אלומים, כי בנימין איננו בכלל הזה וכתקיים עתה החלום הזה כאשר השתחוו אליו, והחלום השכי' שכתוב והנה השמש והירח ואחד עשר כוכבים לא יוכל להתקיים עד שיבא בנימן וגם אצ"ו: ובמדרש וירדו אחי יוסף עשרה, אמר להם יוסף כל מי שיכנס לשבור צר כחצו שמו ושם אצ"ו ושם עירו ולערב תביאו לי פתקיהן, כיון שצאו זכי יעקב כל אחד ואחד ככנס בשער שלו וכחצו שמותם, לערב תביאו פתקיהן לפני יוסף זה קורא ראובן בן יעקב וזה קורא שמעון בן יעקב וכן כל השערים, מיד אמר להם יוסף סתמו את האולרות ופתחו אולר אחד וכתן שמותם לצעל האולר ואמר לו כשיצאו אנשים אלו לידך תפוס אותם וסגורם לי, עברו שלשה ימים ולא באו מיד כעל עשרה גבורים מציח פרעה וסגר בשבילם לבקר אותם בשוק הלכו ומלאו אותם בשוק של זכות, ולמה בשוק של זכות אמרו יוסף היה יפה תואר ויפה מראה שמה הוא בקוצה של זכות מיד תפסו אותם והציאום לפני יוסף: (ז) ויתגבר אליהם. כאשר ראה אותם מיד הכירם ופחד חולי יכירוהו הם ולכך התכבר להם כי שם המלכת על ראשו וקלח הפנים ושנה את עלמו כענין שנא' באשת ירבעם (מ"א י"ד) קומי כא והשתכית ולא ידעו כי את אשת ירבעם, וכי באשת ירבעם (שם) למה זה את מתכברה, או שהתכבר להם דברים ודבר להם קשות ואמר להם זכעם כאלו לא יבא אדם לפניו לשבור, מאין באתם לפני ויאמרו מארץ כנען לשבר אוכל, וכאשר הזכירו זה אז נחצרר לו שהיו אחיו באמת והו' שהוקיף עיד לומר ויכר יוסף את אחיו שנתוסף לו צהם הכרה וידיעה אמתית. כך פי' הרמב"ן ז"ל: ובמדרש ויתכבר אליהם נעשה להם ככרי כעל הגביע והקיס צו אמר להם אחי רואה בגביע שמרגלים אתם, איל כנים אכחנו אצל לוכו אצ"ו שלא ככנס בשער אחד אמר להם בשוק של זכות מה עיזכם אמרו לו אצדה אצדה לנו והיינו מנקשים אותה אצדה היום ג' ימים, אמר להם אחי רואה בגביע שלי ששנים מכם החריצו כך גדול של שכם מיד כזדעזעו כולם ואמרו לו שנים עשר עבדיך אחים אכחנו אמר להם היכן השנים אמרו לו

האחד איננו והקטן את חזינו היום אחר להם יוסף הציון אחיכם הקטן אלי וארעה כי לא מרגלים אתם כי כנים אתם :

(יג) שנים אשר עבדיך אחים אנחנו. מתחלה אמרו כלנו בני איש אחד אנחנו ונחנו טעם למה שנמלאו מקובלים, אמרו מפני שהיינו כלנו בני איש אחד לכך אנו מקובלים יחד לא נפרד אחד מחברו, ועוד פן יגזלו התבואה לאחד ומשרתינו לכך הולכיהם לצא כלנו ציחד: בנים אנחנו. לדיקים בני לדיקים מעולם לא היינו מרגלים, ודרז"ל אמר להם יוסף נכנסתם בעשרה פתחים ועתה אתם כועדים במקום אחד אין זה אלא דרך מרגלים, ועתה אמרו שנים אשר עבדיך אנחנו בני איש אחד, והרחיבו לו צאור יותר כי הם עשרה והקטן היום חלל חזיהם והאחד איננו והיו הולכים לבקשו, והשיב יוסף בזאת תצחנו חי פרעה אם הללו מזה כי אם צבוא אחיכם הקטן, ולא מלאו תשובה להשיב, ותשובת חי פרעה אין לוותר ציוסף הלדיק שהיה כשצע עליו לסקר ולא מלינו זה כלל אך קיים דבריו צטצועתו בכל פעם, מה שאמר חי פרעה כי מרגלים אתם כלנו כיון שאתם אומרים האחד איננו אילו הייתם מולאים אותו מה הייתם עושים צו אמרו לו היינו פודין אותו צכל ממון שיפסקו עלינו, אמר להם ואם לא היו רולים לחתו צסום ממון מה הייתם עושים א"ל על זה צאנו להרוג או ליהרג אמר להם חי פרעה כי מרגלים אתם. וכן חי פרעה אם הללו מזה קיים דבריו שהרי כשאר שמעון ולא ילאו כולם, ומה שאמרו שנים אשר עבדיך אחים אנחנו היה ראוי לוותר היינו כי יש צמטעות אנחנו שכולם צחיים, חבל למד הכחוצ סנתצאו שלא צכוונה: (יח) ביום השלישי זאת עשו וחיו. זשה"כ (הושע ו') יחיינו מיומים ציום השלישי יקיימו וכחיהם לפניה, זכות אצות סייען סכי (צראשית כ"צ) ויהי ציום השלישי וישא חצרהם את עניה, זכות התורה סייען סכי (שמות י"ט) ויהי ציום השלישי צהיות הצקר :

(יט) שבר רעבון בחיכם. רמז מהוך לסוכו שאין ראוי לאדם להמשך אחר תאות המאכל והמשתה כי אם צקיום גופו צלצד וצצר רעצוכו, וכענין סכי (משלי י"ג) לדיק אוכל לשצוע כפשו, ועל כן אחו לסון צצר רעצון ואף כי צימי הרעב, וידוע כי עיקר יראת ה' היא הפרישות מתאוות העולם, ומזה התחיל ואמר את האלהים

אני ירא: (כ) ויעשו כן. למדך שכולם מקרו את עלמם ואמרו לו הכנו כלנו לפניך קח מי שחללה: ויקח מאתם את שמעון. עכצ את שמעון יותר מכולם כדי להפרידו מאת לוי שלא יטלו סכיהם עלה כנגדו כענין סעשו כנגד סכס לפי שסכיהם היו מלויים יחד תמיד כענין סכי (צראשית מ"ט) שמעון ולוי אחים כלי חמס וגוי, ומ"ס (סס) ויפתח האחד את שקו זה לוי ולפי שנפרד שמעון ומנו קראו הכחוצ אחד, והנה יוסף הולרך לקחת אותו מהס חבל הם לא לקחוהו, מכאן למדו רצותינו ז"ל ככרים שאמרו לישראל חנו לנו אחד ונהרגהו ואם לאו נהרג את כלכם ילחמו ויהרגו כולם ואל ימקרו אחד מישראל להריגה חבל אם צררו מעלמם אחד מהם ואמרו חנו לנו את פלוני הרי אלו כותכים להם ואל יהרגום, סכן מלינו צצצע צן צכרי סצח כנגד דוד כענין סכי (שמואל צ' כ') וסס כקרא איש צליעל וסמו סצע צן צכרי איש יוניכי ויחקע צסופר ויאמר אין לנו חלק צדוד ולא נחלה לנו צצן יסי איש לאהליו ישראל, וכאשר צרח לו וככנס צחצלה צית מעכה רדף אחריו יואצ כענין סכחוצ וינאו וילורו עליו צחצלה צית המעכה ויספכו סללה אל העיר ותעמד צחל וכל העם אשר את יואצ מסחיתים להפיל החומה ואמר להם יואצ איש מהר אפרים סצע צן צכרי סמו כשא ידו צמלך צדוד חנו אותו לצדו וחלכה מעל העיר ותאמר האשה אל יואצ הנה ראשו מושלך חליך צעד החומה :

(כא) אבל אשמים אנחנו על אחינו. זה דרך הלדיקים כסחוטאים מודים צדצר ומלדיקים עליהן את הדין, וכענין סכי (ויקרא ה') אשם הוא אשם אשם לה', ודרך הרשעים סחוטאים ואומרים איננו חטא, הוא סכי (זכריה י"א) אשר קיניהן יהרגון ולא יאסמו: אשר ראינו צרת נפשו בהתחננו אלינו. זה יורה כדעת הסוצריי שלא מחרוהו אחיו מעולם שאילו כן היה להם לומר חבל אשמים אנחנו על אשר מחרנו את אחינו. והאשם היה שהסליכו אותו לצור כי אין ספק שהיה מהחנן להם שלא יעשו זאת ולא שמעו עליו: על כן באה עלינו. פירושו על הככון צחה עלינו הלכה הזאת ועל הדין, מלסון (צמדצר כ"ז) כן צכות ללפחד דוצרות, והנה הלדיקו עליהם את הדין כי כאשר לא חמלו עליו צראותם לרת כפשו צחה להם הלכה הזאת מדה כנגד מדה :

השלישי ואת הכסף המושב וגוי אולי משנה
הוא שמה הממוכה על הצית שכחו סוגג לוח
להם יעקב להחזירו מפני קדוש השם, הרביעי
ואת אחיכם קחו, החמישי הפלה אחר להם
ואל שדי יתן לכם רחמים לפני האיש:

(יד) ושלח לכם את אחיכם אחר זאת בנימן.
מה שלא הזכיר את שמעון צטמו כראה
שלא היה לו לאזיו על דבר שכם וע"כ לא
אמר ושלח לכם את שמעון, ובמדרש ושלח
לכם את אחיכם זה יוסף, אחר זה שמעון,
כוונתו צעת יהפלה להתפלל קחם גם על האח
האחר אולי עודנו חי: ואל שדי יתן לכם
רחמים לפני האיש. דרז"ל לעולם יקדים אדם
תפלה ללכה שהרי יעקב קודם ששלח לבנימין
הקדים להתפלל: ובמדרש ואל שדי יתן לכם
רחמים מה ראה לזכרם שאל שדי ללמדך שהרבה
יקורין עזרו על יעקב, עד שהוא צמעי אמו
עשו מריב עמו שנא' (בראשית כ"ה) ויתרוללו
הזכים, זרח מפני עשו ללצן וכלטער שנאמר
(שם ל"א) הייתי ציוס אכלני חרצ וקרצ צלילה
וגוי, כיון שנולט מלצן צא עשו להרגו, צאם
לו לרת דיכה ולרת רחל, בקש לנו מעט צא
לו רוגזו של יוסף, הוא שכתוב (איוב ג') לא
שלותי ולא שקטתי ולא נחתי ויצא רוגזו, ולא
היה נוקבל תנחומין שנא' וימאן להתנחם מיד
צאם לו לרת שמעון ואח"כ לרת בנימין לפיכך
התפלל צאל שדי מי שאמר לעולם די יאמר
ללרותי די, וכן דרז"ל (תהלים כ') יענך ה'
ציוס לרה ישגבך שם אלהי יעקב וגוי, אלהי
יעקב ולא אחר אלהי אברהם ויחמק מכאן
לצעל הקורה שיכנס צעציה של קורה, ר' יהושע
צן לוי פתר קרייה צגלות ואל שדי יתן לכם
רחמים וכמו דכ' (שם ק"ו) ויתן אותם לרחמים
לפני כל סוציהם, לפני האיש זה הקצ"ה כמע"כ
(סמות ע"ו) ה' איש מלחמה, ושלח לכם את
אחיכם, אלו עשרת השבטים, אחר ואת בנימין,
זה שבט יהודה ובנימין, ואני כאשר שכלתי
שכלתי צחורצן צית ראשון שכלתי צחורצן השני
לא אסכול עוד (צ"ל) מה שדרש רבי יהושע
צן לוי האיש זה הקצ"ה אפשר סכוון על מדה
רחמים, ואמר ואל שדי יתן לכם רחמים זה
הקצ"ה כלו' יתן לכם שמו שהוא מדה רחמים,
וצא לצאר כי הנציח נתן דעתו צתפלתו גם
לדורות צקצון גליות שהשכינה שורה עמו
צגלות תתעלה ותתיחד עם הרחמים, ואפשר

(כז) הלא אמרתי אליכם לאמר אל תחטאו בילד
ולא שמעתם. פירוש אמרתי לכם צטעה
מעשה שלא תחטאו כי ילד הוא ומפני נערוהו
חטא צכם וראוי לכם להעצור עונו: וגם דמו.
האכזריות שהיה לכם צטעה שהטלתם אותו
לצור הנה כדרש כי אע"פ שלא הרגתם אותו
צידים הנה השם יתעלה ידרוש מכם דמו
ונחשצ לכם המעשה כאלו טפחתם את דמו כי
אולי כצר תח צהיותו ילד טעסועים ולא כסה
ללכת ארח צרגליו, כך פירש הרמב"ן ז"ל:

(כח) וימלאו את בליהם בר. צלא מדה ולהסיצ
כספיהם איש אל שקו שלא מרעתו ולכך
וילא לצם ויחרדו, אצל כסף שני מרעתם,
וענין הלה שנתן להם דרך חסד היה כי
הודיעם שאין צלצו להרע אותם אם האמת
אחם והכה הוא נותן להם לדה כדי שיוכלו
להציא את אחיהם: (כח) מה זאת עשה אלהים
לנו. מדה הדין כלו' עשה אלהים לנו כמדתנו:
(לז) את שני בני תמות. ארבעה צנים היו לו
לראובן וע"ד הפסע יאמר תחת אחד
מצניך יהיו שני צני, ובמדרש את שני צני
תמית אם לא אציאנו אליך, אחר יעקב צכור
שוטה הוא זה וכי צניך הם ולא צני:

(לח) לא ירד בני עמכם. טחק צזה ולא הסיצ
לו כלל ולא צעה צדצרו מפני שכבר פסע
צאציו ומעחה לא יצטח צו, אצל צעה צדצרי
יהודה כי יהודה צבר צאחיו ועעכתו של יהודה
אם ישך משלח את אחינו אחנו וגוי ואם אינך
משלח וגוי, וכן דרז"ל אחר להם יהודה הכיחו
לו לזקן עד שחכלה פח מן הסל אחר יהודה
אצא אם ילך צנימון עמו ספק נחפס ספק
לא נחפס אם ילך עמו כמיה ואם לא ילך
עמו כלנו מחים מוטצ שחכים את הספק ותטול
את הודאי:

מג (ט) אנכי אערבני מידי תבקשנו וגוי
וחמאתי לך כל הימים. צעוה"ז
כלו' אהיה קרוי חוטא כל הימים להיות חלקי
עם החוטאים כגון גוזל אצוחיו שנא' (משלי
כ"ח) גוזל אציו ואמו ואמר אין פסע:
(י) כי לולא התמהמהנו. פירוש רבינו חנכאל
ז"ל למדך הכי שדחקו עלמון צמאכל ולא
הטיחו דצרים כלפי אציהם עד שנתרלה מעלמו
לפי שכצוד גדול היו כוהגים צו וכיון שנתרלה
השיאם עלה צחמטה. דצרים, האחד הורידו
לאיש מנחה, השני וכסף מענה קחו צידכם,

ג"כ שכוון על מלח האיש מפני שא"א להצין זה על יוסף שכבר אמר וקומו שובו אל האיש ודי שיאמר יחן לכם רחמים לפניו ומה עמם שיחזור האיש פעם אחרת, ומפני שדברי הכבי"א מיוסדים על קו המכוון אף כי בחפלתו ע"כ הולך כדרוש לפני האיש זה הקצ"ה שהוא אל שדי והוא כאלו אמר יחן לכם רחמים לפניו, ומה שלא אמר לפניו כדי ללמדנו כי קרא בכאן לאל שדי האיש וכ"מ (סמות ט"ו) ה' איש מלחמה, וצמד"ש סיר השירים (סיר א') אשכול הכופר בן כזירא אמר אשכול זה הקצ"ה איש שהכל בו: (טו) ויקחו האנשים את המנחה הזאת. ע"ד הפסעו מה שהזכירם בשם אנשים ולא בשם אחים להורות על הליכתם בצריזות גדולה כאנשים, ועוד כי היו ככנסים בארץ צפחד גדול והיו מתכבדים שלא יכיר אותם שום אדם כאחים אלא כאנשים ככרים: וע"ד הקבלה הזכיר לשון אנשים רמז לעשרה הרוגי מלכות ומן הכתוב הזה יתחיל הרמז בהם ולכך תמלא שהזכיר צפרטה עשרה פעמים האנשים כאשר אצאר בסוף הפרטה בעזרת השם יתעלה: (טז) ושבוח שבח, לזה זה למכסה בנו שהרי צני יעקב כזהרים היו על השחיטה: וחבן. זה נקור החלב, או יש לפרש והבן שזמן אותם צערב שנת ליום שנת כענין שבי (סמות ע"ו) והיה ציוס השטי והכינו וגו', וכן תמלא צ"ר והבן אין והבן אלא שנת כמה דתימר והכינו את אשר יצאו הדא אמרה ששאר יוסף את השבת: בצהרים. זו היא שעת מאכל הסרים והסופעים שיש להם להתעסק בצרכי לצור, וכן הכי יגנה האוכלים בשחר, הוא שאמר שלמה ע"ה (קהלת י') אי לך ארץ שמלכך נער ושריך צקק יאכלו, וישנה האוכלים צלהרים הוא שאמר (טס) אשרי ארץ שמלכך בן חורים ושריך צעת יאכלו: (יח) על דבר הכסף השב באמתחותינו. אמרו אין דרך הצאים למלרים משאר הארלות לשזור בר ללון צצית יוסף כי אם צשאר מקומות העיר וצפונדקאות ומה שאנחנו מוצאים צצית זה אין זה כ"א להתגולל ולהחנפל עלינו, כלומר שיעלילו עלינו, וכן תרגומו לאסקהפא כתרגום (דברים כ"ב) עלילות דברים תסקופי מלין: ולקחת אותנו לעבדים ואת המודיגו. כי ידאגו על חמוריהם לפי שהנהמה צדק היא חיי האדם וכש"כ בשלא יוכלו לשלוח לצתיים בר ויפחדו פן ימותו צרעו, וכיו"צ

(סמות י"ז) להמיה חותי ואת צני ואת נקני צלמא, הזכיר ציחד צהמחם עמם לפי שהצמות היו חייים צמד"ר: (כט) אלהים יחנך בני. כשאמר יעקב לעשו הילדים אשר חנן אלהים את עבדך עדיין לא נולד צנימין ולכך צרכו עתה צחנינה: (ל) כי נכמרו רחמיו, כמנהג האחים מאצ ואם. ובמד"ש כי נכמרו רחמיו אל אחיו, שאלו יש לך אח מאם, א"ל את היה לי ואיני יודע היכן הוא, יש לך צנים א"ל עשרה צנים יש לי א"ל ומה שמש צלע וצבר ואצבל וגו', א"ל ומה עיצן של סמות אלו א"ל על שם אחי והלרות סמלאוהו, צלע על שם שצבלע צין האומות, צבר על שם שהי צבור לאמו, ואצבל שצצנה לצין האומות, גרא על שם סגר צארץ אחרת צין האומות, וכעמון על שם שהיו מעשיו כעימים, אחי שהיה אחי מאצ ואם, וראש שהיה גדול ממני ועטרה לראשי, מפ"ס על שלמד תורה מפ"י חצי כל מה שלמד משם ועבר, וחפ"ס שנתחפה עד היום הזה, דבר אחר מפ"ס וחפ"ס הוא לא נתיפה צחופתי ואני לא נתיפתי צחפתי, וארר על שם שאמר אצ"ו (צראשית ל"ז) כי ארר אל צני אצל שאלוהי, וי"א שהיו פניו דומים לורה, מיד ויצקם לצכות ויצא וחדרה ויצך שמה, וכן הוא כדרש ג"כ צומכת סוטה:

(לג) הבכור בכורתו, מכה צגציע ואומר ראובן שמעון לוי ויהודה יששכר וזבולון צני אם אחת הקצו כקדר הזה כפי תולדותיהן, וכן כולם, כיון שהגיע לצנימין אמר זה אין לו אם ואני אין לי אם יש צללי מיד ויתמחו האנשים איש אל רעהו זה מדרש רז"ל: ויש לשאול מה היה מחשבתם צגציע אם האמר שהיה אללם הגציע ההוא כמעשה הכלים העשויים לסעות או צחכמת הכוכבים והמזלות, צכל ארץ מלרים הורגלו צזה הרצה ולא היה להם לחמות צזה, אצל כראה שהיתה חכמה מחודשת אללם צהכר הקולות, שהרי ידוע הוא כי צקול מתערב צו הדבור למי שיצין החכמה, וכן אמרו קול ורוח ודבור, וכמו שארז"ל צקול הכשוע צצבלים צימי ניסן צשעה שאין הרוח מכשצת כי אנתה חנועה הוא שצח והודאת להקצ"ה, והוא שארז"ל מנין שהצבלים אומרים סירה סנא' (תהלים ס"ה) יחרועו אף יסירו, וצאותה חנועה יש קול וצאותו הקול מתערב צו דבור למצין החכמה שהיא, וע"כ היו אחי יוסף חוסצים כי צהכאת

שם משאר הארלות לפי שידע זה נחכמת הנחש
 שהם גנזוהו, והטיבו הם למה ידבר אדני
 כדברים האלה ונוי. הן כסף אשר מצאנו בפי
 אמתחותינו השיבונו אליך ואיך נגנוב. וזהו קץ
 שדרזיל מכלל עשרת קץ הנמללים בתורה אם
 המליחה חזרו קץ שלא נגנוב: (י) גם עתה
 בדבריכם בן הוא. בן הדין אללנו בדבריכם
 שכולכם חייבין דבר עשרה שכוללת גנבה
 אלל אחד מהם כולם נחפסין, אלל אני לעשה
 לפנים משורה הדין אשר ימלא אחרו יהיה לי
 עזר ואחס תהיו נקיים: (יב) בגדול החל. כדי
 שלא ירגישו שהיה יודע שאין הגניע כי אם
 באמתחת זכיון ועשה זה כדי להסתר: וימצא
 הגניע באמתחת בנימן. היו מצייטים אותו והיו
 קורין לו גנב דר גנבתו על שם שכי (בראשית
 ל"א) ותגנוב רחל את התרפים והיו מכים אותו
 על כתפיו, ולפי שהיו חוסדים אותו ואין בו
 זכה שטרחה שכינה בחלקו זהו שכי (דברים
 ל"ג) וצין כתפיו שכן, ומ"ט ויקרעו שמלותם
 חף זכיון זכלל ולפי שהיו חוסדים אותו והיה
 זכאי זכה ולקח עטרה על זה שלא זמנו מרדכי
 שקרע בגדיו על ישראל שנא' ויקרע מרדכי
 את בגדיו, אלל הם היו ראויים לזה שבקצתם
 קרעו חזיהם את בגדיו שנא' (בראשית ל"ז)
 ויקרע יעקב שמלותיו, והנה הענין מדה כנגד
 מדה הן לעונש הן לשכר, ומה שקרעו אחי
 יוסף שמלותם הכל היה ע"י מנשה שהרי מ"ט
 וילו את אשר על ציתו מנשה היה ולפי שהוא
 עשה כל הענין הזה והיה שליח לרדוף אחריהם
 ולהתעולל עליהם בגניע והיה קצה שקרעו
 שמלותם לבך נקרעה כחלתו חליה זארץ כנען
 וחליה בעבר היחדן: (יד) ויפלו לסניו ארצה.
 כל העשרה וזכיון עמהם גיב כדי לקיים ואחד
 עשר כוכבים מסתחיים לי: (טז) מה נאמר
 לאדני. זכסף ראסון מה נדבר עתה בגניע.
 ומה נצטרק ומה טענה כעעון וכלעדק: האלהים
 מצא את עון עבדיך. הלדיקו עליהם את הדין
 ואמרו ידענו כי נקיים אכחנו מכל זה
 אלל אכחנו חייבין ממקום אחר ומלפני ה'
 יתעלה ילא המקטרג להזכיר את עון עבדיך,
 הננו עבדים לאדני גם אנחנו גם אשר נמצא
 הגניע בידו: (יז) חלילה לי מעשות זאת. כי
 שופט כל הארץ אני וחלילה לי מעשות חמס
 לכם: ונראה כי דעת יוסף היתה כי חיוז
 העטרה אשר נמלחה גנבה ציד אחד מהם אינו
 אלל

זהכאת הגניע היה הדבור מתערב עם הקול,
 ואין הדבור נשמע ומוזן כי אם לבעל החכמה
 לצדה, ועיכ אמר ויתמהו האנשים איש אל
 רעהו כי לא היה הענין מן החכמות המלויות
 זיניהם רק היתה חכמה מחודשה והיו תמיהים
 עליה: (לד) חמש ידות. חלק זכיון עם אחיו
 וחלקו של יוסף וחלק אסנת ומנשה ואפרים
 הרי חמשה: וישתו וישכרו עמו. באותו יום כי
 מיום שמכרוהו לא שמו יין עד אותו יום וגם
 הוא לא שותה וכן תורה מלת עמו, וזה שכי
 (בראשית מ"ט) כזיר אחיו:
מד (ה) באשר יוכלון שאת. פירש הרמב"ן
 ז"ל יותר מן המניע להם
 זכסף אשר הביאו לו: ושים כסף איש בפי
 אמתחתו. כסף שכי זה לדעתם שאם עשה זה
 כפעם הראשונה שלא לדעתם היה להם התכללות
 בגניע שנעשה בו כאשר נעשה זכסף, אלל
 היה זה לדעתם וידעו זכסף כאשר ידעו זמנא
 כי הכירו כי נתן להם כאשר יוכלון שאת, ואם
 היה שלא לדעתם אולי עען עליהם כי היה
 הכסף גם זפעם הזאת ממזון ולא יתכן כן
 בגניע, ומי יוכל לדון עם שתקיף זמנו:
 ודע כי בעבור היות השוברים רבים מאד בכל
 ארץ מלרים ומהומות רבות בחוכה היו
 הצאים כותמים שקיהם וכספיהם למשכיר והוא
 מודד להם כפי הכסף הנמלא והם לוקחים
 הכתון להם כאשר דבר מלך שלטון ועוד כי
 באמונה הוא עושה, ועיכ לקחו פעם ראשונה
 גם זשכיה שקיהם סגורים ולא ידעו מה שבחובם:
 (ג"ד) והאנשים שולחו יהמה וחמוריהם יהם
 ייצאו את העיר. גם זה מן הרמזים שבחורה
 כי מדה"ד מחומה כנגדם מפני חטא המכירה,
 וכבר בארתי לך זענין דור הפלגה כי זכל
 מקום שהמלא בתורה השם המיוחד רסום למפרע
 הוא רמז למדה"ד, ומפני זה הולרכו אחי יוסף
 לחזור לחמור זלכתם למחור חפלים: לא הרחיקו.
 כדי שלא יעריחו עליהם שילטרכו לחזור ממקום
 רחוק: (ה) הלא זה אשר ישחה אדני בו. פי'
 הלא זה שלקחתם הוא אשר ישחה אדני בו,
 והעליל אותם בגניע כדי להגדיל אשמתם כי
 הגוכב כוס מצית המלך הלא הוא מצזה את
 המלכות והוא חייב מיתה: והוא נחש ינחשבו.
 כלוי היה לכם לחסוב כי ישאל למנחשים על
 זה וידע שאתם גנבתם אותו, וכחן דדבריו
 אלנו עעם למה שרדף אחריהם יותר וכל הצאים

אלא כשהם מתחלפים כולם ציחד לבנוז ולקח אחד מהם את הגנבה לדעת כולם אז יתחייבו, אבל כשתמלאה הגנבה ציד אחד מהם הוא לצדו חייב מיתה והאחרים פעורין כי חולי לא ידעו בגנבה, ועיכ אמרו הם הכנו עצדים לאדני חנו קונסים את עלמנו להיות עצדים לאדני, זהו שאמרו גם אנחנו כלנו גם אנחנו הנקיים שלא ידענו בגנבה, גם אשר נמלא הגביע צידו חנו מקבלים על עלמנו להיות הדין טוה צנו כאלו ידענו בגנבה, והסיב יוסף חלילה לי מעשות זאת לקחה אחכם לעצדים כי חולי לא ידעם בגנבה אבל האיש הנמלא הגביע צידו הוא חייב מיתה וזהו שהוסיף הוא. אבל איני רולה להמיתו אלא הוא יהיה לי עצד ואחם הנקיים עלו לסלום אל אביכם :

ועיד הקבלה מה שנחתמה פרטה זאת בפסוק עלו לסלום אל אביכם זה רמז לעשרה הרוגי מלכות אשר עלו לסלום אל אביהם שצטעמו אחר שנחלצנו ונלכדו מתטאו של יוסף : ונבר ידעת כי כחונת הפסים היה חללת הקצות וראשית גלגול הדברים ונחשב להם לאכזריות גדול מה שצבלו הכתוכה צדס השעיר ואמרו לאביהם זאת מלאנו, לפיכך היה העונש צהם צבופם שהתחיל השעצוד צהם אחרי מות יוסף מיד, ואחר זמן צהרוגי מלכות שנדונו צבופותם, כי סגוף כתוכה לכפס, ועיכ תמלא צפרטה זו " פעמים האנשים לרמוז על עשרה הרוגי מלכות, והיה לו לומר אחי יוסף או צפי יעקב, ואלו הם ויקחו האנשים את המנחה הזאת, הלא את האנשים, כי אחי יאכלו האנשים, ויצא האיש את האנשים, וייראו האנשים, ויצא האיש את האנשים, ויתעו האנשים, אמתחות האנשים, והאנשים שלחו, אחרי האנשים, הרי עשר פעמים אנשים, ואלו הם עשרה הרוגי מלכות. רצן שמעון צן גמליאל. רבי ישמעאל צן אלישע כהן גדול, רבי עקיבא צן יוסף, רבי יהודה צן צבא, רבי חנינא צן תרדיון, רבי ישצב הקופר, רבי אליעזר צן דמא, רבי חנינא צן חנינאי, רבי חולפית מתורגמן, ר"א צן שמוע, עליהם אמר דוד ע"ה (תהלים ע"י) כי דורש דמים אותם זכר לא טכח לעקה עכויס, ויש לך לדעת שלא היו צזמן אחד ולא כדונו כולן ציחד : וכן תמלא צפרקי היכלות אמר רבי ישמעאל אותו היום חמיסי צצנת היה, כשצאת השמועה וכרך גדול צצרומי טלוה

לופינוק קיסר ותפשו ארבעה אנשים אלו מאצירי ישראל רצן שמעון צן גמליאל ורבי ישמעאל צן אלישע ורבי אלעזר צן דמא ורבי יהודה צן צבא ומאחיס ושמוכה אלפים תלמידי חכמים מירושלם פדיון שלהם, וכיון שראו ר' נחוכיא צן הקכה גזרה זו עוד והורידני למרכצה וצקסתי טאלה מקוריאל טר הפנים ואמר לי עשרה נכתבו צצית דין של מעלה וכתנו לו לקמאל הרשע טרו של עטו ואמרו לו לך והכחד מאצירי ישראל כל נחט עוב ירך וכתף להטלים גזרה (שמות כ"א) וגוכ איש ומכרו ונמלא צידו מות יומה ושמורה לו להנקם ממנו עד שחגיע (ישעיה כ"ד) יפקד ה' על לבא הערום צמרום צגדיים וכצטים של יום הכפורים, אמר רבי ישמעאל כל ההתרחות הללו וכל התכאין הללו החרו צו והתנו עם קמאל הרשע והוא אמר קבלתי עלי ויצחר עשרה מאצירי ישראל, אמר רבי ישמעאל מה עשה זהוריאל ה' אלהי ישראל צאותה טעה לא הספיק לומר לקופר כתוצ גזרות ומכות גדולות קטות ועזות ומצוהלות וכורחות וכצדות על רומי מפני חמה שכתמלא על קמאל הרשע שקבל עליו כל התכאים הללו, אלא מיד נעל כייר וכתצ עליו נקמה זו עתידה ושמורה לרומי הרשעה חעלה עכן אחד ותעמוד למעלה מרומי טעה חדשים וירד שחין לח על האדם ועל הצהמה ועל הכסף ועל הזהב ועל הפירות וכל מיני מתכות ואח"כ העלה עכן אחרת ותדחה את הצרתה ותעמוד צמקומה טעה חדשים אחרים, וירד נגע לרעת וקפחת וצחרת וכל מיני נגעים על רומי הרשעה עד שחצא טעה שיאמר אדם לחצרו הילך רומי הרשעה צפרועה היא וכל אשר צה ויאמר לו אינה מתצקסת לי, עד כאן צפרקי היכלות : אבל יש לתמוה ממה טכי כי רבי חנינא צן תרדיון הוחלף צלופינוק קיסר ולופינוק קיסר הוא שנשרף וכן כל השאר כי כן כתוצ טס וכמדה זאת לכל חכמי ישראל, ושמעתי צזה כי כטס שהוחלף ילחק צאיל והוקצע לו טכר כאלו הוקרצ וכאלו עפרו לצור על גבי המזבח, כן הוחלפו חכמי ישראל צאחרים, וכיון שטעמו טעם מיתה צמה שנחפשו ונגמר דיכס לכך הם קצלו עכטס והרי זה כאלו נהרגו, ומה שאמר הכי וטים כסף איש צפי אמתחותו, ירמוז אל הענין הזה כי הכי המשיל את הנפס לכסף לרוף והגוף לאמתחת כי הוא אמתחת הנפס,

רבינו

מקץ כ

בחי

צא

וכן לפי דעתי מה שהזכיר למעלה כי עתה שצנו זה פעמים רמוז למה שאמר הכי (איוצ על חסודת צאכסי חון, וכחיצ (איוצ ליג) פעמים שלש עם גזר, והוא מאמר יהודה שהתחיל צמלות יצום תחלה, והצן היעצ כי מזה הזכיר צסוף ויסוצו העירה והיה אפשר לומר ויסוצו מלרימה חצל הוא מלסון עיר קטנה והמשכיל יצין, ומפני זה נחתמה הפרטה ואחם עלו לשלום אל אביכם. והיה יכול לומר לכו לסלום לדרככם חצל הפרטה מצוארת צאחי יוסף לסעה ורומזת לעטרה הרוגי מלכות. לדורות אשר עלו לסלום אל חציהם שבשמים, וכן דרז"ל חכמי האמה ז"ל עטרה הרוגי מלכות אין כל צריה יכולה לעמוד צמחילתן, וכן הכי אומר (ישעיה ס"ד) עין לא ראתה חלהים זולתך יעשה למחכה לו :

ויגש אליו יהודה

מענה רך ישיב חמה ודבר עצב יעלה אף: **שלמה** המלך ע"ה יזהיר צכחוצ הזה (מסלי ע"ו) על האדם לגדל כפסו ולהרגיל טצעו ולסונו צמענה רך, כי המענה הרך יסקיע ויניח כעס הכועס, והדצרים המעליצים שהם צהפך מענה רך הם יולידו הכעס והחמה: ודבר ידוע כי הדצור יש לו כח גדול הן לטוב הן להפכו והוא עיקר הוית האדם כפרי הזה שהוא עיקר האילן, ומזה אמר הכחוצ (צרחסית צ') והי האדם לכפס חיה, צאורו טעיקר הוית האדם צטציל כפס חיה שהיא הכפס המדצרת, וכן ח"א לרוח ממללא וע"כ נהרא הדצור פרי, והוא שכי (ישעיה כ"ז) צורה כי צפתיים כי הדצור פרי צפתיים, ומה שייחס הכי הדצור לצורח יתעלה מפני שהדצור הוא כחלל וקח הסכל שהוא מלך הכפס המדצרת צצאדם, כי הצהמות שאין להם סכל אין להם דצור, ועם הדצור יש לו לאדם יחרון על שאר צעלי חיים, והוא שכי (איוצ ל"ה) מלפנו מזהמות ארץ ומעוף השמים יחמכו: ויש צדצור שכי דרכים דרך החיים ודרך המות, והוא שכתוצ (מסלי י"ח) מות ומיים ציד לסון ואוהציה יחכל פריה, וזה אוהרה למני שהוא צעל דצרים או צדצרי חורה ועניכי המלות שהוא דרך החיים או צלסון הרע ושאר העצירות התלויות צדצור שהוא דרך המות וצא שהמע"ה ואמר כי לפי רצוי דצרו צדרך הטוב יהיה פרו קודם

הלולים להי ויהיה לו סכר טוב הרצה, ולפי רצוי דצרו צדרך הרע יהיה פרו. ור ורע ויהיה לו עוכס הרצה, ומפני שהדצור הוא עיקר גדול צאדם להוסיע כפסו וגופו או להאצידו, צא סלמה ולמד דעת את העם שיהיו מחזיקים צמדה זו של מענה רך כי הוא יסיצ חמה ואפילו חמת המלך שכי (מסלי ע"ז) חמת מלך מלחכי מות. והנה יהודה צן יעקצ החזיק צמדה הזאת סדצר ליוסף צלסון רכה וע"כ השיצ חמתו שהיה מראה להם שהוא כועס על דצר הגציע. וידוע כי לא היה ראוי כעס ליוסף המעליל אותם צענין הגציע כי אם ליהודה ויחר אחיו הנקיים שהיו מחללים ולא שות להם, ואעפ"כ היה יהודה חכם גדול וגצור צגצורת הגוף וצגצורת הנפש שצצס את ילרו ולא כעס, אע"פ שהיה ראוי להם לכעוס ראה יהודה כי עתה לא היה מקום לכעוס חצל היה לריך למענה רך כדי להסיצ חמת הארון יוסף, וע"כ נגס אליו להסוכח עמו ורלה לגלגל העניכים כולן שאירעו להם עמו עד עתה וכונן לסלטה דצרים, לדין, לפיוס, ולמלחמה, וז"ש ויגש אליו יהודה ויאמר בי ארני ידבר נא עבדך דבר באוני ארני ואל יחר אפך בעבדך כי כמוד כפרעה. מליכו לסון הגסה מממסת לסלטה דצרים, דין ופיוס ומלחמה, דין הוא שכתוצ (דצרים כ"ה) וכגסו אל המטפט וספטוס, פיוס הוא שכי (יהוסע י"ד) ויגשו צכי יהודה אל יהוסע, למלחמה שכתוצ (סמואל צ' י') ויגש יוחצ והעם אשר עמו למלחמה, והנה יהודה כוון לסלטה, ומזה אמר צי אדני כמי שצא וכלי מלחמתו לידו והוא ערוך מלחמה ואומר צי תמלא כל מה שתלטה אם לדין אם לפיוס אם למלחמה. או יאמר צי אדני. העון צי מפני סממלא עון הגציע לצכימן ואין ליהודה ואחיו צזה עון אשר חטא זולתי לצכימן לצדו, ע"כ יחלה פניו לאמר לו שלא ישים העון צצכימן כי אם צו ושיעכצ אותו כאלו כמלא הגציע צידו וסיפעור לצכימן, כי זאת סאלחו של יהודה צכל כפורי דצרו והוא הדצר אשר היה מצקט טעליו אמר ידצר כא ענדך דצר כי הדצר הזה הוא חלופי צכימן צו: ואל יחר אפך בעבדך, כלוי כשאני אומר לפטור לצכימן החשוד ולחפוש אחי שאני נקי, טענה יש לי צזה כי איס כמוד פגיה ומלוח לאומים כפרעה ראוי לך שהסמע טעכותי והקנה טעליה אחי אומר

אומר לך כזאת לחפוק הנקי ולפטור החסוד, ומספר טענותיו והולך כי זאת לו צקצת הערבות שעשה עליו, ומתחיל להזכיר ראשונות אדוני שאל את עבדיו: (יח) ידבר נא עבדך דבר. כעל רשות ומנו שיוכל לדבר לפניו והתחיל לדבר בלשון רכה כענין שבי (משלי כ"ה) צאריך אפים יפתה קלין ולשון רכה תסצר גרם, וכי (משלי ע"ו) מענה רך יטיב חמה, ודברי יהודה צפרטה זו הם דברי וכוחין שנחוכח עם יוסף, ומתוך חכמתו של יהודה רלה לגלגל עתה קלת מן הענינים שאירעו להם עמו כדי להעיר רחמיו וכדי שיחפייק אליו צרצוי מחוכויו, כי חסצ שהיה ירא אלהים כמו שהזכיר להם (צרחשית מ"ג) את האלהים אחי ירא, וע"כ אומר אדני שאל את עבדיו לאמר. כלוי לא מעלמנו רק מחוכב הגדנו צאחינו זה מפני שאלת אדני ולא הודינו גם להורידו לפניך כמלותך הראשונה רק אמרנו כי לא יוכל הנער לעזוב את אציו, אצל לפי שאמרת לא חוקיפו לראות פני הולרכנו להצילו צנפסנו מפני זלעפות רעב, והולרך אציו לסלחו עמנו על כרחו צדאגה גדולה, ועתה צראוחו כי אין הנער ימות צנפס ורה. והורידו עבדיך. כנוי שהיה לו לומר והגרתה, או יאמר והורידו כי הם הגורמים, ולכן תפול כל החנתי לפניך שתתחסד עמנו ותרחם עלינו ועל הזקן וקח אותי תחת הנער עבד עולם כי טוב אחי מנו לכל דבר ולך תהיה לדקה, וכמלאת אתה עושה כמה טובות תקנה עבד טוב מנו ותקיים כפס הזקן וחליל אותי מן החטא כי אין תקנה צלא זאת: ועתה ישבנא עבדך תחת הנער עבד לאדני וגוי כי איך אעלה אל אבי. כלוי טוב לי שאהיה עבד עולם ומה שאעלה אל אציו מצלעדי הנער: ובמדרש ויגש אליו יהודה עמד האריה כנגד הסור, יהודה נקרא אריה שנאי (צרחשית מ"ט) גור אריה יהודה, יוסף נקרא סור שנאי (דברים ל"ג) צבור סורו הדל לו: ויאמר צי אדני. אל מעביר עלינו מרת הדין, ידבר כל עבדך דבר צאחי אדני, יכנסו לדרי צאחיך, זקנתו של זה ע"י שעכזה פרעה לילה אחד לקה הוא וציתו צנגעים גדולים שנאי (צרחשית י"ג) וינגע ה' את פרעה וגוי הזר שלא תלקה, אמו של זה לא משה אלא מקללחו של אציו שנאי (צרחשית ל"א) עם אשר תמלא את אלהיך לא יחיה הזר שלא תחול עליך קללה, שנים

ומנו ככנסו לכרך שכם והמריצוהו צצציל נקצה וכאן צצציל זכר כל סכן על אכסכיא של הקציה שנאי (דברים ל"ג) חוסף עליו כל היום, כי כנוך כפרעה, מה פרעה גוזר ואינו מקיים אף אתה גוזר ואיך מקיים, וכי זו היא שימת עין שאמרת ואשימה עיני עליו, מה פרעה להוט אחר הזכרים אף אתה להוט אחר הזכרים, מה פרעה מלך ואתה שני לו כך אצא מלך צאריך ואני שני לו, ואם סולף אחי חרצי מומך אחי מתחיל ומקיים אחי צפרעה רבך: (כצ) ועוב את אביו ופת. ימות הנער צצואו צדרך מלך שהוא מעוכב ורך ולא נסה שיצא ארח צרגליו, ויכלול עוד מה שימות גם אציו מלער צכו, וצא ללמד צזה כי חיי האצ חלויים צחי הנער, וכן צאח אח"כ כי מלך סנפס יעקב קסורה צנפס הנער אס חולי יקרה לו אסון לנער ימות גם אציו, ומ"ס והיה צראוחו כי אין הנער ופת: (כז) ילדה לי אשתי. היה ראוי שיאמר ילדה לי רחל אצל הענין כי לא לקח אשה מדעתו כי אס רחל ולכן יאמר עליה אשתי, כלומר שלא כולד לי מאשה שהיא אשתי צרלוכי רק שנים ושמתי עליהם אהצתי כאלו הם יחידים והשאר צצני הפילגשים הם אלי, וזהו שנקדים הכי צכל מקום רחל ללאה שנאי (רות ד') כרחל וכלאה אשר צכו שתיהן את צית ישראל, (צרחשית ל"א) ויקרא לרחל וללאה הסדה, כי עקר הצית הייתה רחל, וצפרטה זו כי צני רחל אשת יעקב וצלאה לא הזכיר הכי כן, כן פ"י הרמזין ז"ל: (כצ) בי עבדך ערב את הנער. ככנסתי ערב צצצילו וקצלתי עלי שנאי מה שאין לו פדיון כל הימים כל אחי מצמוץ ואני מצפנים להיות מודה צצני עולמות וזהו שהזכיר כל הימים צעוה"ז וצעוה"צ כלשון הכי (דברים ו') לטוב לנו כל הימים שפירושו כן: ונראה כי כיון שהזכיר לשון אליך היה ראוי לומר ומטאתי לך, ועוד כי כן אומר לו (צרחשית מ"ג) אס לא הציאחתי אליך והלגתי לפניך ומטאתי לך כל הימים, אצל אומר ומטאתי לאציו כאלו אומר ומטאתי לאלהים, ויכלול יעקב אציו ואציו צצצמים כי מפני סכצר הזכיר להם את האלהים אחי ירא לך יודיענו יהודה כי נקטר צזה צקטר חזק ואמין להיות גוזל אצותיו וחוטא לשניהם צצני עולמות ומ"ס כל הימים כלוי צכל הימים: ובמדרש כי עבדך ערב את הנער, זשאח"כ (משלי ו') צני אס ערצת לרעך וגוי

רבינו

ויגש מד מה

בהיי

צב

דרך הערב לשאול מן הלוח חרלה שאכנס ערב
 צטבילך. על זה אמר כוקסה צאמרי פיק, ודרך
 הערב ג"כ שהוא מודה לחלוה צכך ועז"ח (שם)
 כלכדה צאמרי פיק, עשה זאת אפוא צכי והכלל
 כי זאת צכף רעך לך התרפס ורהצ רעיק,
 רעיק השני מלא כלוי שלריך להתרפס-לפני
 שניהם לפני החלוה שימחין לו ולפני הלוח
 סיוליאנו מן הערצות, ועל מי כאמר מקרא זה
 על יהודה שהיה ערב ליעקב אציו שאמר כי
 עצרך ערב את הכער, א"ל יוסף כשם שאתה
 ערצת לצנימן למה לא ערצת לאחיק שאני
 רואה צגציע שלי שאתה מכרת לאחיק צכסף
 ולערת את אציק עד שאמר ערוף עורף,
 כששמע יהודה לעק צקול גדול אמר כי איד
 העלה אל אציו וגוי, א"ל צוא וכחוכה שנינו,
 אמור מליך וקדר זייך, אמר יהודה לכפחלי
 לך וראה כמה סוקים צמלרים קפן וחזר ואמר
 י"ב אמר יהודה לאחיו אני אחריצ מהם שלטה
 עולו כל אחד סוק אחד, א"ל יהודה חין מלרים
 כשכס אם תחריצ מלרים תחריצ את כל העולם
 כלו, א"ל צתחלת צאת עלינו צעלילה ואמרת
 לנו מרגלים אחס, שניה לראות את ערות הארץ
 צאחס, שלישיית גציע גנצחס, אני כשצע צחיי
 אציו הזקן ואתה כשצע צחיי פרעה הרשע, אם
 אני מוליא חרצו מנרתקה אמלא כל מלרים
 הרוגים, א"ל יוסף אם מוליא חרצך אני כורכה
 על לוארך, א"ל יהודה אם אפתח פי אצלע
 אותך, א"ל יוסף אם תפתח פיק אני קוחמה
 צאצן, אמר יהודה מה כאמר לאציו, א"ל יוסף
 אמור לו הלך החבל אחר הדלי, א"ל דין
 שקר אתה דן אותנו, א"ל חין דין שקר חלא
 חכירת אחיכס, אמר יהודה כורא דשכס דלוק
 צלציו, א"ל יוסף כורא דהמר כלתך אכא מעפי,
 אמר יהודה רחא אכא ולית מהימן לי, אמר
 יוסף רחא דידך אכא מחנה, אמר יהודה
 עכשיו אני לוצע סוקים צצמלרים צדס, אמר
 לו לוצעים אחס כל יחיקס שכן לצעתס כחונת
 אחיכס צדס ואמרתס לאצייכס ערוף עורף יוסף,
 הסכיומה דעתס להחריצ את מלרים כיון שראה
 יוסף: כן אמר אחרודע להס ולא יחריצו מלרים
 מיד ויאמר יוסף לאחיו אני יוסף אחיכס:
מה (א) ורא יכול יוסף להתאפק לכל הנצבים
 עליו, כראה מזה כי הנלצים
 עליו שהיו שם צצית המלכות היו מחלים פכיו
 צזה מפני שנתרכך לצס לתחוכי יהודה, ויגיד

הכי כי לא יכול יוסף לקצול זאת ולחזק לצו
 כנגד כלס ומפני זה קרא מוליאו כל איש
 מעלי ואחיק ויתן את קולו צצכי כלוי צלאחס,
 וישמעו מצרים וישמע בית פרעה: ובמדרש ולא
 יכול יוסף להתאפק, אמר רבי שמואל צר כחמני
 צלרה גדולה הציא יוסף כפסו צאותה שעה
 שאלמולי הרגוהו חין כל צריה יכולה להלילו
 וחין כל צריה חוצעו, ולמה אמר מוליאו כל
 איש מעלי אמר מועצ שאחרג ולא אלצין פניהם
 צרצים: (ג) העור אכיו חיי, תחלת דבורו שאל
 להס על אציו העור אציו חיי: ולא יכלו אחיו
 לענות אותו כי נבהלו מפניו. לצסס חרדה
 ואשתקל מלולס מפני שמכרו אותו לעצד והיו
 רואים אותו כמו מלך, ועוד נצבלו כי יראו
 לכפסס שפא יגמלס רעה וכענין סכי (ישעיה
 י"ג) וכצבלו ליריס ומצלים יאחזון: ובמדרש
 אמר להס יוסף לא כך אמרתס אחיו של זה
 מת אני קורא אותו והוא צא אללי והיה קורא
 יוסף צן יעקב צוא אללי והיו מקתכלין צארצע
 פנות הצית, אמר להס מה אחס מקתכלים אני
 יוסף אחיכס מיד פרחה נטעתס ולא יכלו
 אחיו לענות אותו כי נצבלו מפניו, אמר ר'
 יוחנן ווי לנו מיום הדין ווי לנו מיום תוכחה,
 ומה יוסף כשאמר לאחיו אני יוסף לא יכלו
 אחיו לענות אותו כשהקציה עומד לדין על
 צרוחיו עאכו"כ, שנא' (ישעיה י') ומה העשו
 ליום פקודה ולשוואה ממרחק צבא, וכי (מלאכי
 ג') ומי מכלכל את יום צואו ומי העומד
 צהראותו: (ד) גשו נא אלי ויגשו, ראה אותס
 נצבלים וכרתעים לאחוריהס אמר להס להתקרב
 אליו כדי להסקיע חימה שכללה עליהם:
 ובמדרש גשו נא אלי הראה להס צצית מילה,
 אני יוסף אחיכס, אע"פ שמכרתס אותי
 מלרימה אחיכס אני אחיי מפתרר עליכס בלל:
 (ט) והיית קרוב אלי, גשן קרוצ למלרים היה
 והיה יודע יוסף צאציו שלא ירלה לעמוד
 צעיר מלרים אשר שס הצירה למלכות וע"כ
 שלח לו סיושיצנו צארץ גשן, ומ"ש וכלכלתי
 אותך שם בן הורש, יאמר שאס תתעכב צארץ
 כנען הורש ואני א"ל לכלכלך שס פן יחשדוני
 אכסי הארץ שאני שולח שס חצואה למכור כדי
 לעשות שס חולרות כסף ומטמוני מקתרים וכי
 רלוכי לשוץ לארץ מולדתי, אצל צצוא כלכס
 לגשן קרוצ למלרים ידעו הכל כי צאו אלי
 אציו ואחיי ואז יתן לי המלך רשות, כן פירש
 הרמב"ן

הרמזין: (יז) והנה עיניכם רואות ועיני אחי בנימין. הסוה צנימן לשאר אחיו ללמד שההצתה סוה חללו כהצת צנימן שלא היה צמכירחו: כי פי המדבר אליכם. צלסון הקדש, וכי הרמזין ז"ל כי זו אינה רחיה סידצר אדם אחד צמלרים צלסון הקדש ורצים צמלרים יודעים אותו אף כי המושל כי מנהג המלכים והמוסלים לדעת הלכות, והרחיה הגמורה צהזכיר שמו וענין המכירה אחי יוסף אחיכם אשר מכרתם אותי, חבל כונת הכי לומר והנה עיניכם ראות ועיני אחי צנימן כי אחי המושל והאדון לכל מלרים המגיד לכם מפי כי אחי אחיכם ומלוח אחכם להוריד את אחי לכלכלו: ובמדרש כי פי המדבר אליכם כפי כן לצי, ולא כזכר לצ צכי, חבל דרזיל כן מפני שהיה יכול לומר כי אחי המדבר אליכם, ומה שהזכיר כי פי מפני שהדבור המושל צפה הוא כלי הלצ להוליא אשר צחוכו, ומה דקשו כפי כן לצי:

(יג) ויטול על צוארי בנימן אחיו. יגיד הכחוצ כי יוסף יפול על לוארי צנימן וצנימן ג"כ יפול על לוארו כמנהג אחים צני חס אחת שההצתה עזה כענין שכי (סיר ח') מי יתנד כאח לי יונק שדי אחי, וכי (דצרים י"ג) כי יסיתך אחיך צן אחך, ומה שהזכיר לוארי צלסון רצים ידוע כי הלואר שהוא אחורי האדם הוא הנקרא עורף שהוא כנגד הפנים כענין שכי (ירמיה צ') ערף ולא פנים, ושלפני האדם גם הלדדים נקראים לואר, וע"כ הזכיר הכחוצ לוארי צלסון רצים: ובמדרש ויפול על לוארי צנימן אחיו, צכה יוסף על שכי מקדשים שעתידים להיות צחלקו של צנימן ועמידים ליחרצ, ומפני שהלואר צבוצה גופו של אדם המושל צו צית המקדש שהיא צבוצה ההר, וצנימן צכה על משכן טילה שעתיד להיות צחלקו של יוסף ועמיד ליחרצ: (טו) ויגשק לכל אחיו ויבך עליהם. הודיעם שאין צלצו עליהם ודעתו ורלוכו להיטיב להם: ואחרי כן דברו אחיו אתו. כי עד עתה נוטל מהם הדצור ולא יכלו לדצר עמו כי כזהלו מפניו ועתה נתיצצה דעתם ודצרו עמו: ובמדרש ויבך לכל אחיו, מלמד שכל אחד ואחד היה מכקו וצוכה שכי ויבך לכל אחיו ויבך עליהם, וכסם שלא פייס את אחיו אלא מהוך צכיה כך אין היסועה צאה לישראל אלא מהוך צכיה שכימר (ירמיה ל"א) צככי יצאו וצחכוכים חוצילס: (טז) והקול

נשמע בית פרעה. כצר היו יודעים כל מלרים כי היו ליוסף אחים ככצדים צארן העצרים כי הגיד להם, ועתה כששמעו צצואס אמר ויישב הדבר בעיני פרעה ובעיני עבריו. כי מתחלה היה להם לחרפה למסול עליהם איש ככרי עצר מצית הקורים ילא למלוך ועתה שמוחו שמוחה גדולה צראותם כי הוא ככצד וכל צית חציו ככצדים: ובמדרש והקול כשמע צית פרעה, כיון שהכירו אחיו ליוסף צקשו להרגו ירד מלאך מן השמים ופזרם לחרצע פכות הצית, צאותה שעה לוח יהודה צקול גדול וכפלו כל חומות סוקים צצמלרים והפילו כל המעוצרות וכפל יוסף מכסאו, וגצורים שהיו עומדים עמו כהפכו פניהם שכימר (איוצ ד') שכימר חריה וקול שחל ושכי כפרים כתעו, הוי לומר והקול כשמע צית פרעה ואין קול זה אלא קולו של יהודה שכי (דצרים ל"ג) שמע ה' קול יהודה: (יח) ואכלו את חלב הארץ. פרעה כצח ולא ידע מה כצח וכן אמר כי עוצ כל ארץ מלרים לכס הוא, רמוז הכחוצ למה שעתידים ישראל לעשות להם צגאולת מלרים כענין שכי (שמות י"צ) ויכללו את מלרים: (יט) ואתה צויחה זאת עשו. היה יודע פרעה עכותכוחו של יוסף וכאמנותו שלא היה סולח כלום לחציו ולאחיו זולתי חס ילוח עליו וע"כ הולנד לאמר לו כן צדרך לואה: (כא) עגלות על פי פרעה. שלא לו סימן שפירש ממנו צפרשת עגלה ערופה וז"ש וירא את העגלות וחמי רוח יעקב וגו': (כב) ולבנימן נתן שלש מאות כסף. עעס שלש מאות כנגד מה שהיו האחים הייצים צמכירחו כי עשרה פעמים שלשים שקלים שהם דמי עצר הם ג' מאות, וזה ממה שחמרו המוכר עצדו לעכו"ם קוכסין אותו עד עשרה צדמיו כלוי צדמי העצר שהם שלשים: וחשש חלפת שמת. רמוז לו שעתיד ללאת ממנו מרדכי הלדיק טילה צחמשה לצוטי מלכות שכי (אסתר ה') ומרדכי ילא מלפני המלך צלצוש מלכות חכלת וחור ועטרת זהב גדולה ותכריך צון וארגמן, וז"ש צו (אסתר צ') צן קיש איש ימיני כי מצנימן היה: (כג) ולאביו שלא כואת. כמנחה הזאת, כסם שנתן לדה לאחיו לדרך כך שלא לחציו לדרך ומה שלא עסק חמורים ועסק אחת שהיו כוסאים המשא שלו ושלח המנחה הזאת זכרים ונקצות כמנחה ששלח חציו לעשו (צראשית ל"ג) עזים מאחים ומיטיס עשרים

רבינו

ויגש מה

בחיי

צנ

עשרים : בר ולחם ומזון. צר זו תצואה והוא כולל חמשת המינין, ולחם אלו מיני קטניות כגון פול ועדשים שמהם עושים לחם, ומזון אלו מיני פירות שהן מזון לאדם כגון האגוז ולמוקים ותמרים וכיוצא בהם, ודע כי כל צר עושים ממנו לחם אצל כל לחם אינו מן הצר וכן כל לחם מזון אצל כל מזון אינו לחם : (כד) וישלח את אחיו וילכו. כל אחיו ראובן ושמעון וכל השאר וצניון בכללם, והנה יהודה קיים תלכו צומה שכדר וכדה את עלמו חס לא אציאנו אליך וחטאתי לך, ומה שנעש על זאת כמו שארז"ל כל אוחן מ' שנה שעמדו ישראל במדבר היו עלמותיו של יהודה מגולגלין בארון לפי שהכדר הוא היה תלוי ציד אחרים והיה הדבר ספק צידו חס יתקיים חס לאו ולפיכך נעש אע"פ שהזכירו לאציו, ומכאן למדו רז"ל כדוי על תנאי אפי' מקיימו לריך הפרה, וכן דרשו צומ' מכות פרק ואלו הן הגולין (דף י"א ז') אמר רב יהודה אמר רב כדוי על תנאי לריך הפרה מכל לן מיהודה שנאי חס לא הביאותיו אליך והלגתיו לפניך וגו' : אל חרגו בדרך. אל תפחדו מלשון (דברים כ"ח) ולב רגז (דברים ז') ורגזו וחלו מפניך, ולפי שצוהג העולם כושאי צר ולחם ומזון צימי הצלות הם מתפחדים כ"ש צבוצם עם כל רכושם ולא ימהרו לדבר, לכן אמר להם שילכו בצריזות וימהרו לבא כמו שאמר מהרו ועלו אל אצי ולא יפחדו צדרך כלל כי שמו עליהם שהוא מושל על כל ארץ מלרים וחיי כל הארלות הם צידו וממוראו יראו הכל וילכו ויצאו בשלום, זה לשון הרמב"ן ז"ל : ודרשו ז"ל אל חרגו צדרך אל תתעסקו צדבר הלכה מפני טורח הדרך, ולא מנע מהם כי חס העיון הגדול מפני הטורח אצל לא מנע מהם שלא ילמדו כלל ח"ו שהרי ארז"ל שני תלמידי חכמים המהלכים צדרך ואין ציניהם ד"ת ראויים לישרף שנאי (מ"צ ז') ויהי הם הולכים הלוך ודבר והנה רכב חס וקוסי חס ויפרידו צין סניהם, לפי שהיו מדברים היו כסרפים : תורה ויפרידו הא לא היו מדברים היו כסרפים : (כו) ויפג לבו. מלשון (איכה ג') מאין הפוגות כלו' אין הפסק לדמעות ופירושו פסקה תכועת לבו והיה כמות, וכן צדרך העצב כאשר תצא שמה פתאום על האדם, יתעלף ויהיה כמות, ועם הדבר כי יפתח הלב ויתרחב

פתאום והחוס העצבי שצחוק הלב יולא ממנו ויתפשט צחילוכי הגוף ואז יסאר הלב מצפנים קר ומחוק כך צא לידי עלוף, והענין הזה צרוז הוא כמלא צוקים וצבני חדם חלושי הכח צצוא להם השמחה פתאום, וכענין שדרז"ל צומסכת כחוצות הות יתצא דציחהו וקח כפלה קומחא דל עיניה חזיתה קוי לצה פכת רוחה אמר עניה זו לשוא שומרה צעה רחמי עלה ואחיה, כי צרוז השמחה שצא לה פתאום צראותה את צעלה ויפג לצה ופרחה נשמחה : (כז) וידברו אליו את כל דברי יוסף אשר דבר אליהם. כתב הרמב"ן ז"ל זהו שהגידו לו כה אמר צנך יוסף שמיני אלהים וגו', וכי הש"י שלחו למחיה להם ושיכלכל את אציו ואת אחיו, וצאצרו את כל דברי יוסף אין בכללם שיגידו לו מה שאמר להם אשר מכרתם אותי מלרימה, כי יעקב אציו לא ידע זה מעולם אצל חסב כי היה תועה צסדה והמולאים אוחו לקמותו ומכרוהו למלרים, והם לא הגידו לו כי לא יגידו העלם ועוד כי יפחדו פן יקלל אותם כמו שעשה לראובן גם לשמעון ולוי, גם יוסף צמוקרו ועכותנותו לא הגיד לאציו והראיה שלא ידע זה מעולם, הכי האומר (צראשית מ"ט) וילכו אל יוסף לאמר אציק לוא לפני מותו לאמר אנא שא נא, ואלו ידע יעקב צענין היה ראוי שיחלו פני אציהם ללוות את יוסף שימחול להם וצודאי ישא פניו ולא ימרה דצרו ולא ילטרכו לצדות דצרים מלצם : וחיי רוח יעקב אביהם. ח"א ושרת רוח כצואה לפי שהיה יכול לומר ויחי יעקב אציהם ומפני שהוסיף מלת רוח חרגם. רוח כצואה : (כח) ויאמר ישראל. עד שלא באה אליו רוח לצואה הזכירו סכתוב צסם יעקב ותחי רוח יעקב משצאה אליו הרוח הזכירו צסם ישראל ויאמר ישראל, ויסע ישראל, ויאמר אלהים לישראל צמראות הלילה, ומה שהקצ"ה קראו יעקב והוא עלונו יתצרך קרא שמו ישראל, מכיון שנסיעתו למלרים היחה להיותו גולה שם לא הזכירו צסם הסורה רק צסם השפלות, ואחר שהקצ"ה קראו צסם יעקב יזכירו הכי ג"כ צסם הזה, ויקם יעקב מצאל צצע, את יעקב אציהם, ומ"ש וישאו צני ישראל כי רלה להזכיר צירידה זו שני שמותיו ישראל ויעקב להורות שאע"פ שהוא עתה יעקב צירידה עמידים הצנים להגאל וללאת ציד רמה ולחזור לסררותם ולגדולה ממתה, ומזה הולרך להזכיר

צני ישראל כי יכול היה הכי לומר וישאו צני יעקב את אציהם, ויש ואלה שמוצ צני ישראל הצאים מלרימה יעקב וצניו, כי הצאים מלרימה הם יעקב וצניו והם עתידים להקרא צני ישראל ולהסדק במספר שמוח: רב עוד יוסף בני חי. ע"ד הפשט לפי שאמרו לו שני דברים עוד יוסף חי וכי הוא מושל הסיב להם מה לי אם הוא מושל רב לי שהוא חי: וע"ד המדרש רב עוד יוסף צני חי שכל הרבה ורצוי טובה יש לי בעוה"ז ובעוה"ב כאשר יוסף צני חי, והוא כלסון (תהלים ל"א) מה רב עוצך, והוסיף מלה עוד המורה על הענין להבא כמ"ש (תהלים פ"ד) עוד יהללוך קלה: ונראה לי כי לזה רמז חונקלוס שהרגם קני לי מדוא, ואין רצוי שמחה כי אם לנפש לעוה"ז כי שמחה העוה"ז דבר כלה ואף כי ליעקב שכל ימיו מלאוהו לרות רבות וכמו שדרז"ל אין הצעחה ללדיקים בעוה"ז, וכלפי שאמר כשאזד ממנו כי ארד אל צני אל שאלה מפני שמיתה צנו צחיו הוא המעיד על רצונו ומפני זה היה מחירא מעונש גיהנם שהוא שאלו אחר עתה כשראהו חי כי צעוח הוא שיזכה לגיע ולעוה"ז:

מו (א) ויזבח ונחיים לאלהי אביו יצחק. היה ראוי שיאמר הכי ויזבח זבחים להי וכסלח אחר כן ואמר לאלהי אביו פירושו כי הקריב קרבותיו לפחד אציו ילחק היא מדת הגבורה הקרובה אליו כי כצר זכה הוא בחלקו ומפני זה ייחד ההקרבה לאלהי אציו ילחק, ולזה כתבונו חכמי האמת בלשונם הנסתור שאמרו צ"ר חייב אדם זכבוד אציו יותר מכבוד זקנו, קרא אציו פחד ילחק ולמדת החסד קרא זקנו, והכונה הזאת בעלמה רמז שם בלסון אחר והוא שאמרו בתחלה שואלים צעלוס התלמיד ואחר כן שואלים צעלוס הרב, כלוי שהאדם מולא תחלה התלמידים והרב אחריהם, ולכך שואלים צעלוס תחלה, ואח"כ צעלוס הרב שהוא האחרון לשואל ומפני ען התלמידים, ומפני שילחק תלמיד לאצרהם לכך זנח יעקב לאלהי אציו ילחק, ומ"מ ראוי היה יעקב להזכיר לילחק יותר או מלד שהוא אציו חי מלד שהוא תלמיד לאצרהם וזה עבואר, והקרבות שהקריב היו שלמים, כי עפני שראה הגלות מתחיל עתה צזרעו והיה מתפחד מזה וע"כ הולך להקריב הקרבן הזה לפחד ילחק, והיו שלמים כדי להשלים אליו העדות, וכיון

שהקריב קרבותיו אל הכוכה הזאת הו כראה לו פחד ילחק צמדת הדין רפה לצאר כי אע"פ שיגלו שם צניו לא יכלו צגלותם, וע"כ אמר אלהים צמרות הלילה כלומר מדת הגבורה וצמדת הדין רפה והוא שצטרהו צגולה אחר השעצוד והענוי: (ג) אנכי האל אלהי אביך. שמנעתיו לירד למלרים ואמרתיו לו אל חרד מלרימה ועכשיו אמה יורד למלרים אל חירא מרדה מלרימה, וכן הכי לומר (ישעיה מ"א) אל חיראי חולעת יעקב וגוי, וכי (ישעיה מ"ג) אל חירא כי עמד אכי אל השתע כי אכי אלהיך: (ד) אנכי ארד עמך מצרימה. ע"ד הפשט הצעיומו שיהיה עמו צחותה ירדה ומפני זה אמר חרד עמך ולא אמר אורידך כשם שאמר אעלך: ואנכי אעלך. רמז לו שיקצר צארן ישראל הגבורה מכל הארלות אשר שם שער השמים, והוסיף גם עלה כי תשם יתעלה בעליה אחרת עליונה לאור צאור החיים וזהו כפל העליה: ועוד יתכן לפרש צכפל העליה כי הוא הצעחה לזרעו שיגאלם אחר הגלות ויעלה אותם לא"י, ואחר שיהיו מיושבים צארן ישראל ששם עקר קיום התורה והמלות הצטיחם בעליה אחרת והוא העוה"ז הלפון לזרעו, וכרמז צזה משה"ל כל ישראל יש להם חלק לעוה"ז, והוא דבר צלעם מקערג של ישראל שהודה על כרחו וראה זה צכצואה והוא שאמר (צמדצ כ"ג) תמות כפסי מות ישרים ותהי אחריתי כמוהו, רמז שאין צכל העכו"ם כוחלי גיע כי אם ישראל, ומזה קמד לו מיד (שם) הן עם לצדד ישכן, וזהו שהזכיר לסון אככי כי צזכות התורה שעתידיים זרעו לקבל תהיה השכינה עמהם צגלות מלרים ויזכו לשתי עליות הללו אשר צהם תועלת הגוף והנפש צצני הצולמות:

וע"ד הקבלה אככי חרד עמך מלרימה, רמז לשכינה שירדה עמהם למלרים, והוא שדרז"ל גלו למלרים שכינה עמהם, וכדי לרמז על זאת ח"א אכא אחות ולא חרגם אכא אחגלי כענין (שמות ל"ד) וירד ה' שהרגם ואחגלי ה', ואחר שהוא מכין צכל מקום להרחיק הגשמות וצורה מלהזכיר מלה המורה עליו היה לו לחרגם גם צכאן אכא אחגלי, אצל חרגם אכא אחות, כי רלה לרמז על המחמר הזה גלו למלרים שכינה עמהם ומזה הזכיר צו לסון ירדה כפשוטו אע"פ שהיא עלה מורה על גשמות, ומה שהזכיר הכי עלריעה צתוקפת ח"א וג"כ עלה אות ח"א

רבינו

ויגש מו

בהיי

צד

רמוז לשכינה וע"כ נרשמה ה"א צירידה גם בעליה כי ירדה עם יעקב למלרים והיא העולה עמהם, והיא ה"א אחרונה שבשם והיא שפרנסה וכלכלה את כל ארץ מלרים צמוט שכי הרעב, וכן רמוז יוסף בדבריו שאמר (צראשית מ"ז) הא לכם זרע וזרעתם את האדמה, וכי ונתתם חמישית, והיא שהאצידה המלריים צמלרים ועל הים, והיא הנקראה יד וכאמר צמלרים צמכה החמישית שכל' (שמות ט') הנה יד ה' הויה, והזכיר ה' מיכין בקוסים צמורים צמולים צבקר וצלחן וכאמר על הים וירא ישראל את היר הגדולה, והיא שהזכירה יחזקאל הכניא בשעת הכעס צמורצן ציהמיק והוא שכי' (יחזקאל ע"ז) וגם חני הא דרכך צראש פתחי נאם ה' אלהים, וכבר הזכיר חושקה פעמים לא אחמול ר"ל מפרשת (יחזקאל ה') לכן אבות יאכלו צנים צחוכך עד פרשת וארחה על הרקיע חמלא ה' פעמים לא חחוס עיכי ולא אחמול, וכן הזכירה דניאל (ב) שאמר הא כדי פרזלא לא חחערצ צחסף טינא, והזכיר ה' מיכין, דהצא, כהפא, כחפא, פרזלא, חספא, והנה נזכרת צמקרא שלשה פעמים, צהורה צכניאים וצכחוצים, וכן נמלא צמקורת ה"א ג' צקריאה הא לכם זרע, וגם חני הא, הא כדי פרזלא, והה"א הזאת עם ישראל - צכל הגליות, והוא צדרז"ל גלו למלרים שכינה עמהם שכל' חככי ארד עמך מלרימה, וז"ל עמך מלסון לרה רמוז למה שכי' (תהלים ל"א) עמו חככי צלרה, גלו לצבל שכינה עמהם שכל' (ישעיה מ"ג) למענכם שלחתי צבלה, גלו לארום שכינה עמהם שכל' (ישעיה ס"ג) מי זה צא מארום וגו', הן אל לצך ווי קורא זה, וכן הזכיר עוד זה הדור צלצושו וכתיב (שמות ע"ו) זה אלי ואנוהו כנולאת למד שהה"א הזאת רמוזה רמוזה צכל הגליות מלרים וצבל וארום, וזהו שהזכיר לו הקצ"ה אל תירא מרדה מלרימה לא אמר אל תירא לרדה כענין שכי' (סופעים ז') ואם ירא אחה לרדה, וכן יוסף הזכיר לצביו (צראשית מ"ה) רדה אלי אל העמוד, ולא אמר רד אלי לרמוז כי הה"א הזאת ירדה עמו, וכיון שהה"א הזאת ירדה עם יעקב ושצעים כפס למלרים אין לך לחמוה על רצוי הצרכה שצורעם כענין שכי' (שמות א') וצני ישראל פרו וישלכו וירצו ויעלמו צמאד מאד לפי שהשכינה עוהם והיתה ציניהם ואם לזה ה' את הצרכה עד טעלו לעשים רצוא

שצהם נחנה החורה וכרחה להם השכינה : ומעתה יש לך להצין מאמר החכם אשר ה'ה דורש צרצים שהיה חומר חסה אחת היתה צמלרים שילדה ששים רצוא צכרם אחד, כי ענין הלידה השפעת הכח, ומה שהולך לדרוש צרצים המאמר הזה והוא מאמר חתמיה למי שאינו מצין הכוכה, לפי שהעם היו מחנכתמין ורלה החכם להעיר אותם מחנומתם צמאמר אחד מורה על הפלגה והגזמת יתמהו עליו כל השומעים מן ההנוון חעיפ שהיה פסוע ומצואר צלתי חתמיה ליחידים ולחכמים כיו"צ, וכאשר הקילו מחנומתם ואותם שלא היו מצינים הולרכו לשאלו לו מי הוא אז הסיצ להם כפי השגתם כפסעו של מאמר זו יוכבר שילדה למשה שהיה שקול כנגד ששים רצוא, ומה שאחז לשון חסה הוא הלסון שהזכיר שלמה ע"ה צחכמתו (משלי ל"א) חסת חיל מי ימלא, ואמר (שם י"ב) חסת חיל עטרת בעלה וכרקב צעלמותיו מצישה, והצן זה : (ז) בנותיו זו דיכה, וכן (צראשית מ"ו) וצני דן חושים, (דה"א צ') וצני איהן עזריהו, מכאן למדו רז"ל שאומר ככפי לצניי והיה לו צן וצת. הן יעול את הכל, והקשו צמארא מי קרו איכסי לצרא צניי ח"ל אין דכי' (צמדבר כ"ו) וצני פלוא חליחצ : ובנוה בניו. קרח צת אשר : (ח) ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה יעקב ובניו. שלשת האצות נקראו ישראל וצכאן קורא ילחק ישראל שהרי אמר כי יעקב וצניו הם צני ישראל וא"כ הרי ילחק נקרא צשם ישראל, חצרהם גם כן נקרא ישראל חמיש (שמות י"ב) ומושצ צני ישראל אשר יצבו צמלרים שלטים שנה וארצו מאות שנה, וכבר ידעת כי החשבון הוא משכולר ילחק וקרא אותם צכלל צני ישראל ח"כ הרי חצרהם נקרא צשם ישראל וע"כ קראו החלמוד לעשו ישראל חומר, וכדאיחא צפרק קמא דקדושין צשמעתא דככוי יורש את חציו דבר חורה. לפי שהיה מזרע האצות ולא הלך צדרכיהם : (יב) ובני יהודה ער ואונן ושלה ופרין וזרח. יחשוב הכי ער ואונן שצבר מתו עכלל השצעים הצאים, וזה תיעה כיון שמתו כצב ח"ך הזכירם הכי צכלל הצאים, חצל הענין הזה ידוע צקבלה והוא מפורש ומצואר צקדר פנחס שאמר הכי צני יהודה ער ואונן ויחא ער ואונן צארץ כנען וקמך אז מיד ויהיו צני יהודה, וזהו קוד הכי האומר (רות ד') והיה לך לעשיצ

נפש, ומאמר השכחות (טס) יולד צן לנעמי
 והיה ראוי לומר יולד צן לרות, והצן זה:
 (עו) כל נפש בניו ובנותיו שלשים ושלש, אין
 יעקב מחשבון השבעים ותחלת חשבון השבעים
 מראובן ותחלת מראובן עד דינה ודינה בכלל
 ל"צ והכי אומר שלשים ושלש אלא זו יוכזר
 שכולדה בכניסתן למלרים: והנה שבעים נפש
 נמנים צפרקה זו לר' חלקים כנגד ד' הנשים,
 והזכיר מלת נפש בכל חלק וחלק ואח"כ כלל
 את כולן והזכיר כל השבעים כלסון נפש הוא
 שאמר כל הנפש לבית יעקב הזאה מלרימה
 שבעים, והצן זה: (כו) יוצאי ירכו מלבד נשי
 בני יעקב. כלו' שהם יולאי ירכו כדעת רז"ל
 שאמרו האומות כולדו עם כל השבעים ואחיותיהם
 נשאו השבעים כי מה טעם שאמר מלכד נשי
 בני יעקב הכנעניות אצל היו יולאי ירכו ג"כ
 ולא פרסם אותם הכי, ומה שאמר ששים ושש
 כי הארבעה לא היו מן הזאים כי צמלרים היו
 והם יוסף ונכסה ואפרים ויוכזר שכתוב זה
 (צמדצר כ"ו) אשר ילדה אותה ללוי צמלרים:
 (כז) כל הנפש לבית יעקב הבאה מצרימה שבעים.
 היו שבעים זולתי יעקב שכן כתיב ויהי
 כל נפש יולאי ירך יעקב שבעים נפש ועמו
 ע"א, וכ"כ (צמדצר י"ח) חספה לי שבעים איש
 מזקני ישראל, ועם משה ע"א, וכן סנהדרין
 גדולה צמקדש שבעים ועם הנשיא שעל גביהן
 ע"א, וכן אומות הקדמונים ע' ועם ישראל
 ע"א, וכל זה דוגמא של מעלה כנגד שבעים
 מלאכים הקוצצים כסא הכבוד ועם ה' אלהי
 ישראל ע"א והם נקראים בית דינו, ועל כן
 כשהזכיר השבעים לא אמר ליעקב כמו שהזכיר
 צבי שלמעלה ומנו אצל הזכיר לבית יעקב כי
 יעקב עם ביתו רמז לבית דינו של הקצ"ה וזה
 ע"א: והתכוון מזה מעלתו של יעקב שנאללו
 מנחו שבעים נפש שמהם ילאו ששים רצוא
 כנגד שבעים שמות שנאללו מן השכינה שאין
 מנינם פחות מששים רצוא והם תכלית כל
 הדעות ולכך לא היו ישראל ראויין לקבל את
 החורה עד שעלו לששים רצוא כי אז היו כנגד
 המספר העליון ואז נתנה החורה בהשכחות הכל
 והשכינה אינה שורה בישראל כי אם צמכין
 ששים רצוא שהם שם מאות אלף, והענין כי
 השכינה כלולה משש קלוות ויש צמם מאות
 אלף ששה פעמים מאה אלף הם עשרה רצוא
 לכל קלה וקלה עשרה רצוא, ומיום ששרחה

שכינה צהר קיני צמתן חורה לא זזה מישראל
 עד שחרצ צית ראשון, ומיום שחרצ צית ראשון
 לא שרחה שכינה בישראל כי צצית שני לא
 שרחה שכינה בישראל כי צצית שני לא שרחה
 שכינה, ואין הכונה לומר שלא שרחה שכינה
 צצית שני כלל שהרי עלינו שכינה שורה צמתי
 רצוא ממ"ש (צמדצר י') שורה ה' רצבות אלפי
 ישראל, וכי (תהלים ס"ח) רכב אלהים רצותים
 אלפי סכאן ה' צם, ואל"ל צארצע רצוא שהשכינה
 שורה צהם, ועוד שהכי ימערד (חגי א') וארלה
 צו ואכזר, כלו' אשרה צו הכבוד שהוא השכינה,
 אלא שלא שרחה צו הדיר כמו צצית ראשון
 לפי שלא היו שם ששים רצוא שלא עלו מצבל
 כי אם מ' אלף שכן כי (עזרא צ') כל הקהל
 כאחד ארצע רצוא, והוא צדרז"ל (חגי א')
 וארלה צו ואכזר ואכזר כתיב חסר ה"א לפי
 שחקרו מעם ה' דצרים, ארון, שמן הושחה,
 חט, שכינה, ואורים ותומים, ומפני זה אמר
 ואכזר לצאר כי הכבוד היה שם שהיא השכינה
 לא התפארת, וזהו ואכזר למעט התפארת,
 ומקרון הה"א שהיא אחרונה שצמם ע"ש שחקרה
 מעם שכינה שהרי היא מה' דצרים שחקרו
 והיאך חקרה והכי אומר ואכזר אלא שלא
 שרחה שם הדיר כמו צצית ראשון אלא חופף,
 אצל לעתיד לצא יהיו ישראל רבים צלא ומספר
 הוא שכי' (הושע א') והיה מספר בני ישראל
 כחול הים לא אמר והיה זרע ישראל כחול
 הים אלא והיה מספר, כלו' אותם שהיו צאים
 צמספר מצן עשרים שנה ומעלה יהיו כחול הים
 ואז יחזור התפארת והכבוד, וכן הצעיה ישעיה
 (ישעיה ס') קומי אורי כי צא אורך וכבוד
 ה' עליך זרמ, והצן זה:

(כח) ואת יהודה שלא לפניו אל יוסף. שלח
 לפניו את יהודה להכין לו בית צגושן
 לפי שהוא הבצור והזריז משאר האחים, ודקדקו
 ז"ל אחר מלת להורות ואמרו להתקין לו בית
 תלמוד שיהא מורה שם תורה שיהיו השבעים
 הוגיין בתורה, חדע לך שהוא כן שהרי יוסף
 כשפירש מאציו היו עוסקין בתורה צפרשת
 עגלה ערופה כיון שראה העגלות כזכר צצפרשה
 עגלה ערופה פירש ומנו ואז האמין, וזש"כ
 (צראשית מ"ה) וירא את העגלות וגו' וכתיב
 (טס) וחמי רוח יעקב: ובמרדש ואת יהודה
 שלח לפניו, אחרון שור וארי מנחמין זה עם
 זה, ועכשיו הולך אליו צעליחות זשה"כ (ישעיה
 ס"ה)

רפינו

ויגש מו מו

בחי

צה

ס"ה) זאב ועלה ירעו כאחד ואריה כצקר יאכל חצן, זאב זה זכיון שנאמר (זרחשית מ"ט) זכיון זאב יערק, ועלה אלו השצטים שנאמר (ירמיה כ') שם פזורה ישראל, ירעו כאחד סירד זכיון עמהם שיעקב היה אומר לא ירד זכיו עומכם כיון שהגיעה השעה וירד עמהם היו מתלעין אוחו ומשמרים אוחו, ואריה זה יהודה שנא' (זרחשית מ"ט) גור אריה יהודה, כצקר יאכל חצן זה יוסף שנא' (דברים ל"ג) זכור סורו הדך לך, נמלאו אוכלים כאחד שנאמר (זרחשית מ"ג) וישבו לפניו הזכור כזכורו הוי אומר ואת יהודה שלח לפניו אל יוסף :

ויאמר יוסף מרכבתו, דרז"ל אומר רבי יודן שני זכיו אדם ראו כבוד שלח ראה זכיה מעולם, ואלו הם יתרו ויעקב כשצא יתרו אלל משה וזה כתיב זיה (שמות י"ח) וילא משה לקראת חותנו מי ראה למשה יולא ואינו יולא מי ראה לאהרן יולא והוא אינו יולא מי ראה שצעים זקנים יולאים והוא אינו יולא נמלאו כל אלו יולאין אחר יתרו, וכן יעקב מי ראה ליוסף יולא לקראת אביו והוא אינו יולא מי ראה לזקני פרעה יולאין והוא אינו יולא מי ראה כל מחנה מלכים והוא אינו יולא לקיים מה שנא' (ישעיה כ"ד) וכגד זקניו כבוד : ויפול על צואריו ויבך על צואריו עוד. כתב הרמב"ן ז"ל אין להצין כי יוסף נפל על לווארי אביו כי לא היה מדרך המוסר אבל הראוי לנשק את ידיו או להשתחוות לו, אבל הכל חוזר ליעקב כי יעקב נפל על לווארו של יוסף וזכה על לווארו עוד כאשר זכה תמיד עד עתה כשלל ראהו וידוע הוא מי דמעתו מלויה אם האב הזקן הגולא את זכו מי אחר היאוש ואחר האבלות או הצן הצמור אשר המליכוהו על כל ארץ מלכים : (ל) והאנשים רועי צאן. כלו' משלהם, וכדי שלא חצין כי היו הלחן מאחרים והיו מתעסקים בשכר לכך הוסיף לומר כי אנשי מקנה היו להורות שלא היו משל אחרים רק משל עלמם כי עשירים גדולים היו, ומה שבחרו השצטים האומנות הזאת והיא אומנות חצותיהם מפני שני דברים, האחד שיש זיה ריוח גדול בגיזה ובחלצ ובולדות והיא אומנות איכה לריכה יגיעה רבה ועורח גדול ומצלי עון, ועליה הזהיר שלמה בחכמתו (משלי כ"ז) ידע מדע פני לאחך שיה לנצך לעדרים, והפני לפי שהשצטים היו יודעים שיגלו למלכים הם וזרעם ומפני שהמלכיים

היו עוזדים ללוח הלחן חפשו להם אומנות זו כדי שיהיו זרעם מורגלים זה וזהא עצודת הלחן רחוקה צעיניהם וכן המלא רוב הלדיקים והנציאים שהיו רועים, המלא זהנל (זרחשית ד') והיה הצל רועה לחן וכן צמסה (שמות ג') ועשה היה רועה וכן סמואל הנביא וכן שאול ודוד כולם רועים, והעעם זהם כדי שיחרחקו מן היסוד לפי שהרצה עצרות נחשכות צבצח חצרת זכיו אדם כגון רכילות ולשון הרע ושצועת סקר וגלוי עריות וגזל וממס וכל מה שהאדם פורט מחצרת הצרות הוא נמלט מן העצרות וכל מה שהוא מתרחק מן היסוד הוא מתרחק מן העון ומן הגזל והממס ושאר העצרות, והראיה מ"ש צלוע (זרחשית י"ט) ויעל לוע מלוער וישב זהה, הולרך ללאת מקדום פן יספה צעונם ואחר שילא משם הלך ללוער שימלע שם כמו שאמר (שם) הנה נא העיר הזאת קרובה לנוס שמה והיא מלער לפי שיוצציה חדשים מקרוב צאו לכך היו עונותיהם מלערין ואעפ"כ עדיין. היה מתירא צלוער מפני פחד העונות הנולויים ציסוד ע"כ הולרך ללאת משם אל ההר, ועוד ששם מקום ההצודדות לכזואה ואין אדם רואה שם דבר שיטריד ומשצתו מן המחשבה "זהש". וכבר ידעת כי מגדולי הנציאים היו מתרחקים ופורטים מן היסוד ומתצודדים צמדצר אפילו צלח מרעה והם אליהו ואלישע הוא שכי צאלישע (מלכים א') וייצ למדים לפניו ופירש מן האומנות הזאת והלך אחריו הוא שכי (מלכים א') אלכה נא אשקה את אבי ואת אחי ואלכה אחריו : וכי (שם) וילך אחרי אליהו וישרתהו, וכן היה צלי ספק מנהג זכיו הנציאים צדור ההוא ואקר לפניו להניח עסקי העולם וישונו ומניחין ההשגחה צעניכי הגוף ויולאים אל המדצרות להצבודד שם ולהיות מתשצתם דצקה "זה" יהצרך :

מו (ג) רעה צאן עבדיך. כתוב צה"א צמקום " כי אוחיות אהוי מתחלפות :

(ד) כי אין פרעה לצאן. יאמר לכבוד הרעצ שצארץ כנען העשצים שהם מרעה הלחן חזרו למאכל לצכיו אדם וע"כ אין מרעה ללחן : (ז) ויברך יעקב את פרעה. צרכו צעושר והתנשאות מלכותו, כי כן דרך הזקנים והחסידים צצואם לפני המלכים לצרך אותם כענין שכי צדוד (מלכים א') ימי אדני המלך דוד, והזכיר עוד סכית ויצרך יעקב את פרעה וילא מלפני

מלפני פרעה כי בלחלו מלפניו חזר וזרכו, ודזיל זרכו שיעלה כילוס לרגלו: (ח) במה ימי שני חיך. כדמה לו זקן הרצה משאר בני דורו וכ"כ שאל לו כן, ויעקב השיב ימי שני מגורי לא אחר שני חיי כמו שהזכיר פרעה חלל מגורי כלומר הימים שאני צהם גר צעוה"ז שלשים ומאה שנה בן דרך הלדיקים שחושבין עלמון גרים צעוה"ז חלל אחר שהזכיר מגורי הזכיר ימי שני חיי כלוי חיי לער היו, חלל באבותיו שלא היה להם לער כל כך הזכיר צהם חיים ואחרי כן לשון מגוריהם: (יד) וילקט יוסף את כל הכסף הנמצא ונו'. ויצא יוסף את הכסף הכוזב שהזכיר זו את כל הכסף, והכתוב מפרסם זכאן מעלת יוסף וכחמנתו הגדולה כי הביא הכל אל גנזי המלך וקנה לו המקנה גם האדמה גם הגופות ועם כל זה מלא חן צעיני העם כי מלח ה' היתה זאת. וע"ר פסע הכחוצים, הכסף הזה לקט אותו צחמש שנים והביא אותו אל פרעה, כי איך יתכן שיחוס הכסף והמקנה צשנה אחת חלל הספיק להם הכסף כל חמש שנים כי בן דרך הארלות בזמן הרעב שהן דוחקים ומלמלמין את עלמם וכספם וזחצם אתם יספיק אותם זמן ארוך ויזכיר הכתוב כי אחרי שהם הכסף לסוף חמש שנים צאו אל יוסף והיה זה צשנה הששית ונתן להם צמקניהם לחם והולך לנהל אותם צו שיחללו צלמולם ולא צהעדפה. והתם השנה ההיא אשר נהלם צלחם צכל מקניהם והיא השנה הששית. ויבואו אליו בשנה השנית זו היא השנה השביעית שהיא שניה לששית ואמרו לו סיקנה אותם ואדונתם צלחם שיאכילם צשנה הזאת השביעית ואחר שתהיה הארץ לפרעה יתן להם זרע שלא תשם הארץ כי הם יודעים לי כלו צצע שני רעב ויהיה לה זרע וקליר, וז"ש למה צמות לעיניך ונו' קנה אותנו ואת אדמתנו בלחם ונהיה אנחנו ואדמתנו עבדים לפרעה סיקנה האדמה והגופות, וכן יפרש ענין הפרשה הזאת לפי הפשט: ועל דרך מדרש דזיל שלא היו חלל צ' שנים רעב, כלטרך לפרש ויצאו אל יוסף צשנה השנית לשני הרעב כי כסירד יעקב למלרים מיד כלה הרעב צזכותו, וא"ת אי"כ יחסדו חכמי הארץ ליוסף צחכמתו צפתרו; החלום שאמר צצע שני רעב ולא היו רק שתי שנים, והתשובה צזה כי אחרי מות חציו חזק, הרעב ליושכו ועם זה יתקיים הכל ויצאו על ככון, ויתקיים מדרש דזיל שלא היו כי חם שתי שנים, ויתאמת פתרון

של יוסף שאמר יהיו צצע שני רעב כאשר נסלמו חכ"כ כי לא אמר יהיו צצע שני רעב רלופים. והו סדרזיל אי"ר יוכי כיון שמת יעקב חציו חזר הרעב ליושכו וז"ש ויצרך יעקב את פרעה צמה זרכו שמתכו שני רעב חעי"פ בן שלמו אחר מיתתו שנא' (צרחסית מ"ה) וכלכלתי אותך עם וכתיב אחר מיתת יעקב (עם כ') חכ"כ חכלכל אחכס מה כלכול האומר כאן צשני רעבון הכתוב מדבר, אף כלכול האומר כאן צשני רעבון הכ' מדבר, רצי שמעון אומר אין זה קדוש השם שדברי לדיקים קיימים צחייהם וצטלים לאחר מיתתו, אי"ר אלעזר צרצי שמעון רואה חני את דברי רצי יוסף מדברי חלל שזה קדוש השם שכל זמן שהלדיקים צעולם צרכה צעולם נסתלקו מן העולם נסתלקה צרכה מן העולם: (כו) וישב ישראל בארץ מצרים בארץ גושן. עיר גושן קרוצה למלרים ומפני שהיו שנים עשר בניו הגוים וכצדדים כל אחד מהם לפני מלכים יחילצ לכך רלה יעקב להתישב צארץ גושן ולא צמלרים ממש אשר שם המלכות לצל יעשו מהם גזירים ושלטונים, ונראה צפסע הכ' הזה כי לפי שהיה יודע יעקב חציו כי יירדתם למלרים סבת הגלות לזרעו וכי יחיל צו עתה מפני זה יאמר וישב ישראל כלומר נתישב עם לא כמתצבת בניו שאמרו לפרעה לגור צארץ צאנו כי היו סבורים לחזור לארץ כנען ככלות הרעב מיד ועל כן אמרו לגור ולא להתישב, ואמר ויאחזו בה. מלסון אחוזה וכחלה ולא נתיקיימה נחשצתם, והיה ראוי לומר ויאחזו בניו צה, חלל הוא מלסון השורש הכחח צקרקע ממנו כותמים הענפים ויפרו וירצו מאד וע"כ לא הולך הכי לפרש חלל סחם ויאחזו לפי שכבר הזכיר ישראל שהוא השורש אין ספק שחענפים כחחזים מן השורש. והנה הלדיקים חמשילם הכי לשורש הממלא כל הארץ הוא שכי (תהלים פ') פנית לפניו וחשרש שרשיה ותמלא ארץ וכתיב (ישעיה כ') הצאים ישרש יעקב, וע"כ תמלא צפי זו וחלה שמות בני ישראל הצאים מלרימה מה שאין כן צרשעים שהכי ימשילם לאילן שאין לו שורש לפי שאין להם קיום ועמידה שכן תמלא צכנחריצ הרשע (יתזקאל ל"ח) הנה חשור חרו צלצנון יפה ענף וחרש מלל, גם צכצוכדכלר כי (דניאל ד') רצא חילכא ותקיף, והזכיר הכתוב רומו של חילן וגבוליו וענפיו ופריו ולא הזכיר צו שורש צכפור החלום רק מה שאמר העלחך

צדק עקר שרשויה בארעא שגוקו ומיה זה לרמוז
 לו שתחזור עלכותו אליו, והוא שאמר דכחל
 (דכחל ד') ודי אמרו למסבב עקר שרשויה די
 חילכא מלכותך לך קימא, וכן אמר הכ' צענין
 הרשעים (ישעיה מ') אף כל נטעו אף כל
 זרעו אף כל שרש בארץ גזעם וכי (הושע ע')
 שרשם יצט פרי כל יעסון, אצל הלדיקים יש
 להם שרש ושרשם מתקיים לעד לעולם איכנו
 מחמוטע, וכן אמר שלמה (משלי י"ג) לא יכון
 אדם צדקע וסורש לדיקים כל ימוט :

ויחי יעקב

באורח צדקה חיים ודרך נתיבה אל מות :
שלמה המלך ע"ה בא לפרסם זכחוב הזה
 (משלי י"ג) על שנה מדה הלדקה כי
 צממאם עקב רצ וימים על ימי המחזיק זה
 חוסיק, והנה היא חסועת הכפס והגוף והיא
 העולה על מספע מערכת הכוכבים שחרי צידוע
 כי חיי האדם נגזרים הם כפי מספע המערכת
 ומעיד על זה מ"ש (סמואל א' כ"ו) או יומו
 יצא כלוי יתקרב זמנו ויומו האחרון, וכן (מלכים
 א' ז') ויקרבו ימי דוד למות, (דברים ל"א)
 הן קרבו ימך למות, ואין ענין קריבה אלא
 על עת הכגור, ואע"פ שמערכת הכוכבים מחייבת
 היות ימי האדם נגזרים יש על כח המערכת
 כח עליון כפי השכר והעונש להוסיק על הכגור
 כמו שהוסיק לחזקיה שחא' (ישעיה ל"ח) הנכי
 יוסף על ימך ע"ו שנה, ולקלר מן הכגור כמו
 שקלר מן יהורם בן אחזיה צעונש שדרש בחליו
 לעיג שכן אמר לו הכניא (מ"ב א') כה אמר
 ה' יען אשר שלחת מלאכים לדרוש צבעל זבוב
 אלסי מקרון המצלי אין אלהים בישראל לדרוש
 צדכרו לכן המטה אשר עליה שם לא תרד
 ממנה כי מוח חמות, וע"כ אמר שלמה כי הלדקה
 מדה עליונה ועלומה כמה גדול ופריה חיים,
 זהו שאמר בארץ לדקה חיים כלומר חוספת
 חיים על הכגור, וכמו שדרשו רז"ל בצכיתון
 הלדיק שהיה ממנה על קופה של לדקה באה
 לפניו אשה צפני צלוחת אמרה לו ר' פרכסני
 איל העבודה שאין בקופה של לדקה כלום
 אמרה לו אם אין אהה מפרנסני הרי אשה
 וסצעה זכיה מתים עמד ופרנסה משלו לימים
 חלה זכיתון הלדיק ונטה למות אמרו לו מלאכי
 השרת לפני הקציה רצפיע אהה אמרת כל המקיים
 נפט אהם מישראל כאלו קיים עולם מלא וזכיתון

הלדיק שקיים אשה וסצעה זכיה ימות צפנים
 מועעות, הנא הוסיפו לו כ"צ שנה, ודרך נתיבם
 אל מות, כלוי וכיון שכן צעוח הוא כי צדק
 נתיבה לא ימלא מוח כי כל הדורך נתיבם לא
 יראה מוח קודם הכגור וקודם זמנו לא ימות,
 וכענין שכתוב (משלי י') ולדקה הליל ממות,
 כלוי שהיא מנינה עליו שלא ימות קודם זמנו
 כי מאחר שהלדקה היא מוסיפה על הכגור כ"ס
 שחגיע ותקרב הימים על הכגור ולא ימלא מוח
 קודם בא זמנו, ענין הלדקה הוא שיחן אדם
 משלו למי שלריך, והנה היא מדרגות רבות, יש
 לדקה שיחן אדם פרועה לעני מן האומות,
 גדולה ממנה שיחן לעני ישראל והוא מעניי עיר
 אחרת, למעלה ממנה שיחנה לעניי עירו שחא'
 (שמות כ"ב) אח העני עמך עני שעמך, למעלה
 ממנה שיחנה לעני קרובו שחא' (ישעיה כ"ח)
 ומצטרך לא החעלם, למעלה ממנה שיפרנס אח
 זכיו, וכן ארז"ל מ"ד (ההלים ק"ו) אשרי צמרי
 משפע עושה לדקה זכל עת וכי אפשר לו לאדם
 לעשות לדקה זכל עת אלא זה הזן אח זכיו
 וזכותו כשהם קפנים, למעלה ממנו שהוא
 מפרנס אביו ואמו שהוא מקיים מצות כבוד אב
 ואם והיא לדקה גדולה שאין לך למעלה ממנה
 ע"כ שכרה אריכות ימים הוא שכי (דברים ה')
 למען יאריכון ימך, זהו בארץ לדקה חיים,
 והנה זה מדה כנגד מדה, וכי ציוסף שפרנס
 אח אביו י"ז שנה והיא מדה כנגד מדה, זכות
 לדקה שעשה יעקב עמו שפרנס אוחו י"ז שנה
 שהרי כשפירס יוסף מאביו בן י"ז שנה היה
 שחא' (בראשית ל"ז) אלה תולדות יעקב יוסף
 בן שבע עשרה שנה, וזכות שפרנס יעקב אח
 יוסף שבע עשרה שנה מלינו שפרנס יוסף ליעקב
 צמלרים י"ז שנה מדה כנגד מדה והו שכתוב

ויחי יעקב בארץ מלרים שבע עשרה שנה :
 (כח) ויהי ימי יעקב שני חייו שבע שנים וארבעים
 ופאה שנה, פרעה זו סחומה מפני שני
 טעמים, האחד לפי שעכשיו היה מחיל הגלות
 ונסתם לצם מלרת הסעבוד, והשני לפי שצקס
 יעקב לגלות אח הקן לבניו ונסתם ממנו שהרי
 מפ"ב אח אשר יקרא אחכס באחרית הימים,
 הכונה לימות המשיח צקן הגלות הזה הארוך
 שאנו עומדים בו היום, כי כל עניני יעקב
 ומקרוו הם רמוז לגלותנו העליסי הזה כי בן
 היה יעקב שליסי לאצות, ולפי שכדמו ענין
 המשיח זכלל דצרו כמו שאמר עד כי יצא
 סילה

ישראל אין זה תכיעה אלא. סיהיה שם ישראל עיקר ושם יעקב עפל לו, גם זו הפרטה נובה המכהג הזה ויגד ליעקב ויאמר הנה צנך יוסף ויתחזק ישראל, ואמר עוד ויאמר יעקב אל יוסף אל שדי וירא ישראל את צני יוסף, וכתיב עוד צקוף הפרטה ויכל יעקב ללוות את צני ויחנעו הרופאים את ישראל. וע"ד הסכל מה שהזכירו הכתובים צפרטה זו פעם יעקב פעם ישראל הכל בהשגחה וצכונה ידועה, כי שם יעקב כאמר על מדות הגוף צעניכי הגוף צעוה"ז כי מה שנקרא יעקב על שם (צראשית כ"ה) וידו אחזת צעקב עשו, ושם ישראל כאמר על מדות הנפש הוא שכי' (צראשית ל"ז) כי שרית עם אלהים. וידוע כי עקר הכונה צמדות הנפש ולא צמדות הגוף, מ"מ א"א לו לאדם לעקור לגמרי מדות הגוף ושלא ישתמש בהם כי לא יוכל לחיות זולתם, אזל הכונה להיות הנפש עיקר ונדות הגוף טפל, וזהו שארז"ל לא סיעקר שם יעקב ממקומו אלא סיהא ישראל עיקר ויעקב טפל לו, וכל מי שעושה מדות הגוף עקר ומדות הנפש טפל שהיא עצודת ה' יחצרך הנה הוא ממיית את נפשו, ומזה אמר דוד (תהלים כ"ז) אכלו וישתחוו כל דשני ארץ לפניו יכרעו כל יורדי עפר ונפשו לא חיה, קרא דשני ארץ הכושכים אחר התאות כי הם המחזיקים צמדת הגוף ועושים אותם עקר ועושים עצודת הש"י טפל, ומזה הזכיר תחלה אכלו ואח"כ וישתחוו לפניו יכרעו כל יורדי עפר אין כריעה זו לשון השתחוויה אלא לשון השפלה מלשון (תהלים כ"ט) כרעו ונפלו כלו יענשו וירדו לעפר לפי שאין אחד מהם נשתדל להחיות את נפשו, וכן דרך הכתובים להזכיר יעקב אלל העניכים החומרים והדברים המורכבים הגופניים, וישראל אלל הדברים הפשוטים הדקים הזכים והרוחניים, וז"ל הכזיא שאמר (ישעיה מ"ג) צוראך יעקב ויולרך ישראל, הזכיר אלל יעקב צריאה ואלל ישראל ילירה, וכן הכתובים מייחסים הצריאה לחשך והילירה לאור הוא שכי' (ישעיה מ"ה) יולר אור וצורא חשך, וכן מייחסים האנשים לישראל והנשים ליעקב, הוא שכי' (סמות י"ט) כה תאמר לצית יעקב ותגיד לצני ישראל, וזהו מאמר הכזיא (ישעיה מ"ג) ולא אותי קראת יעקב כי יגעה צי ישראל, יאמר כשאחה יעקב וכמשך אחר החוונר ועסקי הגוף לא אותי קראת, אזל כי יגעה צי והשתדלת צעסקי הנפש אתה נקרא ישראל,

שילה צאה הפרטה הזאה סתומה לרמוז הקץ הסתום שהיה רוכה לגלותו ונקתם ונוכו, וכן אמר דכאל (דכאל י"ז) כי סתומים וסתומים הדברים עד עת קץ ישועטו רבים ותרצה הדעת, וכן אמר ישעיה ע"ה (ישעיה ע"י) לברצה המטרה ולשלום אין קץ וצאה המ"ם סתומה שלא כמשפט כי משפט המ"ם שצאמלע תיצה להיות פתוחה וזו סתומה לרמוז כי הועלה והמטרה של ישראל הלא היא סתומה צמון הגלות, ומליכו צעזרא מ"ם פתוחה צקוף תיצה וזה ג"כ שלא כמשפט והוא שכי' (כחמיה צ') צחומות ירושלים אשר הם פרולים ופעריה אכלו צאש, ואמרו צמדק שצא הרמוז כאשר יסתמו חומות ירושלים שהם עתה פתוחים ופרולים צמון הגלות אז תפתח המטרה שהיא סתומה, וכשם שאותיות הללו צאו שלא כמשפט שאר האותיות ויש בהם רמוז כן פרטה זו סתומה שלא כמשפט שאר פרטיות לרמוז על מה שאמרו, וכן אמרו צאגדה ראה יעקב אצניו שהיו כל אותיות צמנות י"ז שצטים צניו חוץ מאות ה' וע' אמר יעקב כיון שאין בהם חעא ראויין הם לגלות להם את הקץ כיון שראה שאין בהם קו"ף ולד"י אמר אינה ראויים לגלות להם את הקץ לכך סתם ולא גלה ולכך פרטה זו סתומה: שבע עשרה שנה. מנה שהגיד לועלה שאמר יעקב לפרעה ימי שכי מגורי שלשים ומאת שנה וצכאן פרט הכחוצ כל ימי חייו שהיו קמ"ז שנה היינו יכולים ללמוד כי צמלרים עמד י"ז שנה ולמה הולרך לכחוצ ויחי יעקב צארץ מלרים שבע עשרה שנה, אזל החורה כולה רמזים אין צה תיצה ואות שלא כאמר לענין הכרחי ומולרך וצא לרמוז מדה כנגד מדה מן העעם שהזכרתי צפתיחה, והוא מדרש רז"ל: (כט) ויקרבו ימי ישראל למות, מאין ידע אזל הכיר צעלמו שאפסו כחותיו ורלה ללוות על יוסף אזל לא היה חולה, ואח"כ חלה והוגד ליוסף הנה אציק חולה, וכן מליכו צדוד (מלכים א' צ') ויקרצו ימי דוד למות כי הרגיש צעלמו כן ומזה אמר (שם) הנה אנכי הולך צדרך כל הארץ. וע"ד הפשט מה שהזכיר ישראל ולא אמר ימי יעקב למות כמו שאמר צתחלה ויחי יעקב ויהי ימי יעקב, מעת שקראו הקצ"ה צשם ישראל ואמר לו (צראשית ל"ז) לא יעקב יאמר עוד שמך כי אם ישראל הפרטיות נובהות כובהג הזה לקרותו פעם ישראל פעם יעקב, כי מה שאמר לא יעקב יאמר עוד שמך כי אם

רבינו

ויחי

מז

בחי

צי

ישראל, וע"כ התחילה הפרשה ויחי יעקב ואמר ויהי ימי יעקב כי אלל חיי הגוף בעולם הזה הולך שם יעקב זהבחה, והזכיר שם ישראל אלל המיתה כי מיתה הגוף בעוה"ז הוא חיי הנפש לעוה"ב, וכן ויאמר ישראל אל יוסף הנה אנכי מת וכן וישתחו ישראל ויתחזק ישראל כשיזכיר המטה שמת זה יזכירו בשם ישראל, וכן צקוף הפרשה התחיל לענינו הראשון והזכיר יעקב הוא שאמר ויכל יעקב ללוות את בניו ואחר שהזכיר ויאקוף רגליו אל המטה הזכירו בשם ישראל ויחנעו הרופאים את ישראל, ומ"ש ויגד ליעקב הנה צנך יוסף כי תולדות יעקב יוסף ובשכולד יוסף יעקב היה שמו ולא נקרא עדיין בשם ישראל, וכן ויאמר יעקב אל יוסף אל סדי וגו' כי בתחלת המראה הזאת שהיה צלול יעקב היה שמו כי בן כי (צראשית ל"ה) ויצא יעקב לונה, ומשם ואילך מזכיר ישראל בכל פעם, ומה שהזכיר ויקרא יעקב אל בניו ולא אמר ויקרא ישראל אל בניו מפני שנסתלקה ממנו שכינה, כי השדרה העליונה צועלת הנפש היא רחית פני השכינה, וע"ד המדרש ויקרבו ימי ישראל למות זשאה"כ (דה"א כ"ט) כי גרים אכחנו לפניך וחוששים ככל אבותינו כלל ימינו עלי ארץ ואין מקוה, ולואי כלל כותל או כלל חילן אלל כלל עוף הפורה צאור סכא' (תהלים קמ"ד) ימיו כלל עוזר שהעוף עוזר וללו עוזר עמו לכך נאמר ימיו כלל עוזר, הוי אומר כלל ימינו עלי ארץ, ואין מקוה אין מי יקוה שלא ימות הכל יודעין ואומרים צפיהם שומחים, אצרהם אמר (צראשית ט"ו) ואנכי הולך ערירי, ילחק אמר (שם כ"ז) צעזור תצרכך נפשי צערם אמות, ואף יעקב אמר ושכנתי עם אצתי אצתי צטעה שכטה למות, ויקרבו ימי ישראל למות זשאה"כ (קהלת ח') אין אדם שליט צרות לכלוא את הרוח ואין שלטון ציוס המות, כשנטה יעקב למות התחיל משפיל עלמו לפני יוסף אלל אם נא מלחתי חן בעיניך, וכן אתה מולל צדוד (מלכים א' ב') ויקרבו ימי דוד למות, עד עכשיו קראו מלך סכא' (מלכים א' א') והמלך דוד זקן צא צימים, כשנטה למות לא, אומר ויקרבו ימי המלך דוד למות אלל ויקרבו ימי דוד למות לקיים מה סכא' (קהלת ח') ואין שלטון ציוס המות: ויקרא לבנו ליוסף, לא קרא לראובן שהיה צבור ולא ליהודה שהיה מלך אלל ליוסף למה לפי שהיה ספק צידו לעשות:

אל נא תקברני במצרים. צקס אמנו שני דברים שלא יקברנו צמלרים ושיקברנו צארץ ישראל, שלא יקברנו צמלרים שלא יעשוהו מלרים ע"ז שהרי כשם שנפרעין מן העוצדים כך נפרעים מן הנעצדים שכאמר (שמות י"ג) וככל אלהי מלרים לעשה שפטים, ושיקברנו צארץ ישראל לפי שהאצות האצים ומחצצים קצרות ארץ ישראל לפי שהיא ארץ קדושה מכפרת העונות כענין שכי' (ישעיה ל"ג) העם היושב זה כסוף עון, וכתיב (דברים ל"ג) וכפר אדמתו עמו, ושם שער השמים להכנס התפלות והקרצנות, והנשמות הזכות ככנסות דרך שם ושנות לטרסם, ע"כ הלדיקים מחאויס למות צארץ ישראל כדי שתמלא הנפש החכמה פחה פתוח ולא תלטרך לטרות ולהתגלגל, ועוד שמתו ארץ ישראל חיים תחלה לימות המשיח אלל מתי חולה לארץ אינם חיים. אלל ע"י לער גלגול מחילות:

(ב) ושכנתי עם אבותי. כלפי הנפש. ונשאתני ממצרים. כלפי הגוף כלו' מוצטח אני שאפי' תקצרכי צמלרים עם אצותי אני הולך אלל הגרום לי גלגול, אומר רבי ילחק מכלן שיודע אדם יום מיתהו להיכן הוא הולך אם למקום לדיקים אם למקום רשעים, וזהו שהקדים ושכנתי עם אצותי ואחר כך ונשאתני ממצרים כלו' אפי' מת אדם צקרון או צספיכה או צנהר או צמדצר או צישוצ נפשו קודמת והולכת אל אצותיו, ומלינו צרי אצהו שראה מתן סכרו סמוך למיתתו סכן דרשו צאלה הדברים רצה צפרסת והיה עקב (תהלים ל"א) מה רצ עוצך אשר לפכת ליראיך, מעשה צרי אצהו שכטה למות וראה מתן סכרו מה שעתיד ליתן לו הקצ"ה לעתיד לצא וכל עוצ שמתוקן ללדיקים וכיון שראה כל אותם הנחמות המתוקנות אומר כל חילן לאצהו מיד כתאום למות התחיל קורא מה רצ עוצך אשר לפכת ליראיך: וקברתני בקבורתם. מכלן דרז"ל לעולם יקבור אדם לדיק אלל לדיקים סכא' (מ"ב י"ג) ויהי הם קוצרים איש והנה ראו את הגדוד וגו', ומ"ש הנצי"ל צמותו (מ"א י"ג) וקצרתם אותי צקצר אשר איש האלהים קצור צו אלל עלמותיו הכיחו עלמותי: אנכי אעשה כדברך. ע"ד הפסע' הודה לו צדצר. וע"ד המדרש לעשה כדצרך כשם שהצטעתי שאעלך ממלרים כך אני מסציע את הסצטים שיעלו אותי: (לא) השכעה לי. אחר שהודה יוסף צדצר ואמר אנכי לעשה כדצרך לא היה אצו

חושדו שלא יעשה כן ומה שהלכינו סנועה כי חשב אולי יערידוהו עניני המלכות ולא יוכל להשתדל בקצורתו או אולי לא יתן לו הולך רשות שיקצר במקום אחר זולתי צמלרים כדי שיהיה להם לכבוד ולזכות, וכדי שיהיה הענין חזק בעיני פרעה שיהיה ליוסף פתחון פה צדור ע"כ רלה להסציעו וכן אירע צקוף שאמר חצי הסציעני לאמר והסציע לו פרעה עלה וקצור את חציך כאשר הסציעך, כן פירש הרמב"ן ז"ל: וישתחו ישראל. כיון שהודה יוסף לדברי חציו וכסצע לו צזה הסתחמה לו חציו כדי לחלוק כבוד למלכות, וע"ז דרז"ל העלה בעדכיה סגיד ליה, ודעת רז"ל וישתחו ישראל על ראש המטה שהסתחמה להקציה ונחן לו הודאה ע"ז כי חולה היה והסכיכה למעלה מראסותיו של חולה שנחמר (ההלים ו"ח) ה' יסעדנו על ערס דוי, וצין שמהיה הסתחמיהו להקציה או ליוסף ו"ח הזכיר צו הסחוב מטה מה שלא מלינו צאצרהם וילחק לפי שלא היה מעתם שלמה חבל יעקב מעתו שלמה ורלויה להזכירה צהורה, וכן חרז"ל אמר יעקב שמה ח"י יש פסול צמעתי כאצרהם שילא ממנו יסמעאל וכילחק שילא ממנו עשו, ועוד שהזכיר צו מטה לפי שהסכיכה ירדה עמו למלרים וכ" (צראשית מ"ע) ויאקוף רגליו אל המטה וכ" (סיר ג') הכה מעתו שלשלמה, וכן הוא אומר (יסעיה כ"ח) כבוד ה' יאספק, וזה מצואר:

מח (צ) ויתחוק ישראל. דרז"ל למה לער עלמו אמר יעקב חילו לביון אחד שלח לנו צגדים חייצים חנו לכהוג צו כבוד ויוסף מפני שהוא צכי אכהוג צו צזיון: (ה) כראובן ושמעון יהיו לי. צכאן נתן יעקב הצכורה ליוסף ומ"ס (ד"ח ה') וצחללו ילועי חציו נחכה צכורתו ליוסף ען הסחוב הזה כאמר כן. והנה דעת רס"י ז"ל כי צכורתו של יוסף לא לענין כחלה רק לענין הכבוד שיקראו צכיו שצעים... והרמב"ן ז"ל דוחה זה כי אי אפשר צסום פנים שיהיה יוסף כשאר הסצעים צכחלה ותהיה הצכורה להקרא סכי שצעים חבל צכורתו של יוסף היה לענין כחלה וזהו שאמר הכי צכחלתם, וזהו שח"א הרין סצטין יסקון מצכותי יקצלון חולקא ואחסנתא שחולקא הוא חלק הצכורה ואחסנתא ירוסה הסשוט: (ז) ואני בבואי מסדן. מפני שעתה ילוח על יוסף לקצור אותו צמערת העכפלה ע"כ יתכלל חליו שלא

קצר את רחל אמו כסם סקצר סם את לאה, ומפני זה יאמר ממה עלי רחל צארץ כנען לומר כי צארץ כנען ממה ולא נקצרה צחולה לצארץ חבל ממה פחאוס צדרך ולא היה יכול להוליכה סם לצערת המכפלה מפני טורח הילדים וכוצר המקנה כי איך יניחם צדרך וילך סם ואלו היה מוליכם עמו לא היו מגיעים סם רק צימים. רצים חע"פ שלא היה המערה רחוקה מעס כי אם טעור חלי יוס, ומפני זה אמר ממה עלי צדרך כי צדרך ממה חבל לא נקצרה צדרך כי אם צרמה שהיא עיר צארץ צכיתון וז"ס ואקצרה סם צדרך אפרת, היה מספיק שיאמר הכחוב ואקצרה סם סכצור אמר צדרך צעוד כצרת חרץ לצוא אפרתה חבל צא לרמוז מה סדרז"ל שעל פי הדבור קצרה סם כדי שחמה עזרה לצניה כס"גלס כצוצרארן וסוא שאמר ירמיה הכצ"א (ירמיה ל"ח) קול צרמה כסמע כהי צכי חמדורים רחל מצכה על צניה, ומפני זה חר"ך הכי ואקצרה סם צדרך אפרת היא צית לחם, כלוי צדרך סיעצרו צה צניה, וכל זה היה דרך הסכללות ליוסף שלא יחר לו, חבל כונח יעקב שלא הוליכה סם כי יחצייס ממצותיו אם יקצור סתי אחיות ציחד, כן פ"י הרמב"ן ז"ל: (ח) וירא ישראל את בני יוסף. רחיה זו צעין הסכל היא ח"כנה צמוש העין שחרי כאמר צו ולא יכול לראות: מי אלה. סח"כס רחויס לצרכה לפי טראה ירצעס סעחיד ללחח מסצט אפרים שהעמיד סכי עגלים סכאמר צהס. (סמות ל"צ) חלה חלה"ך ישראל וראה ליהוא וצכיו יולחים ממכסה, והסציע יוסף ואמר בני הם אשר נתן לי אלהים בזה. הזכיר הסם שעשה לו כסים והגיעו למלכות עד סנהן לו סמלך חאסה הזחח. וממנה היו לו הצכים הללו, ואמר צזה כלומר צענין הזה שאמרתי סכולדו לי צמלרים, ודרז"ל צזה סטר פחובה סראה לו: (יג) ויקח יוסף את שניהם. הגיסס יוסף לחציו כמו שהיה רחוי ועל הסדר הככון כי הגיסס חח מכסה הצכור. לימין חציו והגיסס אפרים לסמאלו. והנה יעקב ידע ציוסף כי יגיסס לפכיו כך וע"כ שלח יד ימינו על ראס אפרים הלעיר וחח שמאלו על ראס מכסה לפי שהיה יודע צרוה"ק כי מעלתו של אפרים גדולה מעל מכסה והוא שאמר גם הוא יהיה לעס וגוי וחולס חחיו הקטן יגדל ממנו, ומפני זה אמר סכל חח ידיו. פירש רצי חנכאל הרכיב

ידיו זו על גב זו ע"כ, וכונתו לומר כי לא החליף את הנערים ולא שנה אותם ממקומם אבל החליף את ידיו והרכיבם זו על גב זו ושם את ימיו על ראש הלעיר ושמאלו על ראש מנשה שהיה הצבור, ואין זה ככון כי מה לורך להרכיב הידים זו על גב זו שנאמר כי לא שנה את הנערים רק ידיו, אבל הככון לפרש שכל את ידי מידיו של יוסף כי ראה יעקב ששם יוסף את מנשה לימין אצלו ואת אפרים לשמאלו שכל את ידיו ושנה את הנערים ויהיה שכל את ידיו צאור לויסלח ישראל את ימיו ויאמר הכי ויסלח ישראל את ימיו ויסת על ראש אפרים ששנה את אפרים ומשכו לימיו ואת שמאלו על ראש מנשה ששנה את מנשה ומשכו לשמאלו ולא שנה את ידיו ולא הרכיבם כלל אבל שנה את הנערים, וזהו צאור שכל את ידיו כלו מידיו של יוסף כי לא הביטם לפניו כך רק מנשה לימין ישראל ואפרים לשמאלו והיתה הצרכה חלה עליהם צמיתה זו כאשר כי ציהושע (צמדצר כ"ו) ויסמוך את ידיו עליו כדי שיחלל רוקם על הכסוף, ומזה הענין היתה הקמיתה צמון החכמים גם צרכה כהנים צנשיאת כפים כי לא יתכן לכהן הנושא את כפיו שיקמוך את ידיו על כל אחד ואחד לישראל וע"ז היה פורש כפיו למעלה כדי להחליל כח הצרכה למטה ממקור הצרכה העליונה, והוא שכל את ידיו מלשון שכל וחכמה כי נחכוון צעטר אלצעות ידיו להמשיך הצרכה ממקור החכמה והשכל, וכן אמר התרגום אחכמיכון לידוהי כענין (תהלים קל"ד) שאלו ידיכם קדש וצרכו את ה' קדש היא החכמה שהיא מקור הצרכה והצן זה, כי מנשה הצבור, אע"פ שמנשה הצבור לפי שידע מעלת הלעיר עליו והוא כלשון (תהלים מ"א) רפאה נפטי כי מעלתי לך אע"פ שחטאתי לך, וכן סלח לנו אצונו כי חטאנו: (עו) ויברך את יוסף ויאמר, פתח צצרכת יוסף ולא צרך כי את הנערים, וע"ד הפסע מכאן יש ללמוד כי צרכת הנערים היא היא צרכת יוסף ומעלת הנערים הכל מעלת יוסף, וע"ד הקצלה יש צצרכת הזאת רמוז לכלל עטר ספירות כי האלהים הגדולה והגבורה מקבלים מלמעלה, וקראם אצרהם וילחק כי לפי הפסע היתה ראוי הכי שיאמר האלהים אשר התהלכו לפניו אצרהם וילחק אבל אמר האלהים אשר התהלכו אצות לפניו אצרהם וילחק וזהו

(צראשית ל"ה) כי עם נגלו אליו האלהים, ואמר אח"כ האלהים הרועה אותי הוא אציר יעקב, וז"ש (תהלים פ') רועה ישראל האזינה כוהג כללן יוסף, ולשון רועה מלשון ריע כי צמדה התיא יש צה שלום וריעות, ואח"כ חתם דצריו צאחרונה סקרא המלאך הגואל ואמר צקרב הארץ כלשון כי שמי צקרצו, ולריך אתה לדעה כי אילו התחיל יעקב תפלתו מן המלאך היה בזה קלון נטיעות אבל התחיל צמלת האלהים שהם המדות הנוקבלות מן העליון וקיים צמלאך הגואל לתחום תפלתו צו ואז ייחד את הכל יחוד שלם, ואם תשכיל היעצ תמלא הצרכה הזאת שצרך את הנערים צכאן הכה היא כדמיון הצרכה שצרך את יוסף למטה הוא שחמר (צראשית מ"ט) מידו אציר יעקב משם רועה אצן ישראל, כי לשון ידי הוא שתי ידות שצכסא סלמה הגדולה והגבורה שצכגדס הזכיר כאן אצרהם וילחק, אציר יעקב הוא תפארת ישראל, ולא תמלא צכל התורה כלם אציר אצרהם ולא אציר ילחק אלא אציר יעקב, וז"ש (תהלים קל"ב) כדר לאציר יעקב, ואנו אומרים צתפלה עכנו אציר יעקב והכונה על תפארת ישראל, וע"כ לא המלאך הלשון הזה רק ציעקב אציר יעקב אז אציר ישראל שהוא יעקב, וכנגדו הזכיר כאן האלהים הרועה אותי משם רועה אצן ישראל, ציאורו שמשם מיד אציר יעקב שהוא תפארת ישראל מקבל כח ואלילות אצן ישראל היא ככסת ישראל והיא האצן הראשה החותמת ולשון אצן שהוא צצנין משלים הכל כנגדו הזכיר צכאן המלאך הגואל אותי, ומעלה אין לתמוה אם פתח יעקב צצרכת יוסף וצרך את הנערים, לפי שצרכת הנערים היא הצרכה ציוסף צמעלה וצפנימיות ענין יוסף, והנה לשון הכתובים כאות אחד על זה והוא מעיד עליו: (יט) וגם הוא יגדל ואולם אחיו הקטן יגדל ממנו, הזכיר צהם גדול וקטן כלשון האמור צצני, המאורות (צראשית א') את המאור הגדול ואת המאור הקטן, והזכיר וזרעו יהיה מלא הגוים על יחושע שהיה עתיד ללאת משצט אפרים שכל הגוים ראו האות שנעשה על ידו הוא שכל (יהושע י') שמש צגצעון דוס וירח צעמק אילון, וכי (סס) וידוס השמש וירח עמד עד יקום גוי אויציו הלא היא כתובה על ספר הישר, ואז"ל זה ספר צראשית שהוא ספר האצות

האצות הצרהם ילחק ויעקב שנקראו ישרים וכי ציה (יהושע וי) ויהי ה' את יהושע ויהי שמעו צבל הארץ: (כ) בך יברך ישראל. ליוסף ידבר כי צזרעך יצרך עם ישראל ויאמר למה צצרך ישימך אלהים כאפרים וכמנשה: וישם את אפרים לפני מנשה. שהקדימו למנשה צכל צרכותיו, ואע"פ שהיה הלעיר עשה כן לפי שראה מעלתו גדולה על הצבור וכן פירשו המפרשים. ויתכן לפרש לפני מנשה לפניו מנשה, ואין הכונה למעלה אפרים להיותו קודם לו אלא למעלה מנשה האה הגדול והוא כלסון (צרחשית מ"ד) ויפלו לפניו ארלה, והכונה צזה ליעקב ללמדו מוסר ודרך ארץ וטינהוב כבוד צמנשה אחיו הגדול כאדם שהוא מטיס את הצור צפני הגדול ממנו להיותו משועבד לו וכמשך אחר עלתו, ולפי שהיה עמיד אפרים הלעיר להיות לו יתרון ומעלה על הצבור הולרך הזקן לסומו עתה לפני מנשה להזמירו על כבודו ושלא יתגאה עליו, למעלתו הגדולה וכמו שארז"ל וא"ו יתרה לצרות אחיך הגדול: (כא) ויאמר ישראל אל יוסף. אחר שצרך את הנערים ועשאים שני צצעים חזר אל יוסף והצטיחו צגלות וצגאולה, ויהי אלהים עמכם צגלות, והטיצ אהכם אל ארץ אצותיכם צגאולה: (כב) שכם אחד על אחיך. ע"ד הפשט יאמר כצר נחתי לך צאריך ההיא החלק האחד אשר צידי לתתו הוא חלק הצבורה שתייה צו יתר על אחיך לפי שלקחתי אותו מיד האמורי צחרצי וצקשתי, וחלק הצבורה הזו הוא מה צצרכו טיהיו צכיו כעטים שני צצעים צדגלים וצחכוכה הנטיחים, ועוד יכלול חלק אחר והוא החלק אשר יש לו צאריך כי אין צידו שיתן רק חלק אחד צלצד כי א"א לו טיבזול מאחד מצכיו אצל חלק הצבורה. כחן לו שהיה צידו ליחכו למי טירלה מצכיו, ומ"ט מיד האמורי כאלו אחר מיד הכנעני אצל הזכיר האמורי לפי שהיה הקיף שצכלן, ומ"ט צחרצי וצקשתי לומר כי ארץ כנען לא חכנש לפכיהם כי אם צחרצ וצקשתי, ורמז למה שיהי"כ (יהושע י"א) לא היתה עיר אשר השלימה את צכיו ישראל כי אם החוי יושצי צצעון את הכל לקחו צמלחמה כי מהי היתה לחזק את לצם לקראה ישראל למלחמה למען החרימם, והיה לו לומר צחרצ וקשתי, ומה שיחס הצרצ והקשה אליו הכונה כי זכותו הוא הנלחם להם כמ"ט (ההלים מ"ד) כי לא צחרצם ירשו ארץ וצרועם

לא הוטיעה לנו כי ימיך וצרועך ואור פניך כי רליחס, כלוי צזכות האצות, כי ימיך זה הצרהם וצרועך זה ילחק ואור פניך זה יעקב כי פני יעקב חקוקים צמרכצה, ואונקלוס שחרגס צללותי וצצעותי לזה כוון, כי מלח צקשתי עשה מלסון צקשה ע"כ תרגס צעותי ומה שחרגס צחרצי צללותי מפני שהחפלה מגינה על האדם כחרצ ציד צצור, או יהיה צחרצי צזכות התורה שהרי האצות ידעוה צצכלס וקיימו אותה עד שלא נחנה, וכן דרשו ציעקב (צרחשית ל"צ) עם לצן גרתי שקיים צרשוהו חרי"ג מלות, ומלינו שהחורה נמשלה לחרצ פיפיות והוא שדרז"ל (ההלים קמ"ט) וחרצ פיפיות צידס התורה דומה לחרצ פיפיות שהיא אוכלת משני לרדין וכן כי צלוהות (שמות ל"צ) מזה ומזה הם כהוצים. וכחב הרמצי"ן ז"ל קרוב הוא שעשה יעקב כדרך שיעשו הנציחים כעה ידו צחרצ כנגד ארץ האמורי וצרק שם חלים להיזהר כצצעת לפניו כענין שעשה אלישע (מלכים צי י"ג) וישם ידיו על ידי המלך ויאמר אלישע ירה ויור, ועל זה אחר צחרצי וצקשתי, ומ"ט אשר לקחתי כי מאז לוקחה הארץ לפניו ע"כ. ויש שפירש מיד האמורי הצבורה שלקחתי מעשו שהיה עושה מעשה אמורי או שהיה לר אציו צאמרי פיו נחתי לך צחרצי וצקשתי צזכותי. וע"ד המדרש ואני נחתי לך שכם אחד שכם ממש אחר לו אחי מטריח אותך צקצורה שתקצרכי צמערת האכפלה ואני נחתי לך מקום שתקצר שם הוא שכי (יהושע כ"ד) ואת עלמות יוסף אשר העלו צכיו ישראל ומלרים קצרו צשכם: **כ"ה** (א) ויקרא יעקב אל בניו. אמרו צמדרש התחיל יעקב צרכתו ממקום שפסק ילחק אציו לצרך אותו שנא' (צרחשית כ"ח) ויקרא ילחק אל יעקב ויצרך אותו, והתחיל משה (דברים ל"ג) וזאת הצרכה, ממקום שפסק יעקב צרכותיו, והתחיל דוד ספר ההלים צאשרי האיש ממקום שפסק משה צרכותיו (דברים ל"ג) אשריך ישראל מי כמוך עם כושע צה', וע"ז אחר דוד (ההלים קי"ט) מנקהים אצזוכן: באחרית הימים, הם ימות המשיח, וראוי היה שיגיד להם דברים עתידים צצענין הגאולה שקרובה היא גאולת מלרים, ואיך יתכן שיכית הענין הקרוב ולא ירמוז הגאולה הנפלאה ההיא וירמוז הגאולה הרחוקה העתידה להיות צאחרית הימים. ויתכן לפרש שצצר רמז לגאולת מלרים למעלה

למעלה

רבינו

ויחי

ממ

בחי

צט

למעלה צחוק דצרו, כי מה שאמר והיה אלהים
עמכם רמוז להם גלות מלכים ומ"ש והשי"צ אחכס
אל ארץ. אצותיכם זו גאולת מלכים שהרי
ישראל ראויים היו ליכנס לארץ תכף לאתם
ומלכים לולא עון מרבליס שעכצם צמדצר ארצעים
שכה, ואחר שרמוז לגאולת מלכים הוסיף לרמוז
הגאולה האחרונה הזו באחרית הימים לפי
שפתיהן דומות זו לזו וקבלה ציד הנציאים
שפתידה גאולתנו זאת שתהיה צדמיון גאולת
מלכים צהרצה ענינים וולצד שתהיה צה תוספת
מעלה והסגנה צלצות ציריעת הש"י, והזכיר
צה שתי לשונות והם האקפו והקבלו לרמוז
על סני קצולים הם כדחי ישראל וכפולות
יהודה ע"ש הכי (ישעיה י"ח) ואקף כדחי ישראל
וכפולות יהודה יקצן ואמר הכי ג"כ (שם כ"ו)
עוד אקצן עליו לכקצלו, כלומר עוד אוסיף
קצון אחר זהו שצט יהודה וצנימן על הנקצלים
ההם והם עשרת השצטים ולא מלינו קצון כל
גלות ישראל כי אם בגאולת ארץ מלכים ובגאולה
זו העתידה, ומזה אומר הכי (שם י"ח) יוסיף
ה' שכיח ידו לקנות את שאר עמו. אומר שכיח
כנגד גאולת ישראל ומלכים שסם היו כל
ישראל מקובלים כי בגאולת צבל לא נתקצלו
כלם שלא עלו מצבל רק אלפים וארצט רצוא
ורוצ ישראל גלו לחלח וחצור נהר גוזן וערי
מדי ושוב לא חזרו, ומזה אה"כ שכיח הקצלו
ושמעו, הזכיר להם צי שמוחיו יעקב וישראל
והזכיר הצנים אלל יעקב כי צזמן שהיה שמו
יעקב היו לו הצנים ואח"כ נקרא צסם ישראל
וא"ל (צרחסית ל"צ) לא יעקב יאער עוד שמך
כי אם ישראל. גם יתכן לפרש הקצלו ושמעו
לדצרי צכי יעקב ומה הם כלל דצרי שהשמעו
להקצ"ה זהו ושמעו אל ישראל אביכם שצשמים
ישראל קצא וע"כ כפל השמיעה. ומצאתי קיוע
לזה מה שאמרו צמדרט מלהד"ד לעצד שהאמינו
התלך על כל מה שי"ש לו צא אוחו עצד למות
קרא לצניו לעשותן צכי חורין ולומר להם היכן
דייתיקי שלכם צא הוולך ראה אוחו העצד
הפליג להם את הדצב אומר להם צצקשה תכס
עצדיו של מלך כצדו אוחו כשם שהייתי מכצדו
כל י"ח, כך יעקב אצינו קרא לצניו להודיעם
הקן מיד נבלה עליו הקצ"ה א"ל לצניך אתה
קוהא ולי אי אתה קוהא שגא' (ישעיה מ"ג)
ולא אוחי קראה יעקב, כיון שראה אוחו יעקב
התחיל ואמר לצניו צצקשה מכם היו מכצדין

להקצ"ה כדרך שכצדוהו אצותי שגא' (צרחסית
מ"ח) האלהים אשר הסהלכו אצותי לפניו וגו',
א"ל יודעין אכו מה צלצך שמע ישראל הי
אלהינו הי אחד, כיון ששמע יעקב כך הסתחווה
על המטה שגא' וישתחו ישראל על ראש המטה,
ואמר צלח"שה צרוך שם כצוד מלכותו לעולם
ועד: (ג) ראובן בכורי אתה. היה ראוי ליעול
שלש מעלות הצכורה והכפונה והמלכות. וצחטאו
אצדו ומכו, הצכורה נתנה ליוסף הכהונה ללוי
והמלכות ליהודה, וז"ש פחו כמים והוא מלשון
רז"ל עמא פחיזא אכתי צפחזותיכו קיימיתו,
וצאורו על שכונהרת צדרך פחיזות וקלות הדעת
כמים הכחפזים והשוטפים, אל תותר לא יהיה
לך אוחו יתרון שהיה ראוי לך, והוא הצכורה
צכורי אתה, והכפונה יתר שאת עלסון כסיאות
כפים וכי (ויקרא י') ואותה נתן לכם לשאת
את עין העדה, והמלכות ז"ש יתר עז יתרון
המלכות לסון (ש"א צ') ויהן עז לצלכו, וכי
(תהלים ל"ט) ועז מלך משפט אהצ: (ד) כי
עליה משכבי אביך. צאר צכאן כי ע"ש וישכב
את צלהה אין הכונה שכיצה מעש אלל סבלצל
ילועי אציו כמדרט רז"ל, וזהו שלא חפס אוחו
כי אם על העליה, אז חוללת מי פעלה על
ילועי, וצאור הכי כפעליח משכבי אציק אז
חללת אציק העליון פעלה על ילועי זו שכיכה
שדרכו לעלות על ילועי ולכך הזכיר משכבי
לסון רציה, ודרז"ל צפרק צמה צהמה יולאה
אחרים אוערים שתי מלעות צלצל אחת של
אציו ואחת של שכיכה שגא' כי עליח משכבי
אציק, והולרכו אחרים לומר כן לפי שהשכיכה
מלויה חמיד עמו ולא חפרד ממחשבתו לעולם,
וכמו שדרז"ל (צרחסית ל') וישכב עמה צלילה
הוא, לא אומר שהוא אלל הוא מלמד שהקצ"ה
סייעו צאוחו מעטה, ומכאן אתה למד שכל
המכצד את אציו מכצד הש"י וכל המצזה כצוד
אציו הרי זה מחלל את השם, וזהו שהזכיר
כאן חללת שהרי כצוד אצ ואם ומוראס שקלס
הכי צכצדו של מקום ומוראו, וכמו שדרז"ל
ג' שוחפין יש צו צאדס הקצ"ה ואציו ואמו,
וכשאדס מכצד אציו ואמו אומר הקצ"ה מעלה
אני עליכם כאלו דרתי ציניכם וכצדחוכי.
ובמדרט אז חללת ילועי עלה, אומר לו יעקב
צכי אין לך רפואה עד שיצא מי שכי
צו (שמות י"ט) ומטה עלה אל האלהים, וכיון
שצא מטה ועמד צהר עיצל ומכה שצטו של

ראובן תחלה על הקללות ופתח פיו שצטו של
ראובן ואמר ארור סוכב עם אשה אצוי ידעו
כל ישראל שהיה ראובן זכאי עד כאן. וצריך
שהשכיל כי ראובן ירמוז למדה"ד שלמעשה וכבר
הזכרתי זה בלידה השצטטים ושם כתבתי מה
שלרמוז צטמו של כל אחד ואחד, וזהו לשון
כחי וראשית אוכי. וכן פתח כמים לשון חפזון
כשטף מים: (ה) שמעון ולוי אחים. ידוע כי
אחים היו, אצל ע"ד הפסע שכתבתי וראובן
צכלי חמק צועשה שכם, ולשון מכרותיהם
סעודותיהם מלשון (איוב מ') יכרו עליו חזרים,
והכוונה צכלי חמק יחיו ויזכו, וזאת בזה כי
חמק עשו כשהרגו שכם שלא חטאו להם אצל
צאו צנרית וכמולו ולא היה ראוי לעשות כן
וע"כ יתכלל שלא היה צעלחם ז"ש צקודם אל
הצא נפשי. וע"ד המדרש שמעון ולוי אחים
צדיקה ולא אחים ציוסף, אחים צדיקה שכתבתי
(צראשית ל"ד) אחי דינה ולא אחים ציוסף.
שהם מכרוהו, חדע לך ראובן שמעון לוי ויהודה
היו הגדולים, ראובן כי (צראשית ל"ז) למען
הליל אוחו. יהודה כי (שם) מה צלע כי כהרוב,
הא למדת ששמעון ולוי מכרוהו לפיכך כשירדו
למלרים לא לקח אוחם אלא שמעון ע"כ צצ"ר.
כלי חמק מכרותיהם. כלים סצידם חמוקים
ובזולים הם מעשו שכל' (עוצדיה) מחמק
אח"ך יעקב חכך צושה. וע"ד הקצלה שמעון
ולוי אחים, כבר כתבתי כי יש זהם רמוז לשם
קלות עם מה שלמעלה מהם כי הכל אחד
ומיוחד זה בזה והרמוז עליה צודאי שמעון
ולוי אחים, אחלקם ציעקב שלא יוסדו, ואפ"לם
ציעקב לא יקבלו, וכן היה כי נחלת שמעון
נפלה צחוק נחלת צכי יהודה שכל' (יהושע ע')
ויהי נחלת צכי שמעון צחוק. נחלת צכי יהודה,
ותיו עריהם מחולקות זו מזו צחוק צצט יהודה
ונחלת לוי ערי מקלט מכופלות צכל ישראל,
ומה ספזר אוחם צכל ישראל העכין הזה לתועלת
ישראל צהוראותיהם וכעכין שכי זהם (דצרים
ל"צ) יורו מעשע"ך ליעקב וחורחך לישראל.
והנה יעקב לא צרך לראובן ולא לשמעון ולא
ללוי אצל האשים אוחם, האשים לראובן על
מעשה צלה ולשמעון ולוי על מעשה שכם
ומכאן ואילך מזכיר שגר השצטטים ומצרך אוחם:
(ח) יודוך אחיך. ע"ד הפסע להיות להם מלך:
ישתחו לך בני אביך, לא אמר צכי אמך כי
אין לריך לומר צכי לאה אמו אלא אפי"

צכי רחל וצכי השפחות הכל ישתחו לו, והזכיר
צו גור אריה והיה ראוי לומר אריה יהודה אצל
אמר גור ע"ש שהיה ילד, וקראו אריה על שם
גבורתו כי האריה הוא מלך שצחיות ונקרא
גבור, הוא שכי (משלי ל') ליש גבור צצהמה,
וכאמר ציהודה כי יהודה גבר צאחיו:
(ט) משרף בני עליה. ממה שחשדתיך צטרופ
עורף יוסף ואמרתי כי חיה רעה אכלתהו זה
יהודה שנמשל לאריה סלקת עלמך ואמרתי
(צראשית ל"ו) מה צלע כי כהרוב אח אחינו:
והזכיר לא יקור שצט מיהודה עד כי יצא שילה
שצא להורות על גאולת מלרים העתידה
הקרובה, כי איך יתכן שיחמיל הגלות עמה
ציעקב וצזרעו ולא יזכיר עכין הגואל הראשון
הקרוב ולא יתכצא עליו ולא יצטרם צו ויזכיר
הגאולה העתידה הרחוקה בגואל האחרון שצאחרתי
הימים, ומפני זה אמר עד כי יצא שילה והוא
רמוז על משיה, וצאור הכי כי המלכות ליהודה
עד זמנו של משה שחשוב המלכות והממשלת
לצית לוי והוא משה רצינו הגואל הראשון
המולך על ישראל כעכין שכתוב (דצרים ל"ד)
ויהי ציעקב מלך צהחאקף ראשי עם, כי כל
ישראל כאספו אליו וע"ז אמר ולו יקח עמים,
וישראל נקראו עמים כעכין שכי (דצרים ל"ג)
אף חוצב עמים, הרי לך הפרשה מצוארה
צצרכת יהודה צן יעקב וצגאולה העתידה הקרובה
להם. וכחג הרעצין ז"ל צפסע הכתוב הזה לא
יקור שצט מיהודה כי יעקב הורי"ש המלכות
והממשלה ליהודה וצרך אוחו שלא יקור המלכות
משצט יהודה אל אחד משרה השצטטים, והצטיח
כי כאשר יהיה המלכות לישראל לא יהיה רק
משצט יהודה, ואין עכין הכי שלא יקור המלכות
מיהודה מעת סיחל שהרי פקוק מלא הוא
(דצרים כ"ח) יולך הי אוחך ואת מלכך אשר
תקים עליך וגוי ואין לנו היום מלך ושרים
אצל צא הכי לומר שכל זמן שחהיה המלכות
לישראל ליהודה הוא ראוייה ואם תחצטל מלכותם
מפני מעא ליהודה חסוב וזאת הצעחה סכתוב
הזה, וע"כ אמר דוד ע"ה (דה"א כ"ח) ויצמר
הי אלהי ישראל צי להיות מלך על ישראל לעולם.
כי ציהודה צחר לכגיד וצצית יהודה צית צחי
וצצני צחי צי, וכח"צ (דה"צ י"ג) כי הי אלהי
ישראל נתן מולכה לדוד על ישראל לעולם לו
ולצניו צרית מלח, ולפי שלא נחנה המלכות כי
אם לשצט יהודה לכך כעכשו המלכים שלא היו

משפט יהודים ולא הלליה מלכותם, כענין שאל המלך הראשון לישראל שפירג הוא וצניו ולא היתה מלכות של קיימא, וכענין החשמונאים שאזרה מלכותם וכענין צודה כנגד מדה, וחמת שהיו רולים למלוך ולא להם משפט המלוכה היו עצדים לעצדיהם כי הש"י המפיל עליהם עצדיהם והכריחום והוא מה שאמרו רז"ל כל דאמר מצית חשמונאי קא אחינא עצדא הוא, והוא מה שאמר הכניא (הושע ח') הם המליכו ולא ממני השירו ולא ידעתי, ומלבד עעכה זו שלא היו החשמונאים מזרע המלוכה עוד יש זו עעכה אחרת שלא היה להם למלוך לפי שהיו כהנים וכלטוו צתורה (במדבר י"ח) חשמונאי את כהנאם לכל דבר המזבח ולמצית לפרכת, וכיון שכן הוא לא היו ראויים לבקש מלכות רק לעבוד את עצודת ה' ומפני זה כענין צעוכס זה, וכן אמרינן צירושלמי אין מושחין מלכים מן הכהנים אמר רבי יהודה (דברים י"ז) למען יחריק ימים על ממלכתו מה כתיב צתריה לא יהיה לכהנים וגו' ע"כ. ויש שפירש לא יסור שבט מיהודה כי לא מליכו מלכות ליסודה עד עמוד דוד המלך. וע"כ יאמר הכי לא יגיע אחד מצני יהודה לשבט מלכות ולא יגיע אחד מצין רגליו למחוקק והוא מלשון (שמות ג') אקורה כל וארעה, (רות ד') קורה שנה פה, עד כי יצא טילה, עד אשר יחרצ מעבן טילה והוא מלשון כי צא השמש, וכן מליכו מפורש צני שלא היתה המלכות ליהודה עד שחרצ טילה והוא שאמר דוד (ההלים ע"ח) ויעוש מעבן טילה אהל שכן צאדם וימאס צאהל יוסף וצבצב אפרים לא צחר ויצחר את שבט יהודה את הר ליון אשר אהצ ויצחר צדוד עצדו ויקחהו ממכלאות לאן, שהרי אחר שכתב טילה צא טמואל הכניא ומשחו לדוד, ויחבן לפרש כי הפרשה הזאת כפשוטה צצחר צצרכת יהודה צן יעקב וחרמו צצני המטיחים העתידיים דוד המלך ומלך המטיח, ולפי דעתי לכך ככתבו צצרכת יהודה טלטה פסוקים קודם טיתחיל צצרכת שצח ארלו וצכל אחד מהם הזכיר יהודה מה שלא חמלא כן ציתר השצטיים טיזכיר טמו טל אחד מהם פעמים והיה הענין שהזכירו ג' פעמים כדי לרמוז על טלשתן על יהודה צן יעקב ועל דוד המלך ועל מלך המטיח, הפסוק הראשון יהודה אתה יודוך אחיך על יהודה צן יעקב שצרך אותו צצצורה וצצקווח אויביו וצצנהגח

טורה על כל אחיו חפ"י צני חציו ולכך הולכך להזכיר צו לשון אחת, הפסוק הטני גור חריה יהודה על דוד המלך וכנה אותו צצס יהודה לפי שהוא מזרע יהודה והזכיר צו גור כי צימי שאל גור היה ואחרי מות שאל מלך על כל ישראל וכעשה חריה, ואמר מערף צני עליה טכלל מערף שאל שהיה רודף אחריו, כרע רצן כאריה צימי טלמה צנו איש תחת גפנו ותחת חאכתו, השליטי לא יסור שבט מיהודה על מלך המטיח הגואל האחרון, ויש עד כי יצא טילה כלו צנו היולא מזרעו, ועעס מלח טילה שלא אחר צנו הזכיר יעקב המטיח צצס טילה כלו צנו טיולר מטליח אשה כדרך כל הגולדים מלשון (דברים כ"ח) וצטליחה היולאח מצין רגליה, ותוספת היא טצמלת טילה רמו להיא אחרונה טצצס והיא צחו טל אצרהס והיא טכטטח לטלמה והיא היא מדהו טל מלך המטיח, עליו רמו הכניא ע"ה חמטה לשוכות טל שצח הוא טכי (ישעיה י"ח) וכמה עליו רוח ה' רוח חכמה וצינה רוח עלה וגצורה רוח דעה ויראת ה' והריחו ציראת ה', שהרי צצמו טל מלך המטיח יהיה טפע הכצווחה והחכמה והדעה כמים לים מכסים, והנה צאור הכי טלא חפסק המלכות ליהודה לעד כטיצח טילה, ובמדדש טילה טי לו יוצילו טי למורא, ודעה אונקלוס טילה טהמלכות טלו, ופירש הרצ מורי רבי טלמה ז"ל כי מלת עד צנוקוס הזה כמו לעד וע"כ צא הטעם צעד להורות שאיננו כמשך אחר כי יצא טילה ומזה ח"א עד עלמא וחרגוס כי יצא טילה דייחא מטיחא והמחרגס עד דייחא מטיחא טועה, וענין הכתוב כי צצא המטיח לא חפסק המלכות מיהודה לעד לעולם והוא כלשון האמור צדכיאל (דכיאל י"ג) די לעלמין לא חחצבל, ולפי שחוטצין להוכיח מן הכתוב הזה טכצב צא המטיח ואומרי כי כיון שהצטיח לא חסור המלכות מיהודה עד טיצח מטיח, ואנו רואים המלכות והשבט מוסר מיהודה הכה זאת ראייה טכצב צא, ומורי ז"ל הטיב להם כי הכניא הצטיח טלא חפסק המלכות מיהודה לעולם כטיצח מטיח, וכיון שאנו רואים אותו עד סיום מוסר מיהודה זו היא ראייה גדולה טלא צא עדיין: ויש לך להחצונן כי צאמרו עד כי יצא טילה טכלל הגואל הראשון והגואל האחרון טיהיה צנו טל יהודה ומזרעו ויזכה אז להכנס צארן הקרוי ולרעות לאנו טל מקום וזהו מאמר רז"ל טר לא

כאמר

כאמר חלל יסיר מכלן לתחית המתיים מן החורה. ותמצא צאלה הדברים רבה צפוק פקל לך אמר לו הקציה חייך כסם שנתה כפסך עליהם צעוה"ז חף לעמיד לצל כסאציה להם חת אליהו שניכס צאין כאחד מכין סכן כתיב (כחוס א') ה' צקופה וצטערה דרכו, צקופה זה משה דבי (שמות צ') ותסם צקוף, וצטערה זה אליה דבי (מיצ צ') ויעל אליהו צקערה הסמימה ע"כ, וזהו דבר הכציה (מיכה ז') כימי לחתך מארץ מלרים ארחנו כפלחות ארשך לא כאמר חלל ארחנו כלומר לעי שראה תחלה ארחנו עוד, וע"כ קמך לו מיד אקרי לגפן עירה וגו', המדבר צטבח הארץ צצרכת הפירות וצצווי החצואה, והנן זה. וע"ד המדרש, יודוך אחיך כיון שהזכיר לראובן מעשה בלהה ולשמעון ולוי מעסם סכס היה יהודה מחירא שמה יזכיר לו מעשה תמר לכך אמר לו יהודה חתה יודוך אחיך חתה הודית מעשה תמר לכך יודוך אחיך להיות לחם מלך צעוה"ז וצעוה"צ, צעוה"ז עמדו ממנו שלשים מלכים שכאמר (רות ד') וחלה תולדות פרץ וגו' ותחטוב מרוד עד יהויכין וכן צעוה"צ, שכא' (יחזקאל ל"ו) ודוד עזדי כשיא להם לעולם ע"כ. בב"ר מטרף צני עליה, יהודה הליל ד' יוסף תמר פרץ וזרח והקציה הליל מוצעו דכיל חנניה מישאל ועזריה ע"כ, כוכת המדרש הזה כי כנגד מה שהליל ליוסף מן הצור הליל הקציה לדכיל מוצר אריות, וכנגד שהליל לתמר וסני האומים צצטכה מן האש כך הליל הקציה מוצעו לחנניה מישאל ועזריה מנו אחון כורא יקידתא, ועוד שם בית ראשון צכה שלמה שהיה מוצע יהודה, בית שני צכה זרובבל בן שאלתיאל שהיה מוצע יהודה הוא סכתוב (חגי צ') כאם ה' לצלות אקחך זרובבל בן שאלתיאל עזדי, וכ' (זכריה ד') ידי זרובבל יסדו חת הבית הזה, וכתיב (סם) מי חתה הר הגדול לפני זרובבל למישור, הבית האחרון טיבכה צ"צ עמיד המלך המשיח להיות מוצע יהודה שכאמר (ישעיה י"א) והיה ציוס הסוא קרם ישי אשר עומד לכם עמים. וע"ד הקבלה יהודה חתה יודוך אחיך, כרמו צטמו של יהודה החחלת ההתפטעות וז"ל יודוך אחיך כי שם כל ההודאה צין חצין, ומכאן ילא שם הגצורה כי יהודה גבר צאחיו והוא רמו צדצרי רצקה וכן צתחלת צרכה טניה: (יא) אושרי לגפן עירה, כחכצא על ארץ יהודה שחיה

מושכת יין כמעין וטעור הכי איס יהודה יאסון עיר אחד לגפן אחד ויטעון אותו מגפן אחד וכן אחון אחת יטעון מסורק אחד, ואמר כצס ציין מטל לרצוי היין צארלו: ולפי דעת אונקלוס הכי מדבר על ישראל וירושלים, אקרי לגפן אלו ישראל, עירה זו ירושלים, ולסורקה אלו ישראל שכא' (ירמיה צ') ואכבי כטעתיך סורק, צני אחונו חרגומו עמא יצון היכליה חרגס צני מלסון צנין וחרגוס אחונו מלסון סער האיחון סכתוב ציחזקאל (מ"י), או ירמוז הכחוצ למלך המשיח, וע"כ אמר עירה ואמר צני אחונו כענין שכ' צו (זכריה ע"י) ועל עיר בן אחוכות: (יב) חכלילי עינים מיין. גם זה מטל לרצוי היין אמר שכל אחד ואחד מארץ יהודה יהיה כחול עינים מן היין, והמלה הפוכה ומטפטה כחלילי, והענין כי כאשר יכחול האדם חת עיניו צפוך כן יכחלו אותם צארץ יהודה ציין, ולצן שנים מחלצ, מטל ג"כ לרצוי החלצ, ובמדרש חכלילי חיד טעועמו אומר לי ל' ודעת אונקלוס צכתוב כי הסרים סצארץ יהודה מחאדמים צכרמים וע"כ ככה אותם צלסון עינים העומדים צגצהו של גוף כן הסרים גצוהים על הארץ ואמר כי ילציו הצקעות צתצואה וצעדרי הלחן שמהם החלצ, חרגוס שנים מלסון סיני הסלעים, וחם הסתכל צפרשה זו צצרכת יהודה תמלא שם כל אותיות החורה רסומות חון מלות זיין והטעם לפי שמלכות ישראל הצל מיהודה אין עקר כלחוכן צכלי זיין כסאר האומות כי חחרצ ירוקה לעשו אצל מלכות ישראל לא צחרצס ירשו ארץ ואיכה כוהגת מכהג הטבע וצכח היד רק לפי הזכות והעונס צכח העליון יחצ', ומזה תמלא צטמו של יהודה שחמלכות עמנו השם המיוחד שלם כי כסישראל עושים רלונו של מקום ישראל עושה חיל ומלכותם מחגצרת ומללחת והשם המיוחד עמהם אין להם לודך לכלי זיין ולכך כחקרה חות זיין מצרכת יהודה ומס שנתוסף צטמו על אותיות השם חות דלית לפי שהיה רציעי צלידה או מפני שהטמם צגלגל רציעי וכצרא ציוס רציעי ומלכות יהודה כמשלה לשמש שכא' (תהלים פ"ט) וכסאו כשמש כגדי, או חולי כאמר עוד כי לפי שמדרשו של יהודה היא הנקראת זאת והיא מוכתרת צכחר זיין וע"כ לא סולרך להזכירה כי כצר הזכיר חוהה צעה שאמר ידך צעורף אויציך והוא הקשת סכתוב צו (צרחיית ע"י) זאת חות הנרית

קא

בחי

ויחי מט

רבינו

צעל עלמות שהצטרף מועט צו כן היו צני
 יששכר זכי החומר דלי צטר קוצלי עול תורה
 כחומר שמעשיכין אוחו למקוין. רובין בין המשפטים:
 כחומר הרוצץ ומהלך ציוס וצלילה ואין לו ליכה
 צציה וכשהוא רוצץ רוצץ צין חמועי העיירות.
 וירא מנוחה כי טוב. מאס דרך מלחמה והחיילות
 ורחה מנוחת התורה כי טוב זהו הגיון התורה
 סלריכה מנוחת הגוף ויגיעת הנפש צהפך
 מעסקי העולם סלריכים יגיעת הגוף ומנוחת
 הנפש, ומפני שעסק התורה לריך פנאי והסקט
 הגוף וא"א שחלקיים צמי שיש לו ערדות
 ואנחות ע"כ תקנו לנו רז"ל צתפלה השיצה
 שופטינו כצראשונה ויועלינו כצתחלה והקר
 ממנו יגון ואנחה, ואין הכונה צמתפלל שיש
 לנו הש"י השופטים והיועלים כדי שיכנוש עסקי
 חוצותיו ולא לזה כוון ישעיה שאמר (ישעיה
 א') ואשיצה שופטיך כצראשונה ויועליך כצתחלה,
 אזל עקר הצרכה ההיא ודבר הנצי"א הוא קוד
 העבור שאנו מצקשים את הש"י שישוצו לנו
 השופטים שיהיו יושבים צלשכת הגזית לספוט
 צינינו כצראשונה ולתת עלה כצתחלה ואז יהיו
 כל ישראל מוככים לקבל המושכלות ומשיגים
 צאותו זמן ידיעת השם יצריך כענין סכתוב
 (ישעיה י"א) כי מלחה הארץ דעה את ה'
 וגו', ולכך קמך לזה והקר ממנו יגון ואנחה
 שאי אפשר להשיג ידיעת השם על הסלמות
 עם היגון והאנחה רק עם השמחה ועם המנוחה,
 והנה צרכה זו תקנוה אחר צרכת תקע צסופר
 שהיא מדצרת צקצון גליות:

(עו) כי טוב. כלסון (משלי ד') כי לקח טוב
 נחתי לבס, ואת הארץ, מלסון (יחזקאל
 ל"ו) ומארלו ילאו שחרגונו ומאורייתה, כי
 כעמה, על שם (משלי ג') דרכיה דרכי כועס,
 ויע שכמו לסצול, עול תורה, וכן כתוב צמית
 (תהלים י"ח) ויע שמים וירד, ויכלול עוד ויע
 שכמו לסצול שהיה משפיל עלמו, ומכאן ראוי
 לכל לומדי התורה להיות צהם מדה הספלות.
 ויהי למס עובד. שהיה מסועצד לכל ישראל
 ומעלה להם מק צהורלות ומסובות וקדרי עצורין
 כענין סכתוב צדצרי הימים (א' י"ב) ומצני
 יששכר יודעי צינה לעתים לדעת מה יעשה
 ישראל ראשיהם מאתים וכל אחיהם על פיהם.
 וצ"ד המדרש יששכר חמור גרם, כצנא יעקב
 מן השדה צערב שמעה לחה קול החמור שהיה
 גועה מיד וחלל לחה לקראתו וחומר אלי תצוא

וב'

הצריה, וזהו (סמואל צ' ג') ללמד צני יהודה
 קסת הלל היא כחוצה על ספר היטר וצא מטה
 ע"ה ופירש וזאת ליהודה וכן הזכיר שם (דצרים
 ל"ג) ידיו רצ לו. ועוד כוכל לומר טעם אחר
 למה כחקרה מעס אוח הזיין לפי שיהודה צעלמו
 הוא לאצות שציעי צלפשות אצרהם ילחק ויעקב
 ראצון שמעון לוי ויהודה וא"כ יהודה הוא כנגד
 יוס שציעי של צנה, וע"כ הזכיר צו יודוך
 אחיך כי כן חמלל צצנת (תהלים ל"ב) טוב
 להודות לה' והזכיר מערך צני עליה מלסון
 (משלי ל') העריפני לחס חקי, והכונה לומר יס
 לך לסלק עלמך צצנת אפי' ממוזן אוכל נפש
 וכענין סכי (דצרים ה') לא תעסה כל מלחמה,
 ואמר כרע רצץ כאריה וכלביא מי יקימנו כשם
 סכתוב צצנת (שמות ע"ז) סצו איס חמתיו,
 ומחוקק מצין גבליו רעז למילה שהיא דוחה
 את הצנת, ואמר אכרי לגפן עירה ולסורקה
 צני אחונו סכן כי צצנת (שמות כ"ג) למען
 ינוח סורך וחמורך, כצס ציין לצוסו, רעז
 לקדוש היין צצנת, ואמר חכלילי עיכים מייין
 ממה שמלינו צצנת סדרז"ל פסיעה גסה כועלת
 אחר מחמש מאות ממאור עיניו של אדם ומחדר
 ליה צקדושה דצי שמש: (יג) זבולן לחוף
 ימים ישכון. סדר השצטים צכאן על סדר הככון
 כפי תולדותם והשטה הראשונים צני לחה, וקדר
 כאחד דן וגד ואשר וכפתלי שהם צני השפחות
 ואחר סדר יוסף וצנימין שהם צני רחל, והיה
 ראוי להקדים יששכר לצולן לפי שיששכר כולד
 תחלה אזל הקדים זבולן מפני שתורתו של
 יששכר על ידו וכן הקדימו מטה רע"ה (דצרים
 ל"ג) שמח זבולן צלחתך ויששכר צאהליך,
 ועעס לחוף ימים ישכון על חוף ימים תהא
 ארלו ושם יהיה מלוי חדיר שהרי הוא עוסק
 צפרקמטיא וממליא מוזן לסצט יששכר העוסקין
 צתורה וכמלל זכותו של זצולן גדול לפי שהוא
 הקצה לתורתו של יששכר, וז"ס (קהלת ז')
 כי צלל החכמה צלל הכסף, מלה צלל מלסון
 חלילות וצאורו חלילות החכמה מתקיימת צאלילות
 הכסף ומן הטעם הזה הקדים סכתוב זצולן
 ליסשכר. ויש לך להסכיל כי זצולן ירמוז לקו
 האמלעי המחצר מעלה ומטה וזהו לחוף ימים
 כלסון (צראשית א') ולעקוה המים קרא ימים
 והוא כלסון (תהלים י"ט) והוא כמתן יולל
 מחופתו וזה מצואר: (יד) יששכר חמור גרם.
 ע"ד הסטע המשיל סצט יששכר לחמור חזק

וכי (צראשית ל') וישכב עונה זלילה הוא. הה"ד
 ישכר חמור גרם חמור גרם לו. וע"ד הקצלה
 ישכר חמור גרם הזכיר זו רוצץ וכן הוא חומר
 (דברים כ"ג) והאם רוצלת, וזהו לשון זין
 המספחים זין חזין כי כן כתוב ומצני ישכר
 יודעי זינה שם זית הנפש מנוחה ונחלה
 ולכך קמוך לו וירא מנוחה ונחלה ולכך קמוך
 לו וירא מנוחה, ות"א ואחסנתיה זין מחומיאל,
 וזה מצואר: (טז) דן ידן עמו. זה שמסון
 שהיה משצב דן והיה שופט ישראל וע"כ הזכיר
 ידן כי היה שופט לא מלך, כאחד שבטי
 ישראל כתיובד שבצבטיים זה יהודה שכתוב בו
 ידך צערך אויבך גם השופט הזה. יגזר על
 אויביו ויכלחם. ובמדרש כאחד שבטי ישראל,
 כיחידו של עולם מה יחידו של עולם אינו
 לריך לאחרים שנאי (ישעיה ס"ג) פורה דרכתי
 לצדי ומעמיים אין איש אחי ואדרכם באפי
 וארמקם בחומתי, כך שמסון אינו לריך לאחרים
 לא לחרב ולא לחניה ולא לקשת או שאר כלי
 מלחמה אלא לחני החמור שנאי (שופטים ט"ו)
 בלחי החמור הכיתי אלף איש: (יז) יהי דן.
 המסילו הכי לכחש לכמה טעמיים, האחד שלא
 היה שמסון כלחם כנגד אויביו כשאר המלכים
 או השופטים בחיילות רבות רק לצדו יולא
 עליהם פחאום כלפעוכי היולא ממאורתו, והצ'
 מה הנפש מקבל לחש כך שמסון קבל לחש
 שנאי (שופטים ט"ז) ויהי כי הליקה לו צדצריה
 כל הימים וחאללהו וחקלר נפשו למות ויגד
 לה אח כל לבו וכתיב (שם) אם גלחתי וקר
 ממני כחי וחליתי והייתי בכל האדם, ועוד מה
 נחש כקרא שרף על שם שהארס שורף כך
 שמסון שרף באש קמות פלשתיים דכי (שופטים
 ט"ו) ויצער אש זלפירדים וישלח זקמות פלשתיים
 ויצער מגדיש ועד קמה, ומה נחש אין לו
 רגלים כך שמסון חגר צסתי רגליו היה, ומה
 נחש אינו מכה אלא צמקום נמוך מפני קללת
 נחש הקדמוני על גחוכך חלך וכי (צראשית
 ג') ואחה חסופכו עקב, כך שמסון הנוטף
 עקבי סוס רמו לטני עמודים אשר הצית ככונ
 עליהם, ואמר ויפול רוכבו אחר על שלשת
 אלפים אשר על הגג וקרא אותם רוכב הכופל
 אחר כי כאשר יסוף הכחש בעקבי הקוס יגציה
 הקוס ראשו ורגליו הראשונים ויפול רוכבו
 אחר, ומה נחש מכה זלא חרב כך הרובי
 שמסון זלא חרב שנאי (שופטים ט"ז) ויהיו

הנחיים אשר הניח צמותו רבים מאשר הנחיה
 צחייו, ותמלא צצ"ר מה נחש נוקם כך שמסון
 נוקם שנאי (שם) ואנקמה נקם אחת משחי
 עיני מפלשתיים ע"כ. ודע כי הכונה מפורשת
 צדן, ומה שכתבו צראצון נחפרש צדן וז"ל
 ידן עמו וכן נחש עלי דרך, וזה מצואר:
 שפיפון עלי ארת. המין הקטן שבנחשים נקרא
 שפיפון. ובמדרש שפיפון עלי ארת שמסון
 חגר צסתי רגליו היה שכן כי צלעם (צמד צ"צ)
 וחלחץ אח רגל זלעם אל הקיר, וכי (שם כ"ג)
 וילך ספי וכאן כתיב שפיפון חגר צסתי רגליו:
 (יח) לישועתך קויתי ה'. כתב הרמב"ן ז"ל כי
 הכי הזה תפלת יעקב לפי שראה צרוס"ק
 כי היה שמסון המושיע אחרון לשופטים, ואע"פ
 שהיה שמואל אחריו שמואל נצ"ח היה ולא היה
 כלחם כמוהו ולפיכך כשראה יעקב כי חשועת
 שמסון נעסקה עמו ומה צנפילת הרוכב יחדו
 אחר לישועתך קויתי ה' לא לישועת שמסון
 הנמשל לכחש ושפיפון. ויחבן לפרש כי הוא
 תפלת שמסון כי ראה יעקב אחרית השופט
 הזה האחרון כי הוא הנוטף והמפיל והרוכב
 אחר והוא המתפלל לישועתך קויתי ה' שכן
 התפלל (שופטים ט"ז) זכרני נח וחזקני נח אך
 הפעם הזה האלהים, ואע"פ שנת זכללם הנה
 זאת חשועתו סינקס מאויביו וימות עמהם כי
 צזה היה חסן. כתיב (שם) תמות נפשי עם
 פלשתיים. ודע כי בעלי חמות מוליאים מן הכי
 הזה השם שמועיל צדרך כנגד הסוכאים, וכן
 שמסון הסורג צסוכאי ואשר הרצה את חלליהם
 מליכו שכ' זו (שם) ויע זכה ויפל הצית על
 הסרכים ועל כל העם אשר בו, לא אחר הכי
 ויע זכחו אלא ויע זכה כלו זכה השם עם
 כמו כי שרף כח השם עם כמו וחלה צהם
 נקמה, והשם היולא מן הכחוב הזה הוא צקדר
 חותיות הכי וחתיבות משולקות וידוע ומפורקם
 הוא צנקודו ולריך אדם להזכירו כקדרן למפרע
 ג"כ כדי שילך צדרך קלולה ויסיב אויביו אחר
 ומה קמוך לו אחר: (יט) גר גרוד יגודנו.
 שצח אוחו בגזרה ואמר כי יהיו לו מלחמות
 רבות וגדודים יצאו עליו והוא יגוד עקב, כלו
 באחרונה הוא ילך בגדודו עליהם ויחגבר, או
 פי' והוא יגוד עקב והוא יכריחם באחרונה
 מלסון גדו אילנא, ומטה רבינו ע"ה פירש הכי
 הזה הוא שאמר (דברים ל"ג) צרוך מרחיב גר
 כלצ"ח שכן יטרף זרוע אף קרקר. ובמדרש
 והוא

השצטים מפני שהולך לכפול שני פעמים בן פורת כנגד שני השצטים ולא יתכן לכחוז יוסף בן פרת בן פרת עלי עין, ע"כ הולך להקדים השצח לשם יוסף ואמר בן פרת יוסף בן פרת עלי עין, ואמר בן פרת הראשון כנגד מכסה הזכור ובן פרת השני כנגד אפרים, ולפי שהיתה מעלתו גדולה על מכסה הוסיף עלי עין.

והרמב"ן ז"ל פירש בן פרת בן חן מלשון רז"ל אפריון כמטייה לרי שמעון צקוף צבא מליעא וכן לשון צרכה ושצח מלשון פורחא ליחמי ע"כ: בנות צערה. בנות המלכים צוללים היו עולות ולועדות על החומות שצעיר כדי להסתכל בו ולא חלה עיניו לאחת מהן לכך קמך לו ותסב באיתן קשתו.

וע"ד המדרש בן פרת בן פרת שעל ידי פרות נחגדל: עלי עין. אל תקרי עלי עין אלא עולי עין שעולים עלי עין זה זרעו של יוסף שאין עין הרע פולעתהם.

וע"ד הקצלה בן פרת ירמוז לחפזת ישראל וזהו לשון בן פרת, וטעם עלי עין כי הוא על הכהר היולא מעדן מאליל על הכהר ומספיע בו, וצעזור היות הכלה מן הימין והסוד מן השמאל לכך ילאו ממנו שני שצטים אפרים ומכסה, וז"ש בנות לעדה עלי שור, וח"א חרין שצטין יפקין מצוהי, ומזה הזכיר נסה בצרכתו (דברים ל"ג) זכור סורו הדך לו זא לצאר שתי המדות שכתבו ליוסף הסור מהשמאל והדך שהוא הכלה מהימין, וזה מצואר: (כה) מאל אביך. ע"ד הפסע ממנו יצא הרלון שיעזרך ומשדי המסדד מערכת הכוכבים

חבא לך הצרכה צרכות שמים וצרכות תהום שתיים מצורך צשמים וצארץ וכן צרכת שדים ורחם כלומר סיגיעו לך צרכות מצרכוך אציק ואורך כחרגום, ודעת אונקלוס צשדים שירמוז לאצ על סם שהזכר פועל יורה כחץ מחרגום שדי צימאל. וע"ד הקצלה מאל אציק הוא אציק יעקב יצא לך העזר אחר קבלתו השפע מן השמים שהזכיר והוא השמים המקבל מעל ועם שדי תהיה צרכתך והיא התהום שהיא רוצלת תחת והם הם שדים ורחם כחרגומו צרכתא דאצוק ודאמך כעכין (שמות כ') כבד את אציק ואת אמך ע"ד הסוד כי האצ והאם כנגדם: (כו) ברכות אביך גברו על ברכות הורי ע"ד הפסע הורי הם אצרהם וילחק ויאמר הצבבות שלי תהיינה כוספות על צרכות הורי.

וע"ד

והוא יגוד יעקב כיון שראה יעקב לסמוקון הצא מרן אחר ליסועתך קויתי ה' חין זה מציא את הגאולה אלא מנגד, והוא יגוד יעקב אותו שצח צעקב שחאי (מלאכי ג') הנה אככי שולח לכם את אליה הכצ"ח שהוא מנגד, ע"כ צצ"ר:

(כ) מאשר שמנה לחמו. מאכלו טוון ע"ש רצוי הזיתים שהוא בחלקו של אשך והוא מוסד טוון כמעין, וכן פירש משה רצונו ע"ה (דברים ל"ג) ועוצל צטוון רגלו, והיה הכי ראוי לומר אשר שומה לחמו. אבל יתכן לומר צטעם חוספת המים שצח להורות על הפלגת הדבר כי חין לריך לומר שתייה הצרכה צרצוי השמן בחלקו של אשך כי אם גם צשאר הארלמה תמלא צרכת רצוי השמן מחלקו של אשך, וזה טעם חוספת המים כי מונו ספע השמן ומאחו יוצל לשאר הארלות: (כח) נפחלי אילה שלוחה. ע"ד הפסע צרכו צקלות שיהיו צכי נפחלי קלים כאילה לרוץ ולצטר צטורות עוזות ולהודיעם תחלה כאילה זו המצטר צכתה השלוח צין קרכיה. וע"ד המדרש נפחלי אילה שלוחה, זו צקעה גניקור שמתהרת פירותיה כאילה, הכותן אמרי שפר שהיו צכי נפחלי מצבדין את המלכים מפירותיהן והיו משפרין דצריהם וממלכים היו מחרלים להן. ד"א נפחלי אילה שלוחה, מלמד שקפץ למלכים כאילה להציא שטרי המערה לקצור את אציו ולא הספיק לילך עד שעמד חושים בן דן והרגו לעשו על שהיה מעכב על קצורתו של יעקב בן דרסו צצ"ר. וע"ד הקצלה נפחלי אילה שלוחה, ירמוז ללדיק ויזכיר צו אילה שלוחה לפי שהוא שלו והיא כנסת ישראל מלשון (תהלים כ"צ) אילת השחר וכן שלוחה מלשון שליח, ונפחלי זה כותן אמרי שפר להקציה, ואפשר שאונקלוס רמוז לזה, וכן חרז"ל מלאך אחד ממתין עד שתתפלל כנסיה אחרונה צצ"שאל וכוועל כל התפלות ועושה אותם עטרה לראשו של הקצ"ה שנאמר (משלי י') צרכות לראש לדיק, וידוע מי הוא ראשו של לדיק וזה מצואר: (כצ) בן פרת יוסף. ע"ד הפסע מלת בן מלשון (תהלים פ') ועל בן אמלת לך ופירושו כעע שצו פארות רבות, וזהו רמוז לשני שצטים היולאים ממנו אפרים ומכסה ומפני זה הזכיר שני פעמים בן פרת, וזהו שהמשילו משה לסור ולראש ופירש ואמר (דברים ל"ג) והם רצות אפרים והם אלפי מכסה, ומה שהקדים השצח לשם יוסף ולא נהג בן ציתר

וע"ד הקבלה צרכות חזיק גזרו כלומר שפע חלילות חזיק יקבל וימסך מלמעלה ויחגבר על צרכות הורי הם האצות העליונים והם המדות שהחזיקו בהם אצתם וילחק והם החסד והפחד והם ידי חזיר יעקב שצארתו לך לזעלה וקראם הורים כי האצות הן הן המרכזה, וכן דוד המע"ה קראם הרים הוא שאמר (תהלים קכ"א) אשא עיני אל ההרים, ודרז"ל אשא עיני אל ההרים אלו האצות פי" העליונים, עד תאמת גזעות עולם עד שיסלימו המדות ואז יהיה השם והכח שלם והצנן זה, כי הורי שהזכיר הם הם גזעות עולם כלומר כחריס לעולם מלשון (שמות כ"א) ומגזעות העשה להם, שהרי כל העולם כלו חלוי בהם והם הם זרועות עולם כמו הקמיע שהגזור נושא צורעו שהגזור נושא הקמיע והקמיע נושא את הגזור ומעמיד אותו, וכן תמלא שקראם דוד הרים וגזעות הוא שאמר (תהלים ע"ג) ישאו הרים שלום לעם וגזעות צלדקה, ופקח עיני שכלך וראה איך קראם יעקב גזעות עולם ומשה רבינו גזעות עולם ודוד המלך פתחי עולם צשכר הזכיר (תהלים כ"ד) שאו שערים ראשיכם שהם המדות העליונות כי שערים מלשון מדה ושעור, והצנן זה: (כז) בנימין זאב ישרף. ע"ד הפסע המסיל את צניון לזאב החוטף ע"ש שעתידים להיות צני צניון חוטפים שנאמר (שופטים כ"א) ומעפתם לכם איש אשהו.

וע"ד המדרש צניון זאב יערף עשרה צנים היו לו לצניון כמכין זאב. בבקר יאכל עד. זהו שאלו צן קיש שהוא משצט צניון שהיה המלך הראשון והיה החלח צקרן של ישראל. ולערב יחלק שלל. חף משתסקע שמסן של ישראל ע"י כצובדכלר סיגלם לצבל יחלק שלל מרדכי ואסתר שהם מצני צניון יחלקו את שלל המן שנאמר (אסתר ה') הנה צית המן כחתי לאסתר. וע"ד הקבלה צניון זאב יערף היה צניון כלול משתי מדות שכל הצנין ככלל בהם ונקשר מעלה ומטה, וכן השכינה השורה צחלקו כלולה מן הכל והמסילו לזאב הטורף האוכל תמיד של שחר ותמיד של צין הערבים, ולפי שהוא כלול מן העשר הוליד צנים כוונתם וכנגדם וז"ל יחלק שלל כלשון (תהלים ס"ג) ונות צית חלק שלל והיא השכינה, ומזה ת"א צארעיה השרי שכינתה והצנן זה ואחר שצארתו לך צכאן גם צפרשת לידת השצעים שכל אחד

מהם נקרא על שם מדה ידוע ממדותיו של הקצ"ה עוד תמלא את חפקח עיני שכלך כי י"צ חזני החושן שנהם קצועים ומפותחים י"צ שצעים גוון האצנים ההם כפי גוון מדותיהם למעלה כי ראובן הרומז לזדה"ד חזנו אודם וצניון הכלול מכל המדות חזנו יספה שהיא כלולה מגווכין הרבה, וצפסוק ועסית חסן משפט חזכיר זה צע"ה ושם חראה: (כח) כל אלה שבטי ישראל שנים עשר. היה הכי ראוי לומר אלה שצטי ישראל ומה שהזכיר כל אלה לפי שראובן ושמעון ולוי קנטרם ולא צרכם לנודך הכי הזה שכולן שקולין זה כזה וראויים לצרכה, כך פירש"י ז"ל. ולפי דעתי ירמוז הכי כי כל המליחות כלו מתקיים בזכות שצטי ישראל י"צ וע"כ הזכיר בהם לשון כל אלה כלשון האומר בכל הנמלאים כלם (ישעיה ס"ו) ואת כל אלה ידי עשתה, וצא להורות שכל הנמלאים כלם מיוסדים על שצטי ישראל י"צ, והוא מה שדרז"ל מחשבתן של ישראל קדמה לעולם וע"כ תמלא מספר י"צ רשום צשלשת חלקי המליחות בעולם העליון י"צ מלאכים הסובבים כסא הכבוד שכנגדם כתוב צכסא שלמה (מלכים א' י') שנים עשר ארזים עומדים שם על שש המעלות מזה ומזה, בעולם האמצעי י"צ מזלות, בעולם השפל י"צ שצטי ישראל, ועל זה אמר שלמה צחכמתו (קהלת ז') גם את זה לעומת זה עשה האלהים והצנן זה: וזאת אשר דבר להם אביהם. ע"ד הפסע צאורו וזאת הצרכה אשר דצר להם חזיתם. ועל דרך הקבלה מלת זאת היא כנסת ישראל שכי זה (ס"ר ז') זאת קוונתך דומה לתמר והיא התרומה שנא' (שמות כ"ה) וזאת התרומה והיא הצבית שנא' (צבאסית ט') זאת ארת הצבית והיא התורה שנא' זאת התורה שנכתבה צסם המיוחד שנא' וידצר אלהים, ולזה רמז הצביח שאמר (חצקוק צ') כחן מהום קולו. וז"ש (ויקרא ע"ז) צזאת יצא אהרן אל הקדש, כי זה השער לה' אשר לדיקים יצואו צו אל הקדש כענין שנא' (תהלים קל"ד) שאו ידיכם קדש וצרכו את ה'. והנה יעקב הסיג המדה הזאת והיא שירדה עמו למלכים, וע"כ אמר הכי וזאת אשר דצר להם חזיהם שהשכין עליו הצרכה הזאת, ואמרו צמדרש וזאת אשר דצר להם חזיהם אמר להם יעקב עתיד אדם כיולא צי לצרך אחכם ומתקום שפקחי חני ונשם הוא מתחיל,

רמזו לנו בזה כי יעקב לא השיג כי אסזחת האחרונה וע"כ הזכירה באחרונה והפסיק דבריו זה, אבל משה שזכה והשיג למעלה ממנו עד החכמה לכך החמיל בזאת האחרונה וזה היו תחלת דבריו ומשם יעלה ויבא אל הקדש וע"כ תחלה שרתז משה עטר ספירות צפרשה ההיא ושם אבאר זה צע"ה. איש אשר כבדו ברכך אותם. והלא כבר הזכיר ויצרך אותם, ע"ד הפשט ויצרך אותם אמר בכלל איש אשר כבדו ברכך אותם צפרט, או יאמר ויצרך אותם לסעם צרך אותם לדורות. וע"ד הדרש לפי שנתן ליהודה גבורתו של אריה ולנפתלי קלותו של איל ולזכרון חטיפתו של זאב יכול שלא כללן בכל הזכרות ה"ל צרך אותם.

וע"ד הקבלה איש אשר כבדו ברכך אותם י"צ שצטים הם דוגמה י"צ לנורות של מעלה ועליהם רמז דוד כשאמר (תהלים קכ"ג) ששם עלו שצטים שצטי י"ה הזכיר לשצטים על י"צ של מעלה ושצטי י"ה על י"צ של וטה החתומים יו"ד ה"א צראש וצקוף הראובני והשמועכי וז"ש איש אשר כבדו ברכך אותם כבדו ברכך של מעלה צרך אותם למטה :

(לג) ויגוע ויאסף אל עמיו. ולא הזכיר צו מיתה, ודרז"ל יעקב אבינו לא מת. והנה הפרשה הזאת מעידה שמת וכי חננו אותו מלריים וצכו אותו שצטים יום ואח"כ קצרוהו צכיו צמערת המכפלה מקום קצורת אצותיו. אבל פירוש לא מת לא טעם טעם מיתה, או יהיה עכין לא מת כי נפשו של יעקב היה מרחפת על גופו תמיד לתוקף קדושתו כי שאר כפסות הלדיקים שאינם צמדנת הקדושה כמוהו חוזרות לשרשן ולעקרן וכיון שעלו לא ירדו, אבל יעקב לקדושת גופו ומעלתו היתה כפשו עולה ויורדת והכח הגדול הזה אינו כולל רק לקדושים אשר בארץ יחידי הדורות כגון רבינו הקדוש, ומזה דרז"ל צכתוצות פרק הנושא (דף ק"ג) כל צי שמטי הוה אחי לציתיה יומא חד אחיא שצבותיה וקא קריא אצבא אמרה לה אחתיה שתיקי דרבינו יחיז כששמע רבי חו לא אחא שלא להוליא לעז על הלדיקים הראשונים כלומר שחזרה כשמתם לשרשה ולא הביעו אל המעלה הזאת להיות להם כח גדול כ"כ כמו רבינו הקדוש, וכ"ש ציעקב אבינו שכתקדש צגי קדושות צקדושת אצרהם שכתקדש צמלות מילה קודם שיוליד ילחק, וצקדושת ילחק שכתקדש צעקדה

על גצי המצנח להיות עולה תמימה וצקדושת עלמו שהוא שליטי לצנות חטלוס המרכבה ולא היה צזרעו טוס פקול, ומעטם זה כראה לומר שנקרא הקצ"ה על שמו (ישעיה כ"ט) קדוש יעקב, ולא מלחנו קדוש אצרהם קדוש ילחק. וע"ד הקבלה יעקב אבינו לא מת שלא היתה מדהו כעכין שאר מדות הקלוות שהן גירמות ההפכים, וצאור זה כי מדהו הוא המכריע ואע"פ שהוא כלול אכל המדות ומקבל מהן צעבור שהוא עולה דרך סלולה עד ראשית הראשית שהוא מקור החיים ע"כ אמרו ציעקב לא מת ולא אמרו כן על אצרהם וילחק לפי שהן מדות הקלוות לימין ולשמאל הגירמות ההפכים ולפיכך יעקב אבינו לא מת אך כשאר קיים צגוף וצנפס הגוף הזה הוא הגוף הסכי הדק שצו הנפס מחלצשת צלורת גוף ויש לו ממש אבל הוא דק עד מאד מחלצשת צו לעמים מזומכות והוא מערצ שצת לערצ שצת או מיום הכפורים ליום הכפורים הוא משועט צעולם צסליחותו של הקצ"ה ומחראה לנו שהוא חסן צו כי הראשון הגם נחנע ונקצר כפשוטו של מקרא, וזהו מאמר החכם שאמר מקרא אחי דורש שכא' (ירמיה מ"ו) הנכי מושיעך ואת זרעך מקיש הוא לצרעו מה זרעו צחיים אף הוא צחיים כלו' מה זרעו צחיים צגוף וצנפס אף הוא צחיים צגוף וצנפס והוא הגוף שהזכרתי. ונראה לי כי לזה רמזו צא"כ רצתי שדרשו שם (א"כ צ') ויצער ציעקב כאש להצה כשהפורענות צאה לישראל אין מרגיש צה אלא יעקב שכא' ויצער ציעקב, וכשהטובה צאה לישראל אין מרגיש צה אלא יעקב שכאמר (תהלים י"ד) יגל יעקב ישמח ישראל ע"כ, ומן הידוע כי לשון מרגיש אינו כופל על הגוף שנחנע ונקצר כי אם על הגוף הדק שיש צו ממש והוא צעל הרגס, וזהו עכין רצינו הקדוש צצכתוצות והנהו קפולאי צמס' שצת פרק הסואל, וכ"ש ציעקב שדיוקנו חקוקה צכסא הכבוד, וזהו סוד הכי (משלי י"צ) ולדקה תליל ממות, וזהו זוכר ילוריו לחיים צרחמים כי וליחות החיים מן הרחמים והוא שקראו דוד ע"ה (תהלים פ"ד) יעקב סלה, והצן זה, ומזה אמרו מקצלי האמת צמדרש (צראשית כ"ח) עולים ויורדים צו עולים למעלה רואים דיוקנו של יעקב חקוקה צכסא הכבוד יורדים למטה מולאים אותו ישן :

נ (ג) ויחנשו הרופאים. ענין החכמה היה שהיו נרקחים אותו צבאים וזנים כענין שכי' זאסא הולך (דה"צ ט"ז) וישכיבהו צמטב אשר מלא צבאים וזנים מרקחים צמקחת ונעסה, וזה היה אחר הרחילה, ומ"ש ויחנשו שכוון לעשות בן כי היו צקיאים צחמת הטבע לא שיגעו הרופאים צגופו: (ג) שבעים יום. מ' יום יטל חכמה ושלשים יום לאבלות:

(ד) ויעברו ימי בכיתו. וכאן שאין להתחבל לגדול שצירחל יותר משלשים יום שכל' ויעברו ימי בכיתו ומי לנו גדול ומשה ולא זכו אותו רק שלשים יום וכי' זו ג"כ (דברים ל"ד) ויחמו ימי זכי' אצל משה, והחכמים ז"ל היו סבורים להתחבל על רצינו הקדוש טכה חמימה עד שחללו מקרא זה צמטה ויהמו ימי זכי' אצל משה: (ה) בקברי אשר כריחי לי. ע"פ הפשט חפתי לי מלשון (שמות כ"א) כי יכרה איש צור. וע"ד המדרש כריחי מלשון כרי נטל יעקב כסף וזהו ועשה מוננו כרי גדול וכתן לעסו וא"ל עול צבציל חלקך צמעה וזהו אשר כריחי לי כלו' שקיחתי לי צדמי הכרי: (ז) ויעל יוסף לקבור את אביו. מליכו ט' כחות שעלו עמו לקבורה, אי' ויעל יוסף לקבור את אביו, ז' ויעלו אחרו כל עזדי פרעה אלו הסרים, ג' זקני ציתו, ד' וכל זקני ארץ מלרים, ה' וכל בית יוסף אשתו ושפחותיו וצניו ועבדיו, ו' ואחיו אחי יוסף כלן, ז' וצית אציו הגדולים זולתי העף, ח' ויעל עמו גם רכב, ט' גם פרשים: (ט) ויעל עמו גם רכב גם פרשים. כדי להשמר צדק ושלא יעכזום על הקבורה עשו וצניו כי יוסף היה יודע זדון לצם כמו שחמלא כתוב צספר יוסף צן גוריון כי לפו צן חליפ: צן עשו ערצ להם צדק והתקועט ע"ז עמהם עד שערבו מלחמה גברה יד יוסף ותפש אותו עם מצחר גבוריו והציחוהו למלרים ועמד שם כל ימיו צצית האקורים עד שמת יוסף וכאשר מת יוסף צרח: עסס והלך לארץ כנפכי"א ומלך על כתיים צרומי וצסוף מלך על ארץ יון איעליא והוא היה הולך הראשון צרומי והוא צנה ההיכל הראשון צרומי וע"כ אחר הכי' גם רכב גם פרשים כי מלצד הרכב והפרשים שעלו עמו דרך כבוד עלו עמו חכמי מלחמה כגון חיירים וסומרים להיותם כלחמים כנגדם אס הם לריכים לכך וזה טעם הגמין הצאים לרצות: ויהי המחנה כבד מאד. יתכן

לומר כי ירמוז גם למחנה העליונים שצאו לשמרו עתה צמותו כמו שצאו אליו לשמרו צחיו וחולי המחנה הזה הם אותם מלאכי חלבים שפגעו צו סקראס (צראשית כ"ח) ומחנה חלבים ומזה אחר כצד מאד, ויש צסתי המלות רמוז על הסס המיוחד צחצכו ומלוי: (י) גרן האשר. וכי יש גרן לאטר והלא אטר אחד מתיכי הקולים הוא אלא שם המקום נקרא כך כמו שחליכו (דה"א י"ג) ויצאו עד גרן כידון והלא כידון אחד מכלי המלחמה אלא נקרא גרן כידון על שם שהיה מקוצצ מכלי המלחמה שכן אחר דוד לגלית הפלשתי (שמואל א' י"ז) אהה צא אלי צחרצ וצחכית וצכידון: ויספרו ישם מספר גדול וכבד מאד. ט' מינין של מספר הם מספר כהי לעקה הילל כידה מרזח קינים הגה והי, מספר שחומר (מלכים א' י"ג) וספרו עליו הוי אחי, כהי שכל' (ירמיה ט') קול כהי כשמע מליון, לעקה והילל שכל' (יחזקאל כ"א) זעק והילל צן אדם, כידה שכל' (ירמיה מ"ח) כודו לו כל סצציה מרזח שכל' (ירמיה ע"ז) כה אחר הי' אל חצא צית מרזח, קינים והגה והי שחומר (יחזקאל צ') וכחוצ חליה קינים והגה והי, וכסהזכיר כאן מספר גדול וכצד מאד יכלול כל ט' מינים של הספר הללו ולמדך הכי' ט' כחות שעלו עם יוסף הספידו עליו ט' מיני הספר. והנה ההספר זכרון חקדי המת ויחוקו כגון שאל ויהוכחן הכאהצים והנעימים צחיהם וצמותם לא כפרדו, ולפי כחצ ההספר שחומר (שמואל צ' א') לר לי עליך אחי יהוכחן, ולפי המחורע שאירע לו שכל' (שמואל צ' ג') ויקוכן המלך אל חצבר ויאחר הכמות כצל ימות חצבר, וכן לריך אדם לקדר העוצה שהיתה לו וכסחלקה ממונו כגון (יחזקאל כ"ז) צן אדם שא על לור קינים ואמרת ללור היוצרת על מוצח יס וכי (סס) הוכך ועצצוכך מלחיק וחוצליך מחזיקי צדקך ועורצי מערצך וכל חכסי מלחמתך אשר צך וכל קהלך יפלו צלצ ימים ציום מפלתך, ורז"ל הזכירו כן כי ענין ההספר ספור חקדי המת כגון ההיח דרצי פדת דפתח עליה ההוא ספרדנא היום קסה לישראל כיום צא השמש צלהרים שחומר (עמוס ח') והיה ציום ההוא כאס הי' והצחתי השמש צלהרים והסכתי לארץ, כן כתב רצינו חכמאל ז"ל צפירושו, וכחצ עוד חכן ספדיכן על חצ צית דין עפר קצרו מור ואהלות.

ואהלכות, דורש נגעים ואהלכות, מי מקיר ספקות
 ומצא הלכות פסוקות, חורה רצן חלמדיים
 קצן, כלום חסדן, זקריה יעצן ע"כ: אבל
 שבעת ימים, חלכות זו קודם קצורה היה שכן
 כחוצ אחיכ וישאו אחו זכיו ויקצרו אותו, חבל
 החלכות סכלטוינו צדין חורה הוא אחר הקצורה
 לאחר סיסתם הגולל: (יב) כאשר צום. אחר
 להם הזתרו צמתי שלח יגע זו אחד מצני
 הכנעניות ואחם בעלמכס חסאו אותה בענין
 כך, יהודה וישסכר וצלון מן המזרח, ראובן
 ושעון וגד מן הדרום, אפרים ומנשה וצניון
 מן המערב, דן ואשר ונפתלי מן הלפון, יוסף
 אל יעעון מפני שהוא מלך, לוי אל יעעון
 שהוא עתיד לעעון ארוכו של וקום ואינו צדין
 סיעעון ארוכו של מת, אם אהם כושאים את
 מעתי כמלתי עתיד הקציה להסרות אחכס
 דגלים צמדצו, וזהו שארז"ל וישאו אותו צניו
 ולא צני צניו: (יד) ובל העולים אתו. רמז
 זכאן המלחמה המזקה שהיה להם בקצורה
 יעקב וע"כ הולך לצאר כי הוא ואחיו וכל
 העולים אתו חזרו בצלום לא נפקד מהם איש
 לא צאותה המלחמה המזקה ולא צדך כי עמד להם
 זכות הלדיק בהיותם מעסקין צו, וכן רמז
 הכי בענין זה במלחמת שכם כי עם הולך
 יעקב לחגור כלי מלחמתו כנגדם, וכמו שדרז"ל
 שאלמלא כן היו כהרגים שמעון ולוי ולכך
 הולך לצאר (צראשית ליה) ויצא יעקב לזוה
 אשר צארן כנען וגוי, והוסיף לכתוב הוא וכל
 העם אשר עמו, כוון לומר שלח נפקד מהם
 איש צאותה המלחמה העלומה: אחרי קברו את
 אביו. מה היה הלורך שיפרוע הכי את יוסף
 צדצו הקצורה והלא הזכיר למעלה ויעל יוסף
 לקצור את חציו ואמר עוד וישאו איתו צניו
 והנה יוסף צכלל כי הוא האדון המנהיג והגדול
 שצכלן. אבל יתכן לפרש שהולך לפרש ולהזכיר
 אחרי קצרו את חציו כדי שלא יסתפק אדם
 בצצועתו של יוסף ולפיכך תלה ענין הקצורה
 ציוסף לצדו כאלו לא היו עם שאר הצנים ומזה
 הזכיר אחרי קצרו את חציו ולא אחר אחרי
 קצרו: (יז) ויבך יוסף בדברים אליו. חכך
 שהזכירו לו חציו צכה לגדל האהבה וכמתו
 רחמיו, והנה אחיו צקטו ממנו מחילה, ולא
 צאר הכי שמחל להם וכצו צארו רז"ל שכל
 מי שמחל לחצרו ועשה חסודה איתו כמחל
 לעולם עד שירלה את חצרו, ואע"פ שהזכיר

הכי וינחם אותם וידצו על לבם שצראה צזה
 שהיה להם רציו מיוסף מ"מ לא רציו שזכיר
 הכי מחילה ציוסף ולא סידרה להם שישא
 פשעם ומעלהם ואיכ מתו צענשם צלא מחילה
 יוסף ואי אפשר להחכפר עונם רק צמחילתו
 ועל כן הולך העונש להיותו כוונם ומחוס
 להפקד אחר זמן צענין עשרה הרוני מלכות.
 וקרוב הכי לומר שיש מזה רמז צכחוצ ממה
 סנכפל הלפון ועשה צזהנ סני חלקים
 פשע אחיך ומעלהם פשע ענדי חלהי חציק,
 והיה ראוי הכי לומר ועשה שא לא לפשעם.
 אבל כיון הכי לרמז אם חשא פשע אחיך
 ומעלהם יהיה פשע ענדי חלהי חציק
 כמחל, וצאר הכי כי פשע ענדי חלהי חציו
 הוא פשע אחיו כי יזכיר להם הש"י עונות
 ראשונים, והצן זה: (יט) אל תיראו כי התחת
 אלהים אני. יאמר אין לכם לירא מפני כי ירא
 חלהים הכי משועצד חליו ותחת עבדותו, וזה
 דעת חונקלוס שחרגם חרי דחלא דהי חנא
 לפי שחרגום של יראה דחלא וכאלו אומר גוף
 של יראה הי חני ואין הה"א של תנויה חבל
 היא היא ודאית כה"א (שמואל א' צ') הנבלה
 נגליתי אל צית חציק, וחזר והזכיר שכיית אל
 חיראו כי הראשון יראה יוסף והשני יראה
 הרעב ומזה אומר חכני חכלכל אחכס לפי שכיון
 שמת יעקב חזר הרעב ליושנו, וכמו שהזכיר
 למעלה והוא דעת רז"ל: (כא) וינחם אותם וידבר
 על לבם. דרז"ל צדצרי חכחומין הללו היה חומר
 להם עד שלא ירדחם לכאן היו הצרות מרכנין
 עלי לוור ענד הוא ועל ידיכם נודע שאנו
 צן חורין ואם חני הורג אחכס מה הצרות
 חומרות עלי כח של צהורים חלא ואמר חני
 הם לסוף הרג אותם כלום יש אדם הורג אחיו,
 דצו אחר עשרה כרות לא יכלו לכבות כר א'
 כר א' איך יוכל לכבות עשרה כרות:
 (כג) וירא יוסף לאפרים בני שלשים. ראה יוסף
 לאפרים צנים רצעים ולמנשה ראה צנים
 שלשים שהרי מלח צני קמוכה לשלשים, והכונה
 צזה שראה מוצע אפרים צנים רצעים והיה
 לו ליוסף צחיו רמז מזה צצרכת חציו סיהיה
 אפרים לגוי גדול ועלום יותר ממנשה, הוא
 שאמר (צראשית מ"ח) גם הוא יהיה לעם וגם
 הוא יגדל ואולם אחיו הקטן יגדל ממנו, ומלח
 גם יורה כי הצנים כולם צני אפרים וצני
 מנשה כלם נחגדלו צציתו של יוסף חבל
 לאהבת

לחנה יוסף למנשה הזכור ייחס גדול זכיו ליוסף ולפיכך הזכיר בהם יולדו על זרכי יוסף, ומה שהולך להזכיר זכיו זכיר שהוא גלעד זן זכיר זן זכורה זקן של זכות ללפחד כדי להורות כי יוסף הלדיק גדל זכיותו לדיקים שמהם ילדו זכות ללפחד שהיו חכמות ולדקיות שזדור: (כה) וישבע יוסף את בני ישראל. היה הכתוב ראוי לומר וישבע יוסף את אחיו חלל חלמד שהשביע לכל מי שהוא זכיו ישראל ואפי' העמידים להיות ואמר להם פקד יפקד אלהים אחכם ולכך השתדל משה רבינו ע"ה שהעלה את עלמותיו וחשם לשזועתו של יוסף הוא שכי (עמות י"ג) ויקח משה את עלמות יוסף עמו כי השבע השביע את בני ישראל הכי כי מפני השבע שהשביע את בני ישראל לקח הוא זעלמו כאלו יוסף השביעו בזה. הנה זכה יוסף שיעלה משה רבינו ע"ה את עלמותיו באוכלוסא הוא שכי (יהושע כ"ד) ואת עלמות יוסף אשר העלו בני ישראל ממלרים קצרו זשכס, שהרי זידוע כי משפט הלויה בקצורתו של לדיק הוא באוכלוסא שהוא ששים רצוא, וכמו ש'לז"ל כנתינחה כך נטילתה מה כתינחה זששים רצוא אף נטילתה זששים רצוא: והעליתם את עצמותי מזה. מן המקום הזה. יש שפירשו כי כל שצט ושצט העלי עלמות השצטים כגון שחומר שצט ראוזן העלה עלמות ראוזן חזיהם ושצט יהודה העלה עלמות יהודה

חזיהם וכן כל שצט ושצט: (כו) וימת יוסף בן מאה ועשר שנים. יוסף קצר ליעקב חזיו וקבל שכרו זמיו שגדול משניהם הוא משה רבינו ע"ה שנתעסק זעלמותיו שכי ויקח משה את עלמות יוסף עמו, ודרשו רבותינו ז"ל מה עשה משה כטל עם אחד והטילו זכילוס וכחז עליו עלה שור עלה שור ואמר לו יוסף יוסף אחיך כגחלים והשכינה מעכבת צעדך ועכני הכבוד מערבים צעדך אם רלוכך להגלות ולעלות עלה ואם לאו נקיים אנו משזועתך לפי שהמלרים רלו להלכינו שלל ימלאוהו אחיו לעולם ועשו לו ארון של מחכי וכחכיהו זכילוס וז"ש וישם בארון זמלרי. גם משה רבינו ע"ה שנתעסק זיוסף קבל שכרו זגדול ומנו זה הקציה שחומר (דברים ל"ד) ויקצור אותו זגיו ומכאן למדנו שכל המשתדל זמלות לעשותם יש לו שכר גדול ועקב רז, אם זחיו פעולתו העוזה חזיא פריה ממרחק ואם זמותו שכרו אהו זספר שאינו כמחק יוסף, וע"כ יחייב אדם שיעשה המלות בזריזות לא זעללתיים לא לכבוד עלמו רק לכבוד שמים, לעצוד עצודת ה' יתעלה ולשומר משמרתו ולהשחשטע זחורתו להחזק זחוחלחו, כענין שכי (תהלים ק"ל) יחל ישראל חל ה' מעתה ועד עולם, וכתיב (תהלים ל"א) חזקו ויאמן לזככם כל המיחלים לה', צרוך הגבר אשר יצטח זה, והיה ה' מנצחו, זטחו זה' עדי עד כי זיה ה' לור עולמים:

סליק ספר בראשית

